

Pr PROCESSRÄTT

Rättegångsbalk

Pr 1 Rättegångsbalk

L 23.4.1980/285 år 1981 - RP:55/1979; L 8.4.1983/363 - RP:224/1982; L 3.2.1984/115 - RP:29/1983; L 21.12.1984/947 - RP:56/1984; L 30.4.1986/309 - RP:90/1985; L 13.6.1986/472 - RP:234/1985; L 31.12.1986/1049 - RP:134/1984; L 13.3.1987/308 - RP:108/1985; L 27.3.1987/354 - RP:28/1986; L 16.4.1987/412 - RP:62/1986; L 30.4.1987/452 - RP:14/1985; L 10.6.1988/505 - RP:39/1988; L 29.12.1988/1255 - RP:186/1988; L 19.4.1991/708 - RP:40/1990; L 22.7.1991/1052 - RP:15/1990; L 22.7.1991/1056 - RP:16/1990; L 22.7.1991/1064 - RP:154/1990; L 22.7.1991/1065 - RP:179/1990; L 8.1.1993/30 - RP:56/1992, bilaga VII till EES-avtalet; L 28.6.1993/595 - RP:79/1993; L 26.7.1993/702 - RP:241/1992; L 26.11.1993/1013 - RP:191/1993; L 5.1.1994/8 - RP:61/1993; L 21.1.1994/58 - RP:139/1993; L 3.3.1995/285 - RP:292/1994; L 21.4.1995/585 - RP:94/1993; L 21.4.1995/746 - RP:95/1993

1 kap. Om allmänna domstolar (23.5.1969/323)

1 §. (27.3.1987/354) Allmänna domstolar är tingsrätterna såsom underrätter, hovrätterna såsom överrätter och högsta domstolen såsom högsta rättsinstans.

Se HovrättsL, Pr 4; HovrättsF, Pr 5; L och F om högsta domstolen, Pr 2 och 3.

2 §. (27.3.1987/354) I tingsrätterna finns såsom lagfarna medlemmar en lagman och tingsdomare samt såsom övriga medlemmar nämndemän. En lagfaren medlem är ordförande för tingsrätten.

Se L om rättegången i hyresmål § 29, Ci 56; Militär rättegångsL § 3, Pr 1a.

3 §. (21.1.1994/58) Hovrätten har en president och såsom övriga ledamöter hovrättslagmän och hovrättsråd.

4 §. (27.3.1987/354) Högsta domstolen har en president och såsom ledamöter justitieråd.

Se Militär rättegångsL § 3, Pr 1a.

5 § har upphävts genom L 27.3.1987/354.

6 §. Ej måge fader och son, svärfader och måg, två bröder eller svågrar, i en Rätt sitta, ther ej flere än sju i Rätten äro. Aldrig måge ock flere än två, the ther i then skyldskap och svågerlag äro, som nu är sagdt, i en Rätt sitta.

Detta stadgande kan ej sträcka sig till annan skyldskap eller svågerlag, än der uttryckligen utsatt finnes, varför stjuvsvärfader och stjuvmåg, vilka äro i fjärrare svågerlag, således därunder icke begripas. Brev 21.11.1744. - Ej heller stjuvfader och stjuvson. Brev. 1.2.1771.

Emellan dem, vilkas hustrur äro systrar, är icke något svågerlag, eller sådan förbindelse, som kan hindra dem att övervara de mål, som dem själva icke angå. Brev 16.5.1759. Jfr Brev 4.2.1766.

I ett särskilt mål har Kgl. M:t förklarat lagens stadgande i 1:6 RB icke utgöra hinder för en person att bliva ledamot i rådstuvurätt, där hans halvbroder och hans hustrus morbroder förut voro ledamöter. Brev 21.7.1756.

Tvenne ledamöter i samma rätt, av vilka den ene är svåger med den andres broder, kunna på en gång vara domare, fastän antalet i rätten vore mindre än sju, såvida dem emellan icke är någon förbindelse genom skyldskap eller svågerlag; men när den ene brodern tillika är svåger med en annan av ledamöterna och de således tillsammans göra tre personer, som äro besvägrade bör en av dem isänder avhålla sig från dömande. Brev 16.2.1737.

Se L ang. tillämpning med avseende å kvinna av vissa stadganden om jäv för domare och fullmäktig, Pr 11.

6a §. (31.12.1986/1049) Domstolarnas medlemmar skall enligt eget val antingen avlägga domared eller avge domarförsäkran. En medlem som inte hör till något trossamfund skall dock avge en försäkran.

Domareden avläggs på det sätt som anges i 7 §. När en försäkran avges skall edsformuläret i tillämpliga delar följas.

7 §. Domare skall ed thenna svärja: Jag N lofvar och svär, vid Gud och hans heliga Evangelium, at jag vil och skal, efter mitt bästa förstånd och samvete, i alla domar rätt göra, ej mindre then fattiga, än then rika, och döma efter Guds och [Sveriges] Lag, och laga stadgar: aldrig lag vränga, eller orätt främja, för skyldskap, svågerskap, vänskap, afvund och illvilja, eller räddhoga: ej eller för mutor och gåfvor, eller annan orsak, under hvad sken thet vara må, och ej then saker göra, som saklös är, eller then saklös, som saker är. Jag skal ock hvarken förr, än domen afsåges, eller sedan, uppenbara them, som til Rätta gå, eller androm, the rådslag, som Rätten inom lyckta dörar håller. Thetta alt vil och skal jag, som en ärlig och uprichtig Domare, troliga hålla, utan arga list och påfund, så sant mig Gud hielpe til lif och siäl. Ej må någor i Domarembetet träda, förrän han så svurit hafver.

Se F om tjänsteed och tjänsteförsäkran samt domared och domarförsäkran, C 8; L om tillämpning av stadgandena om ed 31.12.1986/1051. Ang. skyldigheten att avlägga domared, se även bl.a. L om skifte § 298, Ek 1; L om försäkringsdomstolen § 10, Ar 58; L om arbetsdomstolen § 7, Ar 15; Militär rättegångsL § 12, Pr 1a; L om internering av farliga återfallsförbrytare § 5, St. 13.

8 §. (22.7.1991/1052) Den ed, som nämns i 7 § skall lagmän och tingsdomare svära i hovrätten och nämndemän i tingsrätten.

9 §. Låter Domare utan lof någon i sitt ställe döma; miste embetet.

10 § har upphävts genom L 23.4.1976/350.

11 §. Domaren skal noga pröfva Lagens rätta mening och grund, och ther efter döma; men ej theremot, efter egen godtycko. Landssed, som ej har oskiäl med sig, må han ock rätta sin dom efter, ther beskrifven lag ej finnes.

12 §. Fäller Domare orätt dom af uppenbar vårdslöshet, eller oförstånd; [miste embetet aldeles, eller till viss tid, eller böte med penningar till treskiftes, alt efter omständigheterna,] och fyller allan skada. Gör han thet upsäteliga, af hat och illvilja, eller för vänskap, eller muto och vinning; [miste embetet, och få thet aldrig åter] gälde ock skadan, och muta gånge til [the fatiga.] Nu kan så hända, att någor genom sådan vrång dom mister [lif eller ära;] varde Domaren, för thenna sin ondsko och arghet, sielf straffad [til lif eller ära].

Se SL 40:7, 8, 10 och 11, St 1.

Domare kan icke annorlunda än efter laga rannsaking och dom förklaras sin tjänst förlustig; och må han ej heller utan eget begivande till annan tjänst förflyttas, utom då sådant föränledes av vidtagen ombildning av domstolsväsendet. RF § 91, A 1; Statstjänstemannal kap. 12, C 1.

Ang. rätt att åtala domare för tjänstefel, Se RF § 93 mom. 2, A 1 samt hänv. därvid.

Väckes åtal mot medlem av statsrådet, medlem i högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen eller mot justitiekansler för lagstridigt förfarande i ämbetsutövning, handlägges ärendet av en särskild rätt, som benämnes riksrätt och om vilken särskilda grundlagstadganden äro gällande. Har riksdagen beslutit väckande av åtal, utföres detta av riksdagens justitieombudsman. RF § 59, A 1. Se L om riksrätten, A 5.

Se F. ang. meddelande av uppgifter över mål rörande åtal mot innehavare av tjänst eller befattning, Pr 30.

2 kap. Om domförhet (22.7.1991/1052)

1 §. (22.7.1991/1052) I brottmål är en tingsrätt domför med ordförande och tre nämndemän.

Tingsrätten är i den sammansättning som nämns i 1 mom. domför även i mål eller ärenden som gäller

1) samlevnadens upphörande, äktenskapsskillnad och underhåll för make,

2) vårdnad om barn, umgängesrätt och underhåll,

3) fastställande eller upphävande av faderskap,

4) adoption,

5) vad som stadgas i lagen angående förmynderskap, samt

6) tvister till följd av hyresförhållanden.

2 §. (22.7.1991/1052) Tingsrätten kan ha ytterligare en lagfaren medlem när den behandlar mål eller ärenden som nämns i 1 §, om det skall anses motiverat med hänsyn till målets eller ärendets omfattning eller av andra särskilda skäl. På samma villkor kan tingsrätten ha en fjärde nämndeman.

Om en nämndeman har fått förhinder sedan huvudförhandlingen har inletts i ett mål som nämns i 1 § 2 mom., är tingsrätten domför med minst två nämndemän.

3 §. (22.7.1991/1052) I andra mål och ärenden än de som nämns i 1 § är tingsrätten domför med tre lagfarna medlemmar.

Se L om tingsrätt § 5, Pr 6.

4 §. (22.7.1991/1052) Tingsrätten får fortsätta handläggningen av ett tvistemål i den sammansättning enligt 1 eller 3 § som den har då behandlingen inleddes, även om målet under rättegången förändras så att det enligt dessa lagrum skall behandlas av en annorlunda sammansatt domstol. Detsamma gäller om ett

kärömål, som har väckts senare och som med stöd av 1 eller 3 § skall behandlas av en annorlunda sammansatt domstol, förenas med huvudkärömålet för handläggning i samma rättegång enligt 18 kap.

5 §. (22.7.1991/1052) Tingsrätten består av endast ordföranden

1) vid förberedelse i tvistemål och vid huvudförhandling i samband med förberedelsen,

2) när den tar upp bevisning utom huvudförhandlingen samt

3) när den separat behandlar säkringsåtgärder som nämns i 7 kap. (28.6.1993/595)

Tingsrätten kan ta upp bevis utom huvudförhandlingen också i fulltalig sammansättning.

6 §. (22.7.1991/1052) I brottmål är tingsrätten domför även med ordföranden ensam, om det för det brott som nämns i åtalet med hänsyn till de omständigheter som anges där inte stadgas något annat eller strängare straff än böter eller fängelse i högst ett år och sex månader. Härvid kan det inte dömas till strängare straff än böter.

7 §. (22.7.1991/1052) Om tingsrätten, när den behandlar ett mål i den sammansättning som nämns i 6 §, anser att målet skall behandlas av en domstol som är sammansatt enligt 1 § 1 mom, skall målet överföras till behandling i en sådan domstol.

8 §. (22.7.1991/1052) Hovrätten är domför med tre medlemmar.

Om besvär har återtagits helt, kan en medlem fatta avgörande med anledning därav. En medlem kan också efter att vid behov ha förhandlat med de övriga medlemmarna besluta att muntlig förhandling skall hållas och fatta de avgöranden som hänför sig till den muntliga förhandlingen samt även besluta om andra åtgärder i samband med beredningen av målet eller ärendet. (28.6.1993/595)

Se L om rättegången i hyresmål § 29, Ci 56; Militär rättegångsL § 3, Pr 1 a.

9 §. (22.7.1991/1052) Om högsta domstolens domförhet stadgas särskilt.

Se L om högsta domstolen § 7 a, Pr 2; Militär rättegångsL § 3, Pr 1 a.

10 §. (28.6.1993/595) Om de allmänna domstolarnas domförhet i vissa mål och ärenden stadgas särskilt.

Se SV 6:7, St 18; OrdningsbotsL § 14, Pr 38 a; L om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt, Pr 34 a; TvångsmedelsL 1:9, St 2 a; L om fri rättegång § 4, Pr 24 a; Militär rättegångsL § 3, Pr 1 a; L om försöksverksamhet med samhällstjänst § 10, St 17.

3 kap. Om tingsrätt (27.3.1987/354)

1 §. (27.3.1987/354) En tingsrätts domkrets är en eller flera kommuner.

2 §. (27.3.1987/354) Tingsrätten behandlar mål och ärenden vid sammanträde och i kansliet.

Tingsrätten skall hålla sammanträden regelbundet och så ofta det påkallas av de mål och ärenden som skall behandlas.

4 kap. Om Hofrätt har upphävts genom L 21.1.1994/58.

Se HovrättsL, Pr 4.

1 §. (nom att rättens k

Målet stämning

2 §. (meddela

1) kär

2) en som yrka

3) i d har för a

med varj

4) ett naderna.

5) på behörigh

kan eller

I stäm

stolens i telefonn

dare elle

höras sa

ningar o

Om kär

han me

(28.6.19

Stäm

ler, om l

gjort det

bonings

3 §.

1) en

2) åte

hållande

3) vr

och k

är tvistig

dast de

grundar

bevis so

ansökan

den förl

kärande

4 §.

ligt 2 §

eller nå

åberopa

5 §.

bristfäll

stämd a

den for

underrä

bristfäll

kastas

1993/5

Dom

tid som

kap. 4
stöd av
samman-
för hand-
ar av en-
uvudför-
förhand-
rder som
förhand-
ngsrätten
et för det
omstän-
nat eller
ett år och
strängare
r den be-
ämns i 6
stol som
överförs
för med
lem fatta
kan ocka
ke övriga
ng skall
g till den
m andra
ålet eller
attegångsL
nstolens
gsL § 3, Pr
domsto-
lgas sär-
ehandling
tvångsme-
utgångsL
10, St 17.
ets är en
llar mål
lbundet
len som
n

5 kap. Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål (22.7.1991/1052)

Stämningsansökan

1 §. (22.7.1991/1052) Talan i tvistemål väcks genom att en skriftlig stämningsansökan tillställs tingsrättens kansli.

Målet blir anhängigt och förberedelsen inleds då stämningsansökan har kommit till kansliet.

2 §. (22.7.1991/1052) I stämningsansökan skall meddelas

- 1) karendens individualiserade yrkande,
- 2) en detaljerad redogörelse för de omständigheter som yrkandet grundar sig på,
- 3) i den mån det är möjligt de bevis som karenden har för avsikt att lägga fram samt vad som skall styrkas med varje bevis,
- 4) ett yrkande om ersättning för rättegångskostnaderna, om karenden anser detta befogat, samt
- 5) på vilka grunder domstolen är behörig, om behörigheten inte annars framgår av stämningsansökan eller de handlingar som har bifogats den.

I stämningsansökan skall dessutom uppges domstolens namn, parternas namn, yrken och hemorter, telefonnummer för parterna eller deras lagliga företrädare eller ombud och för vittnen eller andra som skall höras samt den postadress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas. Om karenden inte känner till svarandens adress, skall han meddela vad han har gjort för att få reda på den. (28.6.1993/595)

Stämningens ansökan skall undertecknas av parten eller, om han inte själv har uppsatt den, av den som har gjort det. Denne skall samtidigt uppge sitt yrke och sin boningsort.

3 §. (28.6.1993/595) Om målet gäller

- 1) en fordran på ett visst belopp,
- 2) återställande av besittning eller ett rubbat förhållande, eller
- 3) vräkning

och karenden meddelar att han anser att saken inte är tvistig, behöver som grund för yrkandet nämnas endast de omständigheter som yrkandet omedelbart grundar sig på. Då behöver inte heller uppges sådana bevis som nämns i 2 § 1 mom. 3 punkten. I stämningsansökan skall dock exakt individualiseras det avtal, den förbindelse eller något annat skriftligt bevis som karenden önskar åberopa.

4 §. (28.6.1993/595) Till stämningsansökan enligt 2 § skall dessutom fogas det avtal, den förbindelse eller något annat skriftligt bevis som karenden önskar åberopa.

Komplettering av stämningsansökan

5 §. (22.7.1991/1052) Är en stämningsansökan bristfällig skall karenden uppmanas att inom en bestämd avhjälpas bristen, om rättelsen är nödvändig för den fortsatta förberedelsen. Karenden skall samtidigt underrättas om på vilket sätt stämningsansökan är bristfällig och om att käromålet kan avvisas eller förkastas såvida han inte följer uppmaningen. (28.6.1993/595)

Domstolen kan på särskilda grunder förlänga den tid som anges i 1 mom.

Anm. 1 mom. 1 fattas ordet 'tid' i lagtexten. Jfr den finska texten: "-- kantajaa on kehoitettu määrääjassa korjaamaan...".

Avvisande av talan och avgörande av saken utan att svaromål begärs

6 §. (22.7.1991/1052) Domstolen skall genast avvisa käromålet, om karenden inte följer den uppmaning som nämns i 5 § och stämningsansökan är så bristfällig att den inte duger som grund för en rättegång, eller om domstolen av något annat skäl inte kan pröva käromålet.

Domstolen skall utan att utfärda stämning genast förkasta käromålet genom dom, om det är uppenbart att karendens yrkande är ogrundat.

Interimistiska beslut

7 §. (22.7.1991/1052) När domstolen handlägger ett mål som gäller återställande av besittning eller ett rubbat förhållande kan den på karendens begäran, utan att bereda motparten tillfälle att bli hörd, interimistiskt besluta att besittningen eller det rubbade förhållandet genast skall återställas eller att någon annan åtgärd skall vidtas för att rätta till situationen. Beslutet gäller tills något annat bestäms.

Stämning

8 §. (22.7.1991/1052) Om käromålet inte har avvisats eller förkastats enligt 6 §, skall domstolen utan dröjsmål utfärda stämning.

9 §. (22.7.1991/1052) I stämningen skall svaranden uppmanas att skriftligen avge svaromål. Om det kan antas att ett muntligt svaromål påskyndar behandlingen av målet eller att svaranden inte kommer att svara skriftligen, skall han likväl uppmanas att avge ett muntligt svaromål vid den muntliga förberedelsen.

På svarandens begäran kan domstolen av särskilda skäl tillåta att ett svaromål avges muntligen i domstolens kansli eller på platsen för sammanträdet fastän svaranden har uppmanats att avge svaromålet skriftligen.

10 §. (22.7.1991/1052) I stämningen skall svaranden uppmanas att i sitt svaromål

- 1) anmäla om han medger eller bestrider käromålet,
- 2) om han bestrider käromålet, lägga fram sådana grunder för bestridandet som kan ha betydelse för avgörandet av målet,
- 3) i den mån det är möjligt uppge de bevis som han har för avsikt att lägga fram och vad han vill styrka med varje bevis samt postadress och telefonnummer för vittnen och andra som skall höras,
- 4) framställa ett yrkande om ersättning för sina rättegångskostnader, om han anser detta vara befogat,
- 5) till svaromålet foga den handling som bestridandet grundar sig på i original eller kopia och de skriftliga bevis som åberopas i svaromålet, samt
- 6) göra en eventuell invändning om att domstolen inte kan ta upp målet.

I stämningen skall svaranden uppmanas att också ange den postadress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas. I stäm-

ningen skall meddelas att en handling kan delges parten så att den sänds med posten till den adress han har uppgett i svaromålet. (28.6.1993/595)

I stämningen skall dessutom meddelas att ett svaromål som skall avges skriftligen skall undertecknas av parten eller, om han inte själv har uppsatt det, av den som har gjort det och att denne skall uppge sitt yrke och sin hemort. (28.6.1993/595)

11 §. (22.7.1991/1052) I stämningen skall meddelas att ett skriftligt svaromål skall tillställas domstolens kansli inom den tid efter delgivningen som domstolen har satt ut. Denna tid kan av särskilda skäl förlängas, om detta begärs innan tiden har löpt ut.

Om svaranden uppmanas att avge sitt svaromål muntligen, skall domstolen inkalla kändanden samt i samband med stämningen svaranden till den muntliga förberedelsen. Samtidigt skall meddelas vilken dag och vid vilket klockslag samt var sammanträdet skall hållas.

I stämningen eller kallelsen skall nämnas vilken påföljden är för svaranden, om han inte avger ett skriftligt svaromål, och för parten, om han inte infinner sig till sammanträdet.

12 §. (22.7.1991/1052) Stämningen, stämningens ansökan och de bifogade handlingarna skall delges svaranden så som stadgas i 11 kap.

De handlingar som har fogats till en stämningens ansökan som avses i 3 § behöver dock inte delges svaranden. I stämningen skall då meddelas att handlingarna finns till påseende för svaranden vid domstolens kansli och att de på svarandens begäran sänds till honom med posten. (28.6.1993/595)

Målets avgörande utan fortsatt förberedelse

13 §. (22.7.1991/1052) Om en svarande som har uppmanats att avge skriftligt svaromål i ett mål där förlikning är tillåten

1) inte har avgivit svaromålet inom utsatt tid eller
2) inte i sitt svaromål har uppgett grunderna för bestridandet eller endast åberopar en grund som uppenbart saknar betydelse för målets avgörande,

avgörs målet utan att förberedelsen fortsätter. Käromålet bifalls härvid genom en tredsdom. Till den del kändanden har avstått från käromålet eller detta är klart ogrundat skall det förkastas genom dom.

Med stöd av denna paragraf får tredsdom meddelas även om kändanden inte har yrkat det.

Se RB 12:10-17.

Stadgande om löpande förbindelser

14 §. (22.7.1991/1052) Grundar sig kändandens yrkande på ett löpande skuldebrev, en växel eller en check, skall svaranden i stämningen uppmanas att avge skriftligt svaromål, om inte kändanden har begärt att svaranden skall uppmanas att svara muntligen vid ett sammanträde.

Om svaranden i ett mål som nämns i 1 mom.

1) inte har avgivit det begärda svaromålet eller
2) inte har lagt fram sannolika skäl som stöd för att käromålet bestrids eller
3) inte har lagt fram en lagakraftvunnen dom, ett löpande skuldebrev, en växel eller en check som kan användas till kvittning,

avgörs ärendet utan att förberedelsen fortsätter. Käromålet bifalls härvid genom en tredsdom. Till den del kändanden har avstått från käromålet eller detta är klart ogrundat, skall det förkastas genom dom.

Det löpande skuldebrev eller den växel eller check som yrkandet grundar sig på skall bifogas stämningens ansökan eller svaromålet i original.

Med stöd av denna paragraf får tredsdom meddelas även om kändanden inte har yrkat det.

Se RB 12:10-17.

Fortsatt förberedelse

15 §. (22.7.1991/1052) Om målet inte har avgjorts med stöd av 13 eller 14 §, skall förberedelsen fortsättas muntligt vid ett sammanträde till vilket domstolen kallar parterna. Sammanträdet kan hållas på den ort där domstolen har sitt kansli även då detta är beläget utom domkretsen.

Domstolen kan före den muntliga förberedelsen eller under tiden mellan sammanträdena uppmana en part att tillstå domstolen en skriftlig utsaga, om den anser detta vara motiverat. Domstolen skall då bestämma vad parten skall yttra sig om.

16 §. (22.7.1991/1052) I samband med kallelsen eller uppmaningen skall en part delges motpartens svaromål eller skriftliga utsaga samt upplysas om vilken påföljden enligt 12 kap. kan vara, om han inte är närvarande vid sammanträdet eller inte avger en skriftlig utsaga. Om en part skall infinna sig till ett sammanträde, skall han samtidigt meddelas vilken dag och vid vilket klockslag samt var sammanträdet hålls.

Allmänna stadganden om förberedelse

17 §. (22.7.1991/1052) Domstolen skall genomföra förberedelsen så att målet kan behandlas utan avbrott vid huvudförhandlingen.

18 §. (22.7.1991/1052) Domstolen skall försöka slutföra den muntliga förberedelsen utan dröjsmål och om möjligt vid ett enda sammanträde.

Parterna skall vid behov beredas tillfälle att yttra sig om hur förberedelsen av målet skall ordnas.

En part skall sätta sig in i målet så väl att målet inte behöver skjutas upp på grund av en underlåtelse från hans sida.

19 §. (22.7.1991/1052) Vid förberedelsen skall klarläggas

1) parternas yrkanden och grunderna för dem,
2) vad parterna är oense om,
3) vilka bevis som kommer att läggas fram och vad som skall styrkas med varje bevis, samt
4) om det finns förutsättningar för förlikning.

20 §. (22.7.1991/1052) Vid ett sammanträde behandlas målet muntligt. Parterna får inte läsa upp eller lämna in rättegångsskrifter eller andra skriftliga utsagor.

En part får dock ur en handling läsa upp sitt yrkande, direkta hänvisningar till rättspraxis och den juridiska litteraturen samt till sådana handlingar som innehåller ett flertal tekniska uppgifter och sifferuppgifter, och som är svåra att förstå om de läggs fram endast muntligen. Dessutom får han använda anteckningar till stöd för minnet.

21 delser grund har fra han vi bevis. bevis :

På r dela o i sin l kan ha

Dor na upp

22 tillåten inom

21 § 1 ut får a

bevis, ursäkt

23 förber ler rät

24 samma na för lingen sig om

25 fattas lägga f förber ställa a lingen

Vid upptas Om ragraf vid för

26 § låten s likning

Då c ning ä vilja, n lägga p

27

1) e tredske kap. el givits e

2) f

3) l

Särs genom avvisas ligt sv

ortsatts.
om. Till
ler detta
om.
r check
mnings-
medde-
har av-
redelsen
l vilket
n hållas
da detta
elsen el-
nana en
om den
då be-
allelsen
partens
om vil-
inte är
ger en
till ett
vilken
inträdet
genom-
utan av-
försöka
röjsmål
yttra sig
illet inte
lse från
n skall
em,
och vad
ng.
ade be-
pp eller
utsagor.
yrkan-
en juri-
ar som
ferupp-
ram en-
anteck-

21 §. (22.7.1991/1052) En part skall vid förberedelsen utan dröjsmål framställa sina yrkanden och grunderna för dem samt yttra sig om vad motparten har framfört. Dessutom skall han uppge alla bevis som han vill lägga fram och vad han vill styrka med varje bevis. Han skall ytterligare lägga fram alla skriftliga bevis som han vill åberopa.

På motpartens begäran skall en part dessutom meddela om han har ett sådant skriftligt bevis eller föremål i sin besittning som motparten har nämnt och som kan ha betydelse för målet.

Domstolen skall vid förberedelsen se till att parterna uppger alla omständigheter som de vill åberopa.

22 §. (22.7.1991/1052) I ett mål där förlikning är tillåten kan domstolen vid behov uppmana en part att inom utsatt tid fullgöra de skyldigheter som nämns i 21 § 1 mom. vid äventyr att han inte sedan tiden löpt ut får åberopa en ny omständighet eller uppge ett nytt bevis, om han inte gör sannolikt att han har en giltig ursäkt för sitt förfarande.

23 §. (22.7.1991/1052) Domstolen kan separat förbereda en särskild del av målet eller fråga som gäller rättegången.

24 §. (22.7.1991/1052) Domstolen skall göra en sammanfattning av parternas yrkanden och grunderna för dem, om detta är ändamålsenligt för behandlingen av målet. Parterna skall beredas tillfälle att yttra sig om sammanfattningen.

25 §. (22.7.1991/1052) Under förberedelsen skall fattas beslut om att inhämta sakkunnigutlåtanden, lägga fram skriftliga bevis, förtäta och vid andra förberedande åtgärder, om det behövs för att säkerställa att bevisen finns tillgängliga vid huvudförhandlingen samtidigt.

Vid förberedelsen kan även beslutas att bevis skall upptas utom huvudförhandlingen.

Om en part vill att en åtgärd som nämns i denna paragraf skall vidtas, skall han omedelbart meddela detta vid förberedelsen.

Förlikning

26 §. (28.6.1993/595) I mål där förlikning är tillåten skall domstolen försöka få parterna att ingå förlikning.

Då domstolen anser att det för att främja en förlikning är befogat, kan den med beaktande av parternas vilja, målets art och övriga omständigheter också förelägga parterna sitt förslag till förlikning.

Avgörande av målet vid förberedelsen

27 §. (22.7.1991/1052) Vid förberedelsen kan

- 1) ett mål där förlikning är tillåten avgöras genom tredskodom eller dom på de villkor som nämns i 12 kap. eller genom dom till den del käromålet har medgivits eller kändan har eftergivit sin talan,
- 2) förlikning fastställas eller
- 3) käromålet avvisas.

Särskilda stadganden om när ett mål skall avgöras genom tredskodom eller dom och när käromålet skall avvisas på grund av stämningsansökan eller ett skriftligt svaromål finns i 6, 13 och 14 §§.

Överföring till huvudförhandling

28 §. (22.7.1991/1052) När de omständigheter som nämns i 19 § har retts ut vid förberedelsen eller när det av andra skäl inte längre är ändamålsenligt att fortsätta denna, skall domstolen förklara den avslutad samt överföra målet till huvudförhandling. Domstolen skall fastställa en tidpunkt för huvudförhandlingen och kalla parterna till den så som 11 kap. stadgar. Parterna skall beredas tillfälle att yttra sig om tiden för huvudförhandlingen, om detta är möjligt utan olägenhet.

I samband med kallelsen skall parterna underrättas om den påföljd som stadgas i 12 kap. för den händelse att en part inte inställer sig vid domstolen. Samtidigt skall meddelas vilken dag och vid vilket klockslag samt var huvudförhandlingen hålls.

Om en part eller hans lagliga företrädare personligen skall vara närvarande vid huvudförhandlingen och det av hans beteende kan slutas att han inte kommer att följa uppmaningen, får domstolen besluta att han skall hämtas till förhandlingen.

29 §. (22.7.1991/1052) Om en part vid huvudförhandlingen vill lägga fram ett bevis som han inte har uppgett vid förberedelsen, skall han utan dröjsmål tillkännage domstolen detta och samtidigt meddela vad som skall styrkas med beviset och orsaken till att han inte har lagt fram det vid förberedelsen.

30 §. (22.7.1991/1052) För att behandla en fråga som får avgöras separat kan huvudförhandling sättas ut även om förberedelsen inte ännu har avslutats till övriga delar. På samma sätt kan försäts också det gäller en rättegångsfråga.

6 kap. Huvudförhandling i tvistemål (22.7.1991/1052)

Huvudförhandling

1 §. (22.7.1991/1052) Den domare som har lett förberedelsen av målet skall vara ordförande eller ledamot i domstolen vid huvudförhandlingen, om det inte finns något hinder.

Om domstolen på grund av bristande domförhet måste ta in en ny medlem under pågående huvudförhandling, skall en ny huvudförhandling hållas.

Då målet behandlas av en domstol som är sammansatt enligt 2 kap. 3 §, behöver inte ny huvudförhandling hållas om den nya medlemmen har varit närvarande under hela huvudförhandlingen.

2 §. (22.7.1991/1052) Vid huvudförhandlingen skall i ordningsföljd

- 1) kändan framställa sina yrkanden och grunderna för dem,
- 2) svaranden meddela om han medger eller bestriider käromålet,
- 3) parterna i tur och ordning närmare motivera sin uppfattning och yttra sig om de grunder som motparten har anfört,
- 4) bevis upptas och
- 5) parterna slutföra sin talan.

Parterna skall förhöras i bevissyfte innan någon annan muntlig bevisning upptas i den fråga som förhöret gäller.

Avvikelse från ordningsföljden enligt 1 och 2 mom. får ske, om det finns särskilda skäl.

När huvudförhandlingen inleds skall domstolen vid behov i korthet redogöra för tvisteläget.

2a §. (28.6.1993/595) Domstolen skall övervaka att klarhet och ordning iakttas i behandlingen av målet. Domstolen kan också besluta att fristående frågor i målet eller fristående delar av det skall behandlas separat.

Domstolen skall också övervaka att målet blir grundligt behandlat och att sådant som inte hör till målet inte inblandas i det. Om en parts framställning befinns vara oklar eller ofullständig, skall domstolen ställa honom de frågor som behövs för att klarlägga tvistepunkterna.

3 §. (22.7.1991/1052) Huvudförhandlingen är muntlig. En part får inte läsa upp eller avge någon skriftlig utsaga till domstolen eller i övrigt framställa saken skriftligt.

En part får dock ur en handling läsa upp sitt yrkande, direkta hänvisningar till rättspraxis och den juridiska litteraturen samt till sådana handlingar som innehåller ett flertal tekniska uppgifter och sifferuppgifter, och som är svåra att förstå om de läggs fram endast muntligen. Dessutom får han använda anteckningar till stöd för minnet.

4 §. (22.7.1991/1052) Den utsaga som en part har avgivit vid förberedelsen får inte läsas upp. Om en part vid huvudförhandlingen avviker från vad han har yttrat vid förberedelsen eller förklarar att han inte kan eller vill yttra någonting i saken, skall domstolen på basis av handlingarna redogöra för vad parten har yttrat vid förberedelsen.

Om huvudförhandlingen hålls utan att en part är närvarande, skall domstolen på basis av handlingarna till behövliga delar redogöra för vad den frånvarande parten har lagt fram i saken.

5 §. (22.7.1991/1052) Målet skall vid huvudförhandlingen behandlas i ett sammanhang.

Om huvudförhandlingen inte kan hållas inom en dag, får sammanträdet avbrytas. Sammanträdet skall om möjligt fortsättas under dagar som följer på vardagen. Är detta inte möjligt, skall målet behandlas under minst tre vardagar i veckan, om inte behandlingen uppskjuts med stöd av 10 §.

I ett omfattande och svårt mål kan huvudförhandlingen avbrytas för högst tre vardagar för att parterna skall kunna förbereda sig för att slutföra sin talan muntligen enligt 2 § 1 mom. 5 punkten.

6 §. (22.7.1991/1052) När huvudförhandlingen inleds skall domstolen utreda om målet kan tas upp till slutlig behandling.

Huvudförhandlingen får inte inledas samt skall inställas och utsättas till en annan dag, om

- 1) en part som personligen skall vara närvarande har uteblivit,
- 2) någon annan vars personliga närvaro är nödvändig har uteblivit, eller om
- 3) det finns något annat hinder för att ta upp målet till slutlig behandling.

7 §. (22.7.1991/1052) Huvudförhandlingen får inledas fastän det föreligger ett hinder som nämns i 6 § 2 mom., om det finns skäl att anta att behandlingen av målet inte behöver skjutas upp trots hindret.

Även om handläggningen måste skjutas upp med stöd av 10 § får huvudförhandlingen inledas trots hindret, om det kan antas att ny huvudförhandling inte behöver hållas av det skäl som anges i 11 § och uppskovet inte medför någon olägenhet för behandlingen av målet.

skovet inte medför någon olägenhet för behandlingen av målet.

8 §. (22.7.1991/1052) Har den som skall höras infunnit sig, får domstolen trots att huvudförhandlingen har inställts ta upp muntlig bevisning, om det kan antas att

1) bevisningen inte behöver eller kan tas upp på nytt vid huvudförhandlingen, eller

2) den som skall höras inte kan inställa sig vid huvudförhandlingen utan sådana kostnader eller olägenheter som inte står i rimlig proportion till bevisningens betydelse.

Sker bevisupptagning med stöd av 1 mom., får målet även behandlas till övriga delar om det är synnerligen viktigt för bevisupptagningen.

9 §. (22.7.1991/1052) I ett mål där förlikning är tillåten får en part inte vid huvudförhandlingen åberopa en omständighet eller ett bevis som han inte har åberopat vid förberedelsen, om inte parten gör sannolikt att hans förfarande har en giltig orsak.

10 §. (22.7.1991/1052) Har huvudförhandlingen inletts, får den uppskjutas endast om

- 1) den har inletts med stöd av 7 §,
- 2) domstolen har fått kännedom om ett nytt viktigt bevis som kan tas upp först senare, eller om
- 3) det på grund av en oförutsebar omständighet eller av någon annan viktig anledning är nödvändigt.

Då huvudförhandlingen skjuts upp skall domstolen samtidigt bestämma när behandlingen av målet skall fortsätta och meddela parterna vilken påföljden enligt 12 kap. är av att en part uteblir från förhandlingen.

11 §. (22.7.1991/1052) Om huvudförhandlingen har uppskjutits en eller flera gånger med mer än sammanlagt 14 dagar, skall en ny huvudförhandling hållas.

Även om målet har varit uppskjutet mer än 14 dagar behöver ingen ny huvudförhandling hållas, om det med hänsyn till målets art av särskilda skäl anses onödigt och om det kan anses att huvudförhandlingen här hållits i ett sammanhang trots uppskovet och avbrottet. En ny huvudförhandling skall dock alltid hållas när huvudförhandlingen har uppskjutits mer än sammanlagt 45 dagar.

12 §. (22.7.1991/1052) Vid en ny huvudförhandling skall målet behandlas på nytt. Bevisning som har upptagits tidigare skall upptas på nytt till den del detta anses ha betydelse för målet och det inte finns något hinder för bevisupptagningen. I övriga fall skall domstolen i behövlig omfattning ta del av bevisningen på basis av rättegångsmaterialet från den tidigare huvudförhandlingen.

13 §. (22.7.1991/1052) Domstolen kan besluta att målet eller en del av det skall förberedas på nytt för huvudförhandling samt meddela närmare föreskrifter om förberedelsen.

14 §. (22.7.1991/1052) Om domstolen sedan huvudförhandlingen har avslutats anser det nödvändigt att komplettera behandlingen av någon enskild fråga innan målet avgörs och om den fråga som kompletteringen gäller är enkel eller av liten betydelse, får domstolen komplettera behandlingen genom att begära en skriftlig utsaga av parterna. I övriga fall kan behandlingen kompletteras genom att en fortsatt eller ny huvudförhandling hålls i målet.

15
eller
ome
bere
ta in
träde
Sa
har s
16
hålla
dom
vid l
17
som
allt
bere
anna
18
ling
skju
hanc
vara
Ä
sam
än l
inte
särsl
ling
vet.
då d
har
där
sluta
På
graf

7

Se
1
lika
ten
ranc
det
över
tyra
mot
med
ford
Se
de
fo
ar
de
be
så
19
de
fo
di
ni
in
rä
19
2
att
mot

Huvudförhandling i samband med förberedelsen

15 §. (22.7.1991/1052) Om parterna samtycker eller saken är klar, kan huvudförhandlingen hållas omedelbart i samband med det sammanträde där förberedelsen har konstaterats vara avslutad eller, då detta inte är möjligt, inom 14 dagar från detta sammanträde.

Sammanträdet kan hållas på den ort där domstolen har sitt kansli även om kansliet finns utom domkretsen.

16 §. (22.7.1991/1052) Huvudförhandling får hållas i samband med förberedelsen endast om den domare som har lett förberedelsen är domare också vid huvudförhandlingen.

17 §. (28.6.1993/595) Vid en huvudförhandling som hålls i samband med beredningen skall beaktas allt det som har ägt rum vid den sista muntliga förberedelsen, om inte domstolen bestämmer något annat.

18 §. (22.7.1991/1052) Har den huvudförhandling som skall hållas i samband med förberedelsen skjutits upp en eller flera gånger, skall ny huvudförhandling hållas i målet om uppskovet sammanlagt har varat mer än 14 dagar.

Även om den huvudförhandling som skall hållas i samband med förberedelsen har varit uppskjuten mer än 14 dagar behöver en ny huvudförhandling dock inte hållas, såvida det med hänsyn till målets art av särskilda skäl anses onödigt och om huvudförhandlingen kan anses ha pågått utan avbrott trots uppskovet. En ny huvudförhandling skall dock alltid hållas då det på grund av att behandlingen har skjutits upp har förlöpt mera än 45 dagar från det sammanträde där den muntliga förberedelsen konstaterades vara avslutad.

På den huvudförhandling som avses i denna paragraf skall 15–17 §§ inte tillämpas.

7 kap. Om säkringsåtgärder (22.7.1991/1065)

Se I om företagssaner § 23, Pr 40.

1 §. (22.7.1991/1065) Om sökanden visar sannolika skäl för att han har en fordran för vilken motparten kan åläggas betalningsskyldighet genom ett avgörande enligt 3 kap. 1 § 1 mom. utsökningslagen och det är fara för att motparten gömmer, förstör eller överläter sin egendom eller gör något annat som äventyrar sökandens fordran, får domstolen bestämma att motpartens lösa eller fasta egendom skall beläggas med kvarstad i den utsträckning som behövs för att fordran skall kunna säkerställas.

Se UL 7:12, Pr 47.

En ansökan om kvarstad hade gjorts för att säkerställa en skadeståndsfordran. Kravet på att sökanden skulle visa sannolika skäl för sin fordran ansågs uppfyllt genom att gärningen, skadan och ansvarsgunden hade individualiserats så, att fordran i ljuset av den företedda bevisningen eller rättsligt inte kunde anses uppenbart ogrundad. Kravet på att fara för skingring skulle föreligga ansågs uppfyllt då faran inte var synnerligen osannolik. HD 1994:132.

En ansökan om kvarstad hade gjorts för att säkerställa en skadeståndsfordran. Kravet på att sökanden skulle visa sannolika skäl för sin fordran ansågs uppfyllt förutom genom att fordran individualiserats, genom att fordran inte i ljuset av den företedda bevisningen eller rättsligt kunde anses uppenbart ogrundad. De gjorda invändningarna, som skulle granskas närmare först i skadeståndsrättegången, visade inte att fordran var uppenbart ogrundad. HD 1994:133.

2 §. (22.7.1991/1065) Det får också bestämmas att ett föremål eller viss annan egendom som finns i motpartens besittning skall beläggas med kvarstad,

om sökanden visar sannolika skäl för att han har bättre rätt till föremålet eller egendomen och denna rätt kan styrkas genom ett avgörande enligt 3 kap. 1 § 1 mom. utsökningslagen och om det är fara för att motparten gömmer, förstör eller överläter föremålet eller egendomen eller gör något annat som kan äventyra sökandens rätt.

Se UL 7:12, Pr 47.

3 §. (22.7.1991/1065) Om sökanden visar sannolika skäl för att han har någon annan rätt gentemot motparten än vad som nämns i 1 eller 2 § och den kan styrkas genom ett avgörande enligt 3 kap. 1 § 1 mom. utsökningslagen, och om det är fara för att motparten genom att göra, påbörja eller underlåta något eller på något annat sätt förhindrar eller försvagar sökandens möjligheter att göra sin rätt gällande eller väsentligen minskar dess värde eller betydelse, får domstolen

1) vid vite förbjuda motparten att göra eller påbörja något,

2) vid vite förelägga motparten att göra något,

3) berättiga sökanden att göra eller låta göra något,

4) bestämma att motparten tillhörig egendom skall överlämnas i en sysslomans besittning och förvaltning, eller

5) bestämma om andra åtgärder som behövs för att trygga sökandens rätt.

När domstolen beslutar om att meddela ett sådant förbud eller en sådan föreskrift som avses i 1 mom. skall den fästa uppmärksamhet vid att motparten inte orsakas oskäligt men i förhållande till det intresse som skall tryggas.

Se UL 7:9 och 12, Pr 47.

4 §. (22.7.1991/1065) Om säkringsåtgärder enligt detta kapitel beslutar de allmänna domstolarna på ansökan. Ärenden som avser säkringsåtgärder behandlas av den domstol där rättegången i den huvudsak som gäller sökandens yrkande eller rättighet är anhängig. Har behandlingen av huvudsaken avslutats och har den tid inom vilken ändring skall sökas eller svaromål ges inte löpt ut, skall ärendet som gäller säkringsåtgärden behandlas av den domstol som senast behandlade huvudsaken. Om en rättegång inte är anhängig, avgörs frågan om behörig domstol enligt 10 kap.

Är en allmän domstol inte behörig att behandla en huvudsak som avses i 1 mom., fattas beslut om säkringsåtgärden av tingsrätten på motpartens hemort eller på den ort där egendomen eller en betydande del av den finns eller där syftet med säkringsåtgärden annars kan nås.

5 §. (22.7.1991/1065) Ansökan om en säkringsåtgärd skall göras skriftligen. Om åtgärden hänför sig till en anhängig rättegång, får ansökan göras muntligen vid det sammanträde där huvudsaken behandlas. Ansökan skall behandlas i brådskande ordning.

En ansökan får inte godkännas utan att motparten har getts tillfälle att bli hörd. Om det finns risk för att avsikten med säkringsåtgärden annars äventyras, får domstolen dock på begäran av sökanden meddela ett interimistiskt beslut om säkringsåtgärden utan att ge motparten tillfälle att bli hörd. Beslutet gäller tills något annat bestäms.

I övrigt skall vid behandlingen av ärenden som gäller säkringsåtgärder i tillämpliga delar iakttas vad som stadgas om behandling av en fråga som gäller rättegång.

Se UL 7:4, Pr 47.

6 §. (22.7.1991/1065) När en ansökan enligt 5 § 1 mom. har bifallits skall sökanden inom en månad från det beslutet gavs väcka talan i huvudsaken vid domstol eller få huvudsaken prövad genom ett annat förfarande som enligt 3 kap. 1 § 1 mom. utsökningslagen kan leda till ett verkställbart beslut. Om en säkringsåtgärd för att garantera en fordran gäller en fastighet som utgör pant för sökandens fordran som inte har förfallit till betalning, räknas den frist som nämns i detta moment från förfalldagen. Har talan inte väckts eller ärendet inte anhängiggjorts inom utsatt tid eller avskrivs detta återkallas säkringsåtgärden enligt 7 kap. 13 § utsökningslagen.

Om en skiljedom av skäl som är oberoende av sökanden inte har kunnat meddelas eller om skiljedomen är ogiltig eller upphävs, skall talan väckas eller ärendet anhängiggöras vid det äventyr som nämns i 1 mom. inom en månad efter att sökanden har fått vetskap om hindret för skiljemannaförfarandet eller om att en myndighet har konstaterat att skiljedomen är ogiltig eller, ifall skiljedomen upphävs, inom en månad efter att domstolens beslut har vunnit laga kraft.

När domstolen bifaller en ansökan om en säkringsåtgärd skall den meddela sökanden hur han enligt denna paragraf och 7 kap. 11 § utsökningslagen skall förfara för att säkringsåtgärden inte skall återkallas.

Se UL 7:11 och 13, Pr 47.

7 §. (22.7.1991/1065) Domstolen kan på ansökan befria sökanden från att ställa säkerhet enligt 7 kap. 16 § utsökningslagen, om domstolen finner att sökanden inte förmår göra det och om hans rätt kan anses uppenbart grundad.

8 §. (22.7.1991/1065) Finns orsaken till att ett beslut om en säkringsåtgärd har fattats inte längre, skall åtgärden återkallas.

Om återkallelsen beslutar på yrkande av en part den domstol eller den i 6 § 1 mom. åsyftade myndighet som behandlar huvudsaken. Behandlas huvudsaken inte av en domstol eller här nämnd myndighet, skall den domstol som först har beslutat om säkringsåtgärden på ansökan besluta om återkallelsen.

Om återkallelse av verkställigheten av beslut om säkringsåtgärder genom beslut av en utmätningsman stadgas i 7 kap. 13 § utsökningslagen.

9 §. (22.7.1991/1065) När en domstol eller en myndighet som avses i 6 § 1 mom. avgör huvudsaken skall den samtidigt bestämma hur länge en säkringsåtgärd skall vara i kraft. Om talan förkastas eller avvisas, kan det samtidigt bestämmas att säkringsåtgärden återgår först efter att avgörandet i huvudsaken har vunnit laga kraft. Återkallas talan, skall det bestämmas att säkringsåtgärden återgår.

10 §. (22.7.1991/1065) För kostnaderna för verkställighet av en säkringsåtgärd svarar i första hand den som har ansökt om åtgärden. I samband med behandlingen av huvudsaken avgörs på yrkande av en part vem som slutligt skall stå för kostnaderna för ansökan om och verkställighet av säkringsåtgärden.

11 §. (22.7.1991/1065) En sökande som i onödan har utverkat en säkringsåtgärd skall ersätta motparten den skada som säkringsåtgärden och verkställigheten av den har orsakat honom samt kostnaderna i saken.

12 §. (22.7.1991/1065) Talan om kostnadsersättning enligt 10 § i de fall då huvudsaken inte har anhängiggjorts i enlighet med 6 § 1 mom. samt ersättning enligt 11 § för skador och kostnader skall väckas

vid den tingsrätt som är behörig att pröva ett käromål som nämns i 6 § eller, om talan inte skall behandlas av en tingsrätt, vid tingsrätten på den ort där motparten skall svara i ett sådant tvistemål eller där säkringsåtgärden har verkställts.

Talan om ersättning för skador och kostnader skall vid äventyr av att talerätten går förlorad väckas inom ett år efter att säkringsåtgärden återkallades eller, om besvär över beslutet om åtgärden ännu inte har avgjorts, inom ett år efter att ärendet har avgjorts slutligt. Käranden skall utan dröjsmål bevisligen underätta utmätningsmannen om att talan har väckts.

13 §. (22.7.1991/1065) Om beslut som gäller verkställighet och återkallande av verkställighet enligt detta kapitel stadgas i 7 kap. utsökningslagen. När domstolen beslutar godkänna en ansökan om kvarstad enligt 1 eller 2 §, kan den vid behov bestämma att viss egendom skall besittas och vårdas av en syssloman samt även i övrigt vid behov meddela närmare föreskrifter om verkställigheten när den beslutar om en säkringsåtgärd enligt 1, 2 eller 3 §.

Vad som stadgas i 1 mom. gäller i tillämpliga delar också verkställigheten av ett tillfälligt beslut om en säkringsåtgärd enligt 5 § 2 mom.

Se UL kap. 7, Pr 47.

14 §. (22.7.1991/1065) I ett beslut som gäller en säkringsåtgärd kan ändring även sökas särskilt. Sökande av ändring förhindrar inte verkställighet, om inte den domstol som behandlar ändringsansökan förbjuder eller avbryter den. Om en lägre domstol har avslagit eller avvisat en ansökan om säkringsåtgärd, får den domstol som behandlar ändringsansökan vid behov genast interimistiskt besluta om säkringsåtgärden tills något annat bestäms.

Ändring får inte sökas i ett avgörande som gäller en interimistisk säkringsåtgärd.

8 kap. [Om Hofrätt]

Detta kap. har genom L 22.7.1991/1052 flyttats till ett nytt kap. 4.

9 kap. Rättegångsskrifter (22.7.1991/1052)

1 §. (22.7.1991/1052) Om uppgifter, bilagor och underskrifter i en skrivelse som skall lämnas till domstolen gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om stämningens ansökan i 5 kap. 2 §.

2 §. (22.7.1991/1052) Skall en skrivelse eller någon annan handling delges någon, skall parten till handlingen foga de kopior som behövs för delgivningen.

Lämnar en part inte domstolen de kopior som nämns i 1 mom., skall domstolen se till att handlingen kopieras på partens bekostnad. (28.6.1993/595)

3 §. (22.7.1991/1052) Stämningens ansökningar, svaromål, skriftliga utsagor som domstolen har begärt och övriga handlingar som en part eller någon annan vill lägga fram vid behandlingen av ett tvistemål, eller en handling som han lämnar domstolen för delgivning får tillställas tingsrätten också med posten eller genom bud. Då skall i tillämpliga delar iakttas lagen om insändande av vissa handlingar till domstolar (248/65).

Se L om insändande av vissa handlingar till domstolar, Pr 33.

10 kap. Om laga domstol (12.8.1960/362)

Se L om laga domstol och rättegång i vissa fall 27.10.1944/736 och F ang. tillämpningen av sagda lag 28.10.1944/737.

ett käromål handlas av motparten säkringsått nader skall väckas inom s eller, om te har avgjorts slut- undersäckts.

om gäller ghet enligt lagen. När om kvarstämman att en sysslo- ärmare fö- utar om en

pliga delar lut om en

gäller en rskilt. Sö- lighet, om sökan för- stol har av- tågär, får an vid be- sätgården

n gäller en

flyttats till

1052)

ilagor och s till dom- stadgas om

e eller nä- parten till givningen. opior som andlingen 595)

sökningar, har begärt gon annan emål, eller delgivning en om in- (248/65).

362)

10.1944/736

1 §. (11.2.1921/41) Vill man till annan kära, evad det är för gäld eller i annat tvistemål, som rör dess person, låte då stämman honom till den rätt, därunder han har sitt bo och hemvist. Den, som icke har stadigt hemvist inom Finland, sökes där han finnes eller äger gods inom landet. Vistas finsk man utrikes, må han ock sökas, där han senast var boende i Finland. Medborgare i främmande stat, som ej äger bo och hemvist inom Finland, må, så vitt ej för medborgare i viss stat är annorlunda särskilt bestämt, sökas å ort inom Finland, där han anträffas eller honom tillhörigt gods finnes.

Idkar någon å ort, där han ej har sitt bo och hemvist, jordbruk, fabriksdrift, handel i särskilt försäljningsrum eller annan rörelse, må talan föranledd av förbindelse, som ingåtts omedelbart för sådan rörelse, kunna utföras där rörelsen bedrivs eller bedrivits.

Twister emellan arbetsgivare och arbetare eller husbonde och tjänare på grund av arbetsavtal, arbetsbe- tning eller tjänstelega må ock instämmas till domstol i den ort, där arbetet utförts eller avtalet ingåtts.

Vill den stämnda kära till honom igen, som låtit stämman, vare han ock skyldig svara vid samma rätt, där målen hava gemenskap med varandra.

Se ABL 16:1, Ha 5. Ang. laga domstol i mål rörande personer anställda vid utrikesförvaltningen, stadgas i F om utrikesförvaltningen § 103, F 2 (II). Jämlikt sagda lagrum svarar tjänsteman inom utrikesförvaltningen, som tjänstgör vid utrikesrepresentationen i tvistemål som rör honom personligen vid rådstuvurätten i Helsingfors. Se även F om teknologiska utvecklingscentralen 28.5.1993/467, § 16.

Ang. laga domstol för skadeståndstalan mot offentligt samfund se Skadeståndsl 7:4, Ci 35 a; L om ersättning av statens medel som till följd av frihetsberövande skall betalas till oskyldigt häktad eller dömd § 5, Ci 35 d.

Ang. behörig domstol i ärenden, som gäller saneringsförfarande, se L om företagssanering § 67, Pr 40.

Ang. behörig domstol i ärenden, som gäller skuldsanering för privatpersoner, se L om skuldsanering för privatpersoner § 49, Pr 41.

Twistemål, i vilka Finlands Bank är svarande, handläggas av rådstuvurätten i Helsingfors. Regl. för Finlands Bank § 34, L 10 (II). - Detsamma gäller tvistemål, i vilka folkpensionsanstalten är svarande, Folkpensl § 89, S 10. Vid tingsrätten i Helsingfors handläggs jämväl i vissa fall särskilda ärenden rörande familjerättsliga förhållanden av internationell natur. Se IntfamL §§ 8, 16, 23, 45 och 46, Ci 24; AdoptionsL § 34, Ci 17.

Laga domstol i mål, som rör radio- eller televisionsutsändning i strid med UpphovsrättsL, är Helsingfors tingsrätt. Se UpphovsrättsL § 61, Ci 90.

Laga domstol i mål om bättre rätt till mönster, om hävande av registrering, om överföring av registreringsansökan eller av registrering, om mönsterintrång samt om tvångslicens, om rätt som avses i § 32 § 2 mom., om förseelse och ersättning, som avses i 40 §, samt om fastställelsestalan, som avses i 41 §, är Helsingfors tingsrätt. Mönster- rättsL § 43, Ha 14b.

Laga domstol i mål som anges i § 43 i L om nyttighetsmodellrätt, Ha 14 f, är Helsingfors tingsrätt.

Ang. domstol i växel- och checkmål, se Växell § 93, Ha 20 och CheckL § 71, Ha 21.

Om domstol i mål, som bör avdömas enl. Sjölagen, se sagda L kap. 21, Ha 38.

Vad i SjöL stadgas ang. laga domstol gäller även mål som handläg- gas enl. SjömansL. Se SjömansL § 88, Ar 9. Enahanda stadgas i Sjö- arbetsstidsL § 28, Ar 24 och L om arbetstiden på fartyg i inrikesfart § 30, Ar 24 a i avseende å mål, som handläggs enl. sagda lagar. Det- samma gäller enl. L om sjömans semester § 35, Ar 28 a och Fartygs- avfallsL § 29, Ha 41 a i avseende å mål, som handläggs enl. sagda la- gar. Se dock L om begränsning av finsk domstols behörighet vid handläggning av vissa tvistemål mellan befälhavare och besättning å utländskt fartyg 30.6.1955/343.

Vid handläggning vid domstol av tvister föranledda av tillämp- ningen av den i Genève 6.4.1974 ingångna konventionen om en upp- förandekod för linjekonferenser eller lagen om godkännande av vissa bestämmelser i konventionen om en uppförandekod för linjekonfe- rensen samt om tillämpning av konventionen 20.12.1985 Förfs 468/ 86 skall på motsvarande sätt tillämpas vid i 11 kap. sjölagen är stad- gat om handläggning av sjörättsmål. Finns enligt stadgandena i sjöla- gen ingen behörig sjörätt, skall talan väckas vid Helsingfors tingsrätt.

Se sagda lag § 13.

Talan om ersättning för oljeskada, som kan väckas vid finsk dom- stol, handläggs vid Helsingfors tingsrätt, se L om ansvarighet för ol- jeskador förorsakade av fartyg § 18, Ha 41 c.

Om laga domstol för talan ang. ansvarighet för luftfartygs fraktfö- rare, se L om luftbefordringsavtal § 30, Ha 49. Se även L om luftfart 25.5.1923/139, § 12, intagen under LuftfartsL § 76, Ha 46.

Laga domstol för talan rörande internationell befordran, se L om vägbefordringsavtal § 42, Ha 37 b.

Om domstol i mål rörande vissa föreningar, se FörenL §§ 42 och 46, Ci 10.

Om domstol i vissa mål gällande utländskt försäkringsbolags för- säkringsrörelse i Finland, se L om utländska försäkringsbolags verk- samhet i Finland § 41, Ha 31.

Om domstol i vissa mål rörande andelslag, se L om andelslag §§ 101 och 127, Ha 8.

Om domstol i tvistemål rörande varumärke, se VarumärkesL § 42, Ha 15.

Om domstol i tvistemål mellan konsument och näringsidkare, som drives med stöd av konsumentskyddslagen, se sagda lag 9:1, Ha 19.

Om domstol i vissa mål rörande försäkringsföreningar, se L om försäkringsföreningar 16:1, Ha 32.

Laga domstol i mål, som gäller rätt till firma, förbud mot använd- ning av firma eller hävande av dess registrering samt fastställelse och intrångstalan, är Helsingfors tingsrätt. FirmaL § 28, Ha 1b.

Laga domstol i ärenden, som gäller växtförädlarrätt, är Helsingfors tingsrätt, se L om växtförädlarrätt 21.8.1992/789, § 38.

Om laga domstol i patentmål stadgas i PatentL § 65, Ha 12.

Laga domstol i mål som gäller rätt till kretsmönster eller kränk- ning av en sådan rätt är Helsingfors tingsrätt. L om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar § 42, Ha 14 d.

Ågare av enskild jernväg för allmän samfärdsel må i ersättnings- och fordringsmål, som av jernvägen uppkommit, sökas där han i så- dant mål enl. allmän lag svara bör eller ock vid den lagfartsdomstol, som i anläggningstillståndet för jernvägen bestämts. F ang. enskilda jernvägar för allmän samfärdsel § 31, P 34 (II).

Ang. domstol, då åtkomst till enskild jernväg för allmän samfärdsel klandras och i tvist om giltigheten av skedd inteckning däri, se L ang. lagfart och inteckning af enskild jernväg för allmän samfärdsel 15.4.1889, §§ 24 och 25.

För skada i följd af jernvägsdrift må egare eller innehavfaren af jern- väg sökas der skadan skett eller der han är skyldig att svara i fordringsmål eller ock vid den lagfartsdomstol, som i anläggningstillstän- det för enskild jernväg bestämts. L ang. ansvarighet för skada i följd af jernvägsdrift § 10, Ci 41.

Ang. laga domstol för talan om fastställande och upphävande av faderskap, se L om faderskap §§ 28 och 40, Ci 16.

Ang. laga domstol för talan om underhållsbidrag till minderårigt barn, se L om underhåll för barn, § 14, Ci 18.

Ang. laga domstol för talan som gäller vårdnad om barn eller um- gängesrätt, se L ang. vårdnad om barn och umgängesrätt § 13, Ci 20.

Ang. laga domstol för talan som gäller förverkande av släktnamn, se NamnL § 24, Ci 1.

Talan enl. TrafikförsäkringsL skall föras vid allmän underrätt på den ort, där skadan timat eller där vederbörande försäkringsbolag har sin hemort. TrafikförsäkringsL § 11, Ek 110.

Ang. forum för ersättning enligt patientskadelagen, se Patientska- delL § 14, Ci 38.

Ang. forum för talan med stöd av produktansvarslagen, se Produk- tansvarsL § 12, Ci 39.

Klander å räkning över borgade varor skall av galdenären anställas vid den domstol, varest han efter den grund RB 10: 1 utstakar bort av borgenären för räkningens innehåll sökas. Förkl. 15.1.1806.

Ang. vid vilken domstol ansökning om försvunnen persons förkla- rande för död skall göras, se L om dödförklaring § 4, Ci 8.

Vid vilken domstol ansökning om dödande av urkund skall göras, se L om dödande av urkunder § 3, Ci 48. Se vidare hänv. vid sagda lag.

Ärende som gäller fastställande av adoption handläggs vid dom- stolen på den ort, där adoptanten har sin hemvist. Är makar gemen- samt adoptanter, skall ärendet handläggas vid domstolen på den ort, där någondera maken har sin hemvist. AdoptionsL § 29, Ci 17.

Mål som rör meddelande av näringsförbud provas av den allmän- na underrätt där konkurs är eller har varit anhängig, L om närings- förbud § 18, Pr 45 a.

Ang. laga domstol i gruvsmål stadgas i GruvL §§ 46 och 66, Ek 49 a.

Ang. laga domstol för talan om gottgörelse enl. lagen om jäm- ställdhet mellan kvinnor och män, se nämnda lag § 12, B 23 a.

Ang. arbetsdomstolens behörighet, se L om arbetsdomstolen § 1, Ar 15.

Se även UL 2:3 och 21; 4:10, Pr 47 samt hänv. vid RB 10:14. Talan ang. klander av arvsklifte kan väckas vid finsk-domstol om arvlätaren, ehuru utlänning, stadigvarande varit bosatt i Fin-

land. HD 1925 u I 5, D 1925 s. 45.

Enligt de internationellt processrättsliga principer som skulle tillämpas i Finland ansågs fordran hos bolag, som har hemort i annan stat, kunna utsökas i Finland vid domstol på ort, där bolaget har egendom, men enär icke kärandens oguldna köpeskillings-skuld till det ifrågavarande bolaget och ej heller hos magistraten med förbehåll deponerad penningprestation, som delvis motsvarade denna skuld, kunde anses utgöra sådan egendom vilken grundade behörighet för domstol, avvisades käromålet. HD 1972 II 34, D 1972 s. 66.

Enär enligt de internationellt processrättsliga principer, som skulle tillämpas i Finland, hos bolag som hade hemort i annan stat kunde utsökas fordran i Finland vid domstolen på den ort, där bolaget vid käromålets anhängiggörande hade egendom, och då en ostridig, på räkning baserad fordran, som ett danskt bolag B hade hos ett finskt bolag A och vars rättsliga behandling icke var beroende av avgörandet i ett fordringsmål som A anhängiggjort mot B, i sagda fordringsmål var att anse som sådan egendom vilken grundade behörighet för domstolen, återförvisades ovannämnda av de lägre domstolarna avvisade fordringsmål till underrätten. HD 1975 II 80.

Svaranden, som efter stämningens delgivande erhållit bo och hemvist i annan kommun, ansågs icke efter därom gjord invändning vara skyldig att träda i svaromål vid underrätten i den ort, varifrån han flyttat. HD 1941 II 124, D 1941 s. 82. Så även HD 1931 II 312.

Då käromålet angick fordran på grund av skogsavverkningskontrakt, var underrätten i den ort, där svaranden hade bo och hemvist, behörig domstol. HD 1939 II 269.

Då galdenär väcker negativ fastställelsetalan, skall målet handläggas vid den domstol, som hade varit behörig för fullgörrelsetalan mot honom. HD 1964 II 21, D 1964 s. 66 och Lm 1964 s. 631.

Domstol var med stöd av RB 10: 1, mom. 4 behörig att pröva genkärsmål, fastän stämning inte uttagits till huvudkäromålets första rättegångstillfälle. HD 1980 I 2.

Fråga därom, huruvida arbetsgivares förfarande stred mot kollektivavtal, skulle handläggas av arbetsdomstolen. HD 1961 II 107.

Talan angående en generell pantsättningsförpliktelse, som avgetts direkt till en banks filialkontor på annan ort än huvudkontoret och som utgjorde säkerhet för ett lån som lyfts på filialkontoret, kunde med stöd av RB 10:1 mom. 2 föras vid domstolen på den ort där filialkontoret var beläget. HD 1982 II 196.

Forum vid negativ fastställelsetalan utgör vid fråga om allmänt forum kärandens forum generale. HD 1932 I 66.

Talan, som gällde ersättande av skada på byggnad hörande till fastighet, kunde inte föras vid svarandens hemvistforum. Målet överfördes med stöd av RB 10:29 mom. 1 ex officio till rätt domstol. HD 1965 II 32.

Av A, som hade sålt bostadsaktier vilka berättigade till innehav av en radhuslägenhet, yrkades skadestånd på grund av att han efter köpslutet men innan besittningen till lägenheten överläts hade avlägsnat till lägenheten hörande buskar och planteringar och därvid också förstört gräsmattan på den del av gårdsplanen som anslöt sig till lägenheten. Laga domstol för käromålet var domstolen på A:s hemort. HD 1989:148.

För ett aktiebolags räkning hade beställts varor innan det hade registrerats. Varuleverantören väckte en fordringstalan mot den person som hade gjort beställningen vid den domstol inom vars domkrets det bolag som skulle bildas uppgavs ha bedrivit affärsverksamhet. Talan avvisades eftersom personen i fråga inte enligt 10 kap. 1 § rättegångsbalken var skyldig att svara vid denna domstol i ett fordringsmål som gällde honom. HD 1991:132.

Finska medborgaren A hade anställts av främmande staten B:s ambassad i Helsingfors som sekreterare och translator. Till följd av B:s immunitet var en finsk domstol inte behörig att pröva en av A mot B förd talan rörande avtalsbrott. HD 1993:120.

2 §. (5.2.1965/45) Yppas tvist om arv, testamente eller bidrag, som skall utgå enligt 8 kap. ärvdabalken, eller, därest den döde var gift, om avvittring mellan arvinge och efterlevande maken, eller sökes eljest delägare i den dödes bo i sak, som rör boet, lyde målet under den rätt, varunder den döde haft sitt bo och hemvist. Samma rätt tillhöre ock fråga om utfyllnad av laglott, bouppteckning, bringande i kraft av arvinges eller testamentstagares rätt, arvskifte eller klander därav, förvaltning av dödsbo eller avträdande av boets egendom till konkurs.

Uppkommer i annat fall än ovan sägs tvist om avvittring mellan makar, döme därom rätten på den ort,

där mannen har sitt hemvist, eller, om han ej är bosatt i Finland, där hustrun bor.

Finnes i mål, som i denna paragraf nämnas, ej behörig domstol efter vad nu är sagt, skall målet upptagas av [rätstuvu]rätten i Helsingfors.

Slutstadgandet i L 5.2.1965/45 lyder:

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1966. Vad i 2 §, i den lydelse lagrummet hade före den 1 januari 1930, är stadgat om laga domstol i mål, som gälla undanskiftande av egendom eller boskiltning, skall fortfarande lända till efterträttelse i fråga om makar, på vilkas egendomsförhållande före sagda dag gällande lag äger tillämpning.

2 § lydte i den lag, som var gällande före 1.1.1930:

[2 §. Yppar sig tvist som arv, eller then dödas yttersta vilja; eller kräfvets gäld efter then, som död är; döme thet then Rätt å landet eller i staden, ther then döde bodt, eller sin tjenst haft, äntå at arvingarne under annan Rätt bo, eller lyda, eller godset emellan sig skift hafva. Tränger enka, at öfverlåta til Borgenärerna alt thet i boet är, eller skilja sin lott ifrån mannens; söke Rätten i then ort, ther mannen bodt, eller sin tjenst haft. Vilja arvingar sig urarftva giöra; lite then Rätt til, ther under han lydt, som ärfvas skulle.]

Ang. domstol i mål rörande konkurs, offentlig stämning samt ackord, se KS, Pr 39; PreskF, Ci 46.

Behörig domstol enligt RB 10:2 var vid ändring av den judiciella indelningen den domstol, till vars domkrets kommun, lägenhet, lägenhetsdel eller område där den avlidne haft sitt bo och hemvist överförts. HD 1983 I 1.

Finsk domstol är icke behörig att pröva giltigheten av testamente, som upprättats av i utlandet avlidnen utlänning. HD 1942 II 182, Lm 1943 s. 196.

Utseende av medförmyndare för minderårig på grund av förordnande i testamente ankommer på den domstol, under vilken barnets förmynderskap lyder. HD 1960 II 11, D 1960 s. 38.

I RB kap. 10 § 2 mom. 2 avsedd domstol är allena behörig att förordna förrättningsman för verkställande av avvittring mellan makar. HD 1973 II 81 (omr.), D 1974 s. 11.

Käranden yrkade med stöd av 17 kap. 1 eller 2 § ärvdabalken att en gåva av lösöre skulle förklaras ogiltig och att gåvan skulle återbäras till dödsboet. Talan kunde föras vid domstolen på svarandens hemort. HD 1991:48.

3 § har upphävts genom L 5.2.1965/45.

4 §. Vil någon kära till then, som förmyndare varit, om redo för arv sitt; stånde honom fritt at giöra thet, antingen ther hans bo var, som ärfd är, och förmyndaren thet förmynderskap sig åtog, eller ther förmyndaren bor. Then något är förtrodt till förvaltning, svare han, eller thes arvingar om han död är, ther han godset förvaltadt och förestådt.

Se L om andelslag §§ 101 och 127, Ha 8.

5 §. (27.4.1868) Kommer tvist i handel emellan köparen och säljaren i staden, tå marknad är, eller eljest, och klagas thet genast; döme thet Rätten, ther handelen skedt. Ej må någor sedan stemmas ifrån hemvist sitt, utan han i staden kommer, ther handelen skedde. Om skuld, then gäst giör för kost, huslego, och annat sitt tarf, vare lag samma. Ther tvist varder om upsägning, och flyttning ur hus, som i staden hyrde äro; dömmen derom Rätten i samma stad.

Se L om rättegången i hyresmål § 3, Ci 56.

Talan rörande hyresfordran, som angår bostadslägenhet, skall föras vid domstolen i den ort, där fastigheten är belägen. HD 1931 I 2.

6 §. Varder tvist om gäld, then flere giordt, och utfäst, at en för alla och alle för en betala; hafve borgenär våld, at söka hvilkenthera af them han vil, ther then samme bor. Hafva the sig til betalning ej så förbundet, och yppar sig tvist om skuldens richtigkeit, eller hvartheras del theri; äge ock borgenär macht at stemma them alla in, ther enthera af them bor; och gånge äntå med betalning, som i [4. Cap. 12. §. Utsöknings Balken] skils. Bolagsmän sökes, ther bolaget är.

L ang. införande av lagen om skuldebrev § 3, Ci 43, stadgar, att vad i RB 10: 6 är stadgat om galdenärer och löftesmän, som iklätt sig ansvarighet en för alla och alla för en, skall äga tillämpning jämväl, då sådan ansvarighet eljest åligger flere, som gemensamt åtagit sig betalningsskyldighet.

Jfr L om skuldebrev § 2, Ci 42 och L ang. införande av lagen om

skulde
våg för
7 §
och k
ställe
hörer
On
rättsf
(25.4
7a
svara
av de
tidigt
en do
att av
näm
Ett
romål
den d
len är
mome
2 mor
kär
8 §
privat
av de
straff
stol är
domst
Dor
anledi
överfö
yrkan
ning a
i samt
utred
övriga
genom
förkas
Se R.
9 §
10
tenska
tenska
någon
Har
ärende
giltigh
Tala
under
stolen
vist. I
som h
avtal,
tal ska
mom.
10a
11
mål, s
domst
hörig
eller u
om ko
Dock
skilda
stuvu

skuldebrev § 4, Ci 43; L ang. lagfart och inteckning af enskild jernväg för allmän samfärdsel 15.4.1889, §§ 24 och 25.

7 §. Äro två eller flere delachtige i tvistemål ett, och kan thet ej väl utrönas, utan the alle tillika å ett ställe svara; söke kåranden then Rätt, hvarunder han hörer, som saken förnämligast angår.

Om laga domstol i mål, som avse vissa samäganderättsförhållanden, gäller vad därom särskilt stadgas. (25.4.1958/182)

7a §. (22.7.1991/1052) Väcks käromål mot olika svarande, kan de alla prövas av den domstol där någon av dem är skyldig att svara, om käromålen väcks samtidigt och stöder sig på väsentligen samma grund. Vid en domstol som avses i 11 § kan dock ingen förpliktas att avge svaromål som inte är bunden av ett avtal som nämns i paragrafen.

Ett genkärsmål som nämns i 18 kap. 3 § och ett kärsmål som nämns i 18 kap. 4 och 5 §§ skall prövas av den domstol där huvudkärålet har väckts. Domstolen är behörig att pröva ett kärsmål som avses i detta moment också om det av skäl som anges i 18 kap. 7 § 2 mom. inte behandlas i samma rättegång som huvudkärålet.

8 §. (14.1.1972/21) Talan, som uteslutande gäller privaträttsligt anspråk med anledning av brott, prövas av den domstol, som är eller varit behörig att ådöma straff för ifrågavarande brott eller, om behörig domstol är allmän underrätt, även av i 1 § 1 mom. nämnd domstol.

Domstol, där talan om privaträttsligt anspråk med anledning av brott är anhängig, äger befogenhet att överföra kärålet till domstol i samma instans, där yrkande på straff eller förverkning på följt med anledning av samma brott är anhängigt, för att handläggas i samband med brottmålet, då detta i anseende till den utredning, som skall företas, samt kostnaderna och övriga omständigheter prövas lämpligt. I beslut, varigenom kärsmål överförs eller yrkande om överföring förkastats, må ändring icke sökas.

Se RB 14:9.

9 § har upphävts genom L 13.6.1929/240.

10 §. (16.4.1987/412) Ett ärende som gäller äktenskapsskillnad, samlevnadens upphörande eller äktenskaps giltighet prövas av domstolen på den ort där någöndera maken har sitt hemvist.

Har ingendera maken hemvist i Finland, prövas ett ärende som gäller äktenskapsskillnad eller äktenskaps giltighet av Helsingfors [rådstuvu]rätt.

Talan som gäller förpliktande av en make att betala underhållsbidrag till den andra skall väckas vid domstolen på den ort där någöndera maken har sitt hemvist. Talan, som gäller ändring av underhållsbidrag som har fastställts genom domstols utslag eller genom avtal, och talan som gäller giltigheten av ett sådant avtal skall väckas vid den domstol som anges i 1 § 1 mom.

10a § har upphävts genom L 16.4.1987/412.

11 §. (13.6.1929/240) Föreana sig parterna i tvistemål, som hör till allmän underrätt, om annan sådan domstol än ovan i detta kapitel är sagd, vare den behörig att handlägga saken, där målet ej angår fastighet eller utmätning av fast eller lös egendom, eller fråga är om konkurs eller mål, som i 2 [3,] 4 eller 10 § nämnes. Dock må häradsrätt ej upptaga tvist, som enligt särskilda stadganden kan behandlas endast vid [rådstu]vrätt.

Avtal om laga domstol i tvistemål skall skriftligen upprättas och domstolen samt själva saken däri noga utsättas. Är mål, varom sådant avtal får av parterna ingås, instämt till annan underrätt än lag i allmänhet stadgar, vare det, ändock att avtal ej skett, där handlagt, om den stämde tillstädeskommit och icke, innan han begynt i huvudsaken svara, invänder, att saken ej hör till den domstol.

L 13.6.1929/240 trädde i kraft 1.1.1930 och skall jämlikt dess slutstadgande före sagda dag gällande bestämmelser om laga domstol i mål ang. undanskiftande av egendom eller boskillnad fortfarande lända till efterrättelse beträffande makar, å vilkas förmögenhetsförhållanden före 1.1.1930 gällande lag är tillämplig.

Denna § lydte tidigare:

[11 §. (14.8.1901) Föreana sig parterne i tvistemål, som här till allmän underrätt, om annan sådan domstol än nu är sagd, vare den behörig att handlägga saken, der målet ej angår fastighet eller utmätning af fast eller lös egendom, eller ock konkurs eller boskillnad eller de mål, som i 2, 3 och 4 §§ nämnda äro. Dock må häradsrätt ej upptaga tvist, som enligt särskilda stadganden kan behandlas endast vid rådstufvurätt.

Aftal om laga domstol i tvistemål skall skriftligen upprättas och domstolen samt själva saken deri noga utsättas. Är mål, hvarom sådant aftal får af parterne ingås, instämt till annan underrätt än lag i allmänhet stadgar, vare det, ändock att aftal ej skett, der handlagt, om den stämde tillstädeskommit och icke, innan han begynt i hufvudsaken svara, invänder att saken ej till den domstol hörer.]

Ej må finsk medborgare dömas av annan domstol än den, under vilken han enligt lag hör. RF § 13, A 1.

Se L om rättegången i hyresmål § 3, Ci 56.

Se L om skiljeförfarande § 1, Pr 46; SjöL 21:6, Ha 38; L om luftbefordringsavtal § 39, Ha 49.

12 §. Thet som af någon hufvudsak flyter, såsom skadestånd och rättegångs kostnad, med mera, ther å man sig förbehållit at särskilt kåra, dömes i then Rätt, som i huvudsaken dömdt.

Se RB 14:8 och 9.

13 §. (22.7.1991/1052) Den domstol vid vilken talan har väckts förblir behörig även om de omständigheter som behörigheten grundar sig på förändras efter att talan väcktes.

14 §. Tvista män om jord och gods å landet, ehvad thet är om äganderätt, besittning och nyttjande, missbygnad, vanhäfd, afrad, bolstada skial, eller åverkan; thet skal alt dömas af then Rätt, ther jorden ligger. Nu kan så vara, att bolbys ågor strecka sig öfver Häradsmarke in i annat Härad, och vil han som ther möter, något ther af klandra; kåre tå i then Rätt, ther bolbyn ligger.

Ang. laga domstol i fastighetstvister, som rör kommuns förköpsrätt, se FörköpsL § 18, Ci 62a.

Ang. laga domstol i mål, som bör handläggas av jorddomstol, se L om skifte kap. 38, Ek 1. Se även sagda lag § 292 samt L om skifte inom planlägningsområde §§ 69 och 125, Ek 6.

Mål ang. ersättning för olaga nyttjande av fastighet skall handläggas vid underrätten i den ort, där fastigheten är belägen. HD 1938 I 13.

Mål ang. ersättning på grund av att i skogsavverkningskontrakt avtalad rätt att avverka skog från fastighet överskridits skall handläggas vid underrätten i den ort, där fastigheten är belägen. HD 1925 u I 19. Jfr HD 1939 II 269 vid RB 10:1.

Talan som av bostadsaktiebolag väckes mot aktieägare ang. till bolaget utgående hyresvederlag för aktieägarens lägenhet, bör föras vid den domstol, inom vars domkrets fastigheten är belägen. HD 1961 II 97.

Talan om ogiltigförklaring av föravtal som gällde outbrutet område och ersättningsfordringar som härflöt härav kunde föras vid rätten på den ort där fastigheten var belägen. Den omständigheten, huruvida det skriftliga avtalet ingåtts i lagstadgad form eller icke, inverkade ej på avgörandet av frågan om domstolens behörighet. HD 1976 II 63.

Stadgandet om fastighetsforum var icke tillämpligt på kärsmål ang. återvinning till konkursbo, oaktat kärålet gällde ryggande av överlåtelse av visst område av fastighet. HD 1959 II 10, D 1959 s. 49.

14a §. (22.7.1991/1052) Om betalning för en fordran enbart, eller vid sidan av ett personligt fordrings-

anspråk söks ur fast egendom som är in-tecknad eller annars utgör pant för fordran, skall käromålet prövas av den domstol inom vars område fastigheten finns.

När betalning för en fordran söks ur egendom i vilken företagsinteckning har fastställts, prövas talan av den domstol där ägaren till den in-tecknade egendomen skall svara enligt 1 §.

15 §. Är jordatvist Härader emellan, eller Län, eller Landskap; gånge ther om, som i 14 Cap. 5 § Jorda Balken sagdt är.

16 §. (4.3.1873) Tvist emellan innehafvare af kronohemman, ett eller flere, om ägor, råskilnad, fiskevatten eller kvarnställe, lägge Häradsrätt dem emellan; och förordne [Kejsarens Befallningshafvande] någon som å Kronans vägnar när är. Döme ock Häradsrätt om återkan å kronojord.

Se hänv. vid RB 15:5.

17 §. [Om almännings skogar i Bergslagen, eller å annan ort ther bergverk är, och svedjande ther å: så ock ther tvist är om besittning å bergsmans hemman, hyttor och hamrars driftvaren, kohlning, malmstrek, förlag emellan Bruksidkaren och förläggaren, med mera, som til bergverkens drift, handtering och vård hörer; gånge, som särskilt therom stadgd är. Lagfart å Bruk och Hamrar, sökes i Häradsrätt: döme ock then om updämning annan til mehn, "ther tvist ther om ej är emellan sielfva bruken".]

Ang. indragning av bergsätterna 22.3.1854.

18 §. Brister säljare åt hemul; lagsöke kiöparen honom, ther han bor.

Se L ang. lagfart och utredning af enskild jernveg för allmän samfärd 15.4.1889, § 24.

19 §. Om hus, tomt och gård i staden, döme then Stadsrätt, ther the ligga. Äger staden jord och mark ther omkring, om afhyt är, och ej ifrån staden afskild, och varder tvist ther om staden inbyggare mellan, eller missgiering ther giord; döme ock Stadsrätt therom. Kombyer tvist ther om ågoskilnad emellan borgare och kolbyer som til stadsmark gränsar; döme Häradsrätt.

Se L om skifte kap. 38, Ek 1; L om skifte inom planläggningsområde §§ 66-70, Ek 6; ByggnadsL, J 20.

Talan rörande hyresfordran, som angår bostadslägenhet, skall föras vid domstolen i den ort, där fastigheten är belägen. HD 1939 I 2. Så även då målet rör hyresvederlag för aktielägenhet i bostadsaktiebolags fastighet. HD 1935 I 15.

20 §. Upkommer tvist, huru i staden byggas skal; gånge ther om, som särskilt stadgd är. Om besvär och last, som granne af annan tola bör, eller ej, döme Rådstufvurätt.

Se hänv. vid BB 29:1, Ek 13.

21 §. (19.4.1991/708) Åtal för ett brott skall prövas av domstolen på den ort där brottet har begåtts. Ett brott anses vara begånget både där gärningen begicks och där följden av gärningen framträdde eller, om brottet stannade vid ett försök, där följden av det fullbordade brottet skulle ha framträtt. Om ett brott har begåtts på flera orter som hör till olika domkretsar, är domstolen på varje ort behörig.

Är det när åtalet väcks inte med säkerhet känt var brottet har begåtts, kan åtalet prövas vid någon av de domstolar inom vars domkrets brottet kan antas vara begånget eller den som skall åtalas påträffas.

Åtal för ett brott kan också prövas av den domstol inom vars domkrets den som skall åtalas bor eller stadigvarande vistas, om det med hänsyn till den utredning som skall läggas fram, rättegångskostnaderna och andra omständigheter anses lämpligt att målet behandlas av den.

Om inte något annat stadgas i lag, prövas åtal för ett brott som har begåtts utanför Finland av domstolen på den ort där den som skall åtalas bor, vistas eller påträffas.

Ang. domstol i mål om förvandling av båter, se SV 6:7, St 18.

Ang. domstol i militära rättegångsären, se Militär rättegångsL §§ 5, 7-9, Pr 1 a.

Ang. domstol i tryckfrihetsmål, se TryckfriL § 49, B 24.

Laga domstol i mål, vari yrkas straff för brott, vars straffbarhet grundar sig på innehållet i sånt program, eller för i radioansvarighetslagen avsedd bristande övervakning eller vari annat yrkande på grund av sådana brott framställs, är [rådstuvu]rätten i Helsingfors. RadioansvarighetsL § 7, B 24 b.

Sker insamling från utlandet och kan föranstaltas icke ställas under åtal i Finland, skall mål som gäller förverkande handläggas av Helsingfors [rådstuvu]rätt. L om penninginsamlingar § 13 mom. 2, B 39.

Yrkande på att en påföljd som bestämts i en främmande stat skall omvandlas för att i Finland verkställas som fängelsestraff prövas av Helsingfors [rådstuvu]rätt. L om internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff § 8, St 24 a.

Se L om internering av farliga återfallsförbrytare § 4, St 13; L om utlämning för brott §§ 19-20, St 4; L om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan § 16, St 4 a; SP § 46 jämte hänv., St 2 samt hänv. vid RB 8:2 och 10:28; ABL 16:1, Ha 5; PatentL § 65, Ha 12; L om fartygsregister § 51, Ha 42; VattenL 14:5, Ek 9.

Se SjöL 21:9, Ha 38. Se även SjömansL § 88, Ar 9; SjöarbetstidsL § 28, Ar 24; L om arbetstiden på fartyg i inrikesfart § 30, Ar 24 a; SemesterL för sjöman § 35, Ar 28 a; FartygsavfallsL § 29, Ha 41 a; LotsningsL § 48, R 21 (II).

F ang. handelsfartyg 17.4.1924/103, § 76, stadgar, att överträdelse, för vilken straff i sagda förordning är utsatt, åtalas vid underdomstol i den ort, där gärningen skett, eller, om överträdelsen skett under fartygets resa, i den finska skutt, dit den brottsliga med skyttet först ankommit eller där han eljest träffas, eller ock där fartyget är hemma.

Laga domstol i vissa mål ang. bestraffning av lämnande av oriktig uppgift rörande exportvaras ursprung är [rådstuvu]rätten i Helsingfors, L 4.7.1975/524.

Väckes åtal mot medlem av statsrådet, medlem i högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen eller mot justitiekanslern för lagstridigt förfarande i ämbetsutövning, handlägges ärendet av en särskild rätt, som benämnes riksrätt om vilken särskilda grundlagsstadganden äro gällande. RF § 59, A 1. Se även L om riksrätten, A 5.

Ang. brott, som straffånge gör sig skyldig till i straffanstalt, stadgas i SL 2:13, St 1.

Om domstol i mål ang. vissa ersättningsyrkanden, som grundas på brott, se L om andelslag §§ 101 och 127, Ha 8.

Tjänsteman inom utrikes förvaltning, vilken tjänstgör vid utrikesrepresentationen, svarar i brottmål, om brottet har begåtts utomlands och målet icke enligt lag skall handläggas av högre rätt, vid [rådstuvu]rätten i Helsingfors. F om utrikesförvaltningen § 103, F 2 (II). Se även F om teknologiska utvecklingscentralen 28.5.1993/467, § 16.

Om domstol i mål ang. tjänstefel, se även VattenL 15:8 och 19 a; Ek 9; L om utrikesförvaltningen § 103, F 1 (II); LänsstF § 35 a, H 3 a; F om olycksfallsverket § 30, Ar 60; F om skatteförvaltningen § 35, Sk 103; F om statens veterinärmedicinska anstalt 27.2.1989/198, § 25; F om räddningsförvaltningens utbildningscentral § 16, H 65 (II); F om vatten- och miljöförvaltningen § 40, J 46 (II); F om byggnadsförvaltningen § 13, L 6 a (II); F om lantmäteriverket § 23, O 77 (II); F om tekniska kontrollcentralen § 47, R 12 a (II); F om distrikts- och lokalförvaltningen av arbetskraftsären § 19, Q 3 (II); F om patent- och registerstyrelsen §§ 44 och 49, R 10 (II); F om lantbruksekonomiska forskningsanstalten 22.2.1974/189, § 22; F om geodetiska institutet 11.12.1992/1293, § 12; F om statens forskningsanstalt för lantbruksmaskiner 29.2.1980/149, § 19; F om statens forskningsanstalt för mjölkhushållning 29.2.1980/151, § 19; F om statens hästförvaltningsanstalt 29.2.1980/152, § 18; F om licensverket § 31, T 10 (II); VattenL 15:8 och 19 a, Ek 9; F om jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral 11.12.1992/1280, § 14; F om kontrollcentralen för växtproduktion 11.12.1992/1281, § 14; F om anstalten för veterinärmedicin och livsmedel 11.12.1992/1282, § 15; F om landsbygdsnäringsmedel 11.12.1992/1283, § 13.

21 a §. (21.4.1995/746) Ett yrkande att en juridisk person skall dömas till samfundsbort skall prövas av den domstol som är eller har varit behörig att pröva åtal för det brott som ligger till grund för yrkandet eller av den domstol som är behörig att pröva talan mot den juridiska personen.

§ 21 a tillfogades genom L 21.4.1995/746, som träder i kraft 1.9.1995.

Se SL

22 §

brott, f

som är

däriger

ut ett §

den uti

nadern

målet b

22 a

brott. få

avseend

anhäng

riga åta

Åtala

nat bro

åtalet i

behörig

syn till

gångsko

lämplig

22 b

har beg

domsto

om bro

med hä

rättegår

ses läm

Har sak

andena

domsto

22 c

mån åkl

på fram

re måle

rande c

band m

har över

överföra

ter det.

När e

i hovrät

överföra

brottmå

Ändri

mål har

har avsl

22 d

att ett b

behandl

de förut

också ti

handlat

begåtts

hängigt

Målet f

finns nå

22 e

svarand

behandl

annan u

domsto

till prov

23 §.

åtal gäll

grundar

Åtal för ett
omstolen på
ler påträffas.
6:7, St 18.
är rättegångsL

24.
ars straffbarhet
lioansvarighet-
at yrkande på
i Helsingfors.

ren icke ställas
handläggas av
§ 13 mom. 2,

ande stat skall
traff prövas av
rbete vid verk-

4, St 13; L om
för brott Fin-
St 4 a; SP § 46
BL 16:1, Ha 5;
; VattenL 14:5,

SjöarbetstidsL
§ 30, Ar 24a;
§ 29, Ha 41a;

att överträdel-
vid underdoms-
sen skeit under
ed fartyget först
vget är hemma.
ande av oriktig
tten i Helsing-

gsta domstolen
anslern för lag-
ndet av en sär-
grundlagsstad-
rätten, A 5.
anstalt, stadgas

om grundas på

stgör vid utri-
begåtts utom-
högre rätt, vid
ngen § 103, F 2
len 28.5.1993/

15:8 och 19a;
nsstF § 35a, H
förvaltningen §
talt 27.2.1989/
gscentral § 16,
J 46 (II); F om
teriverket § 23,
12 a (II); F om
nden § 19, Q 3
19, R 10 (II); F
1974/189, § 22;
; F om statens
149, § 19; F om
2.1980/151, §
2, § 18; F om li-
k 9; F om jord-
ral 11.12.1992/
on 11.12.1992/
och livsmedel
; besvärnsnämnd

en juridisk
ll prövas av
rig att pröva
yrkandet el-
va talan mot

n träder i kraft

Se SL kap. 9, St 1.

22 §. (19.4.1991/708) Har någon begått flera brott, får åtalen för dem alla prövas av den domstol som är behörig att behandla något av åtalen, om det därigenom blir möjligt att snabbare eller lättare döma ut ett gemensamt straff och om det med hänsyn till den utredning som skall läggas fram, rättegångskostnaderna och andra omständigheter anses lämpligt att målet behandlas av den domstolen.

22a §. (19.4.1991/708) Ett åtal mot delaktiga i ett brott får prövas av den domstol som är behörig med avseende på någon av dem. Har målet tidigare varit anhängigt mot någon av de delaktiga, får också de övriga åtalas vid samma domstol.

Åtalas någon av de delaktiga i ett brott för något annat brott som har begåtts inom en annan domkrets, får åtalen för alla brotten prövas av den domstol som är behörig att behandla något av åtalen, om det med hänsyn till den utredning som skall läggas fram, rättegångskostnaderna och andra omständigheter anses lämpligt att alla åtal behandlas av den domstolen.

22b §. (19.4.1991/708) Åtal för skilda brott som har begåtts av olika svarande får alla prövas av den domstol som är behörig att behandla något av åtalen, om brotten har samband med varandra och om det med hänsyn till den utredning som skall läggas fram, rättegångskostnaderna och andra omständigheter anses lämpligt att alla åtal behandlas av den domstolen. Har saken tidigare varit anhängig mot någon av svarandena, får åtal också mot de övriga väckas vid samma domstol.

22c §. (19.4.1991/708) Den domstol där ett av allmän åklagare framställt straffyrkande är anhängigt får på framställning av åklagaren av särskilda skäl överföra målet till en annan behörig domstol. Den överförande domstolens beslut och andra åtgärder i samband med målet är i kraft tills den domstol dit målet har överförts beslutar något annat. Målet får likväl inte överföras tillbaka, om inte nya särskilda skäl förutsätter det.

När en ändringsansökan i ett brottmål är anhängig i hovrätten får denna, om det finns särskilda skäl, överföra målet till en annan hovrätt där något annat brottmål som gäller samma person är anhängigt.

Ändring får inte sökas i ett beslut genom vilket ett mål har överförts eller en framställning om överföring har avslagits.

22d §. (19.4.1991/708) Anser en högre domstol att ett brottmål som har förts till dess prövning skall behandlas på nytt av en lägre domstol, får den under de förutsättningar som stadgas i 22 § överföra målet också till en lägre domstol som inte tidigare har behandlat det, om något av de brott som målet gäller har begåtts inom dess domkrets eller om vid den är anhängigt ett annat brottmål som gäller samma person. Målet får dock inte överföras, om det för åtgärden finns något hinder enligt 22e §.

22e §. (19.4.1991/708) Skall åtal i fråga om någon svarande eller något brott enligt särskilda stadganden behandlas direkt av en högre domstol eller av någon annan underrätt än den som avses i 21 §, får en annan domstol inte med stöd av 22, 22a eller 22b § ta åtalet till prövning.

23 §. (19.4.1991/708) Vad 21-22e §§ stadgar om åtal gäller också andra offentligrättsliga yrkanden som grundar sig på brott.

24 §. Tillägger man annan något brott för Rätta, och finnes han saklös; döme ock samme Rätt, huru then plichta och skadan gälda bör, som ohemult angaf och tillvitte, äntå at han eljest under annan Rätt lyder. Är thes karan, som plicht emot angifvaren påstår, sådan, at then för särskilt hufvudmål hållas bör; eller en förgripelse i angifvarens embete, och som thes tienst rörer; varde dömd i then Rätt, therunder han i thy fall hörer.

Se hänv. vid följande §.

25 §. (12.8.1960/362) Om någon inför domstol eller annan myndighet eller i myndighet tillställd skrift smädar eller förolämpar tjänsteman i hans tjänst, skall målet handläggas och dömas av den rätt, som äger pröva av den kränkte tjänstemannen i tjänsten begångna brott. Riktat sig kränkningen mot tjänsteman, vars brott i tjänsten icke prövas av vare sig underrätt, eller hovrätt, skall målet handläggas av den hovrätt, inom vars domkrets kränkningen ägt rum.

Se SP § 42, St 2; UL 1:13, Pr 47; RB 14:7.

Om någon missfirmar sin vederpart inför domkapitlet, se hänv. vid RB 10:28.

25a §. (30.4.1987/452) Angående den domstol som fattar beslut om användning av tvångsmedel i brottmål stadgas i tvångsmedelslagen (450/87).

Se TvångsmedelsL 1:9, 2:3, 3:2 och 4:5, St 2a.

26 §. The mål, som then almänna hushållningen i Riket, Kronones hvarjehanda ingälder, så ock the, som någon embete och tjenst, högre eller ringare, och fel ther i röra, pröfves och dömes af then, som [Konungen] värd och inseende ther öfver betrodt hafver, efter thy, som i särskilta stadgar therom sägs.

Se L om länsrätten §§ 2 och 3, B 2.

Jfr SkadeståndL 7:4, Ci 35 a.

Om ärenden, som behandlas av vattendomstolarna, stadgas i VattenL kap. 15, Ek 9.

Ang. handläggningen av balansomål rörande vissa av statens tjänstemän, se L om revision av statshushållningen, L 35.

Se i övrigt hänv. vid RB 8:2 och 10:28.

I statsrådets beslut, som utfärdats med anledning av en ändring i den kommunala indelningen, hade bestämts att kommunen A skulle överta en viss del av kommunen B:s egendom och skulder. Kommunen A anhöll vid häradsrätten om fastställelse av att den ägde en del av en på kommunen B:s område belägen skogsslott som vid storskiftet hade avskilt till kyrkans skog för kyrkans och andra offentliga sockenbyggnaders behov. Allmän domstol var behörig att pröva denna talan. HD 1990:109.

Domstol är icke behörig att till prövning upptaga anspråk på ersättning för kostnad, som föranletts av barns omhändertagande genom barnskyddsmyndighets försorg med stöd av 40 § lagen om barnskydd. HD 1951 II 41, D 1952 s. 38.

Arbetsstagares anspråk på underhåll av arbetsgivare enl. fattigvårdslagen (numera L om socialhjälp 17.2.1956/116) anses vara av offentligrättslig natur och ankommer därför icke på allmän prövning. HD 1927 I 9. Se även HFD 1926 I 47.

Tjänsteman, som erhållit avsked från tjänsten med pension, har blivit dömd för därforinnan begånget tjänstebrott. Statskontorets talan därom, att den dömd, som på grund av straffdomen måste anses ha gått förlustig sin pensionsrätt, skulle åläggas att återbetala pensionsbelopp, vilka erlagts till honom för den tid han stått under åtal för tjänstebrottet, bör handläggas såsom förvaltningsmål och således icke av allmän domstol. HD 1953 II 91, D 1954 s. 6.

En vid försvarsväsendet såsom förrådsförvaltare anställd person hade vid erhållande av tjänsteledighet med lön för bedrivande av studier vid ett tekniskt läroverk förbundit sig att ersätta staten de kostnader, som hans studier skulle åsamka staten, såvida han icke komme att fullgöra sin förbindelse att efter studietidens slut tjänstgöra viss tid som befattningshavare vid försvarsväsendet. Käromålet, vari staten yrkade på sagda persons skyldigkännande att till staten erlägga en del av berörda kostnader, ansågs böra handläggas som ett förvaltningsrättsligt lagskipningsärende och upptogs sålunda icke till prövning vid allmän domstol. HD 1958 II 22, D 1958 s. 99.

Det ankom på allmän domstol att pröva ett käromål, vari yrkades ersättning av ett kommunförbund för skada som uppkommit genom ett offentligrättsligt anställningsförhållandes upphörande. HD 1986 II 72.

Domstol i Finland är icke behörig att pröva anspråk på erlaggande av skatt, som inhemsk medborgare för bedrivande av rörelse påförts utomlands. HD 1926 I 6, T 1926 s. 274.

Mot staten utförd talan om ersättning för skada, som förorsakats därav, att byggnad, som jämlikt L 26.9.1930 om krigstillstånd tagits i anspråk för allmänt behov, förstörts vid brand, kan icke upptagas till prövning vid domstol. HD 1946 II 143.

Viceordförande i hyresnämnd yrkade i RR att nämndens ordförande skulle åläggas att till honom erlagga utfäst tilläggsarvode för handhavandet av ordförandens åligganden. Enär talan grundade sig på ett privaträttsligt avtal, skulle yrkandet handläggas av allmän domstol HD u 6.6.1950, D 1951 s. 15.

Staten hade i sitt käromål yrkat att en tjänsteman skulle åläggas att återbära representationskostnader som han ogrundat hade uppburit i tjänsten. Talan låg inte under allmän domstols behörighet och prövades därför inte. HD 1991:90.

27 § har upphävts genom L 16.12.1966/645.

28 §. [Om brott i almänna fiskehamnar, stadgas i Hamnordningarna]. I öfrigt rätt sig then, som i något mål tarfar våra, efter thet, som om hvarje Rätt i synnerhet sagdt är.

Vilka ärenden, som handläggs av jorddomstol, framgår av L om skifte kap. 38, Ek 1.

Ang. rättegången i hyresmål, se L därom, Ci 56.

Ang. revisionsverkets befogenheter då fråga är om felaktigheter i statshushållningen, se L om revision av statshushållningen L 35.

Se KL kap. 23, E 3 (II).

Ang. ortodoxa kyrkosamfundets i Finland kyrkliga rättsskipning, se L om ortodoxa kyrkosamfundet kap. 6, E 22 (II) och F om ortodoxa kyrkosamfundet kap. 19, E 23 (II).

Prismål handläggs av prisrätt, se L om prismål 11.2.1922/46.

Ang. fängelsedomstolens åligganden, se L om internering av farliga återfallsförbrytare, St 13 samt L och F om unga förbrytare, St 10-11.

29 §. (20.2.1960/109) Finner högre rätt, att lägre rätt ej är rätt domstol för prövning av därstädes anhängiggjort mål, eller fastställer den lägre rätts utslag av detta innehåll, skall högre rätt, därest i ändringsansökan eller därå avgivet bemötande så anhållits eller synnerligen vägande skäl det annars påkalla, överföra målet till rätt lägre domstol, om detta med hänsyn till det framlagda materialet är möjligt.

Har mål anhängiggjorts vid olika domstolar och har genom laga kraft vunna utslag ansetts, att ingen av dem är rätt domstol att pröva målet, skall högsta domstolen, om någon av dessa domstolar finnes vara rätt domstol, på ansökan undanröja felaktigt utslag och hänvisa målet till fortsatt handläggning vid vederbörlig domstol.

Se KS § 23, Pr 39; L om Högsta domstolen § 4 mom. 1 p. 3, Pr 2.

Ett mål ang. ogiltigförklarande av testamente m.m., som anhängiggjorts vid orätt underrätt och i besvärsväg dragits under HD:s prövning, överfördes med stöd av RB 10:29 på anhållan av kärandena till rätt underrätt. HD 1962 II 90.

Ett mål angående avvittning mellan makar hade anhängiggjorts vid orätt underrätt. Tiden för klander av avvittningen hade löpt ut medan målet var anhängigt i underrätten. Högsta domstolen ansåg att hovrätten med stöd av 10 kap. 29 § 1 mom. rättegångsbalken hade kunnat överföra målet för prövning till behörig underrätt. HD 1991:101.

11 kap. Om delgivning i rättegång och stämning i brottmål (22.7.1991/1056)

Om delgivning i rättegång

1 §. (22.7.1991/1056) Domstolen skall ha hand om delgivningen i tvistemål, om inte något annat stadgas nedan.

Domstolen kan sköta delgivningen så att den anförtros någon som hör till domstolens personal eller en stämningsman. Samtidigt skall domstolen ange när delgivningen senast skall verkställas samt vid behov meddela närmare anvisningar om hur den skall verkställas.

2 §. (22.7.1991/1056) Domstolen kan i ett tvistemål på begäran av en part anförtro honom delgivningen, om domstolen anser att det finns grundad anledning till det. Samtidigt skall bestämmas när en handling senast skall delges och när ett intyg över delgivningen senast skall tillställas domstolen.

3 §. (22.7.1991/1056) Då domstolen har hand om delgivningen verkställs delgivningen i tvistemål genom att handlingen sänds till parten

1) med posten mot mottagningsbevis eller

2) som tjänstebrev, om det kan antas att mottagaren får del av handlingen och inom utsatt tid återsänder delgivningskvittot. (28.6.1993/595)

Posten skall underrättas om när delgivning mot mottagningsbevis senast skall ske.

3a §. (28.6.1993/595) Då domstolen har hand om delgivningen kan i ett tvistemål annat än stämningen också delges så att handlingen sänds till en part med posten till den adress som han har meddelat domstolen.

En part anses ha fått del av en handling den sjunde dagen efter det att den postades. På handlingen skall antecknas vilken dag den har postats.

4 §. (22.7.1991/1056) Har delgivningen inte kunnat verkställas, kan det anses sannolikt att den inte kan verkställas enligt 3 §, finns det andra särskilda skäl eller har en part anförtrots delgivningen, sköter stämningsmannen personligen delgivningen med mottagaren eller någon som avses i 7 §.

Om domstolen har hand om delgivningen, skall den meddela stämningsmannen när delgivningen senast skall ske.

5 §. (22.7.1991/1056) Den handling som skall delges lämnas i original eller kopia till mottagaren.

Om det är svårt att kopiera någon annan handling som skall delges än en stämningsansökan, ett svaromål eller en skriftlig utsaga eller om en kopiering på grund av handlingens omfattning är oändamålsenlig, kan domstolen besluta att materialet skall hållas tillgängligt för parten i domstolens kansli. En uppgift om detta skall fogas till den handling som skall delges.

6 §. (22.7.1991/1056) Har den bestämmelse eller det beslut som skall delges meddelats mottagaren i domstolens i kansli eller vid domstolens sammanträde, skall det anses att delgivningen har verkställts då. Domstolen skall dock på begäran utan dröjsmål ge eller sända honom den handling i vilken bestämmelsen eller beslutet ingår.

7 §. (22.7.1991/1056) Om stämningsmannen för delgivning har sökt en person vars hemvist i Finland är känt, men inte har träffat honom eller någon annan som har rätt att för hans räkning ta emot delgivningen och om det på grund av vad som har framkommit kan antas att han håller sig undan delgivningen, kan stämningsmannen sköta delgivningen genom att överlämna handlingarna till någon som hör till samma hushåll och som har fyllt 15 år eller, såvida mottagaren driver rörelse, till någon som är anställd i denna. Om ingen av de ovan nämnda personerna träffas, kan delgivningen verkställas genom att handlingarna överlämnas till den lokala polisen.

Har stämningsmannen förfarit så som nämns i 1 mom., skall ett meddelande om delgivningen sändas per post till mottagaren under hans adress.

Delgivningen skall anses ha skett när det meddelande som nämns i 2 mom. har postats.

en c
känd
2 § h
skall
vad s
ten i
givn
Se
och ä
i kral
Norge
visup
lande
rättsl
9
klar
tigat
sköta
10
skall
gång
delar
om c
det f
ninge
det i
sättas
Me
en de
dan t
I d
ses h
offici
när h
Se I
11
flera
och e
hand
svårig
sluta
medc
samt
plats
liggön
skett
ella ti
Se I
färslok
cerings
12
skall
för st
delge
en ko
het so
Se I
13
mun
komr
till ko
en ko
righe
också
förora
setts
på de

8 §. (22.7.1991/1056) Om den som skall ta emot en delgivning vistas utomlands och hans adress är känd, skall domstolen, såvida delgivningen inte enligt 2§ har anförtrots en part, se till att de handlingar som skall delges sänds till en utländsk myndighet enligt vad som har stadgats särskilt eller har avtalats med staten i fråga. Domstolen skall meddela vilken dag delgivningen senast skall ske.

Se F om ömsesidig rättshjälp vid delgivning av handlingar i mål och ärenden av privaträttslig natur §§ 12-14, Pr 65; F om bringande i kraft av överenskommelsen mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning, Pr 67 c; F om inbördes rättshjälp mellan de nordiska länderna genom delgivning och bevisupptagning, Pr 67 d; Mönster-rättsL § 45, Ha 14b.

9 §. (22.7.1991/1056) Om det inte är möjligt att klarlägga var mottagaren eller den som har befullmäktigats att ta emot delgivningen vistas, skall domstolen sköta delgivningen genom kungörelse.

10 §. (22.7.1991/1056) En delgivning enligt 9§ skall ske genom att handlingen jämte bilagor hålls tillgängliga i domstolens kansli och genom att ett meddelande om handlingens huvudsakliga innehåll samt om den plats där den finns tillgänglig offentliggörs i det första numret för en månad av den officiella tidningen. Domstolen kan också offentliggöra meddelandet i en dagstidning. Meddelandet skall utan dröjsmål sättas upp på domstolens anslagstavla.

Meddelandet behöver dock inte offentliggöras, om en delgivning i samma sak med samma mottagare redan tidigare har skett så som anges i 1 mom.

I de fall som anges i 1 mom. skall delgivningen anses ha skett när meddelandet har offentliggjorts i den officiella tidningen, och i det fall som anges i 2 mom. när handlingen finns tillgänglig i domstolens kansli.

Se L om den officiella tidningen, A 28.

11 §. (22.7.1991/1056) Om målet gäller två eller flera parter gemensamt, skall handlingen delges var och en separat på det sätt som anges i 1-10§§. Skall handlingen delges så många personer att den inte utan svårighet kan tillställas var och en, kan domstolen besluta att delgivningen skall ske med någon av dem. Ett meddelande om handlingens huvudsakliga innehåll samt om med vem delgivningen har skett och om den plats där handlingarna finns tillgängliga skall offentliggöras så som anges i 10§. Delgivningen anses ha skett när meddelandet har offentliggjorts i den officiella tidningen.

Se L om hyra av bostadslägenhet § 13, Ci 55; L om hyra av affärslokal § 11, Ci 55 a; L om enskilda vägar § 72, Ek 15; L om placeringsfonder § 66, Ha 21 a; L om den officiella tidningen, A 28.

12 §. (22.7.1991/1056) Delgivning med staten skall riktas till länsstyrelsen eller den myndighet som för statens talan i målet. Om den handling som skall delges har tillställts länsstyrelsen, skall denna sända en kopia av den delgivna handlingen till den myndighet som för statens talan.

Se RB 15:5 jämte hänv.

13 §. (22.7.1991/1056) Delgivning med en kommun skall riktas till kommundirektören eller, om kommunen inte har någon kommundirektörstjänst, till kommunstyrelsens ordförande eller, i ärenden där en kommunal nämnd enligt lag har självständig behörighet, till nämndens ordförande. Delgivningen kan också riktas till en person som med stöd av en lag, en förordning, ett reglemente eller en instruktion har utsetts att vid sidan av kommundirektören, ordföranden på dennes vägnar ta emot tillkännagivanden.

14 §. (22.7.1991/1056) Delgivning med något annat samfund än ett som nämns i 13 § eller med ett bolag, ett andelslag, en förening eller någon annan sammanlutning eller anstalt eller stiftelse skall riktas till någon av dem som har rätt att företrädare mottagaren av delgivningen, om inte annorlunda stadgats för något särskilt fall. Finns det ingen företrädare, skall delgivningen ske enligt 10 §. Om mottagaren av delgivningen driver rörelse och någon företrädare för rörelsen inte träffas, gäller för delgivningen i tillämpliga delar vad 7 § stadgar om delgivning med en person som driver rörelse.

Delgivning med ett dödsbo skall riktas till delägarna i dödsboet. Om en bouppteckningsman har utsetts att förvalta boet, skall delgivningen riktas till honom. Delgivningen kan också riktas till den som har honnör av boets egendom, även om dödsboet inte står under delägarnas förvaltning eller till den som annars har rätt att företrädare dödsboet och föra dödsboets tal. Mottagaren av delgivningen skall utan dröjsmål till ställa varje delägare och, om mottagaren är bodelägare, den som förvaltar boet, en kopia av de handlingar som han har fått.

Se FöreningsL §§ 36 och 59, Ci 10; L om stiftelser § 10, Ci 11; om vissa samäganderättsförhållanden § 8, Ci 57 a; L om öppna bolag och kommanditbolag 3:4, Ha 2; ABL 16:2, Ha 5; L om andelslag § 84, Ha 8; PersonalfondsL § 46; Ha 9 b; AffärsbanksL § 14, Ha 23; SparbanksL § 61, Ha 24; AndelsbanksL § 21, Ha 24 a; L om utlånings rätt att äga aktier i finsk kreditinrättning och bedriva bankverksamhet i Finland § 16, Ha 25 b; L om hypoteksföreningar § 20, Ha 28; L om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland § 41, Ha 31; L om försäkringsföreningar 16:10, Ha 32; L om försäkringskassor § 159, Ha 35; L om arbetslöshetskassor § 12, Ha 37; VattenL 5:55, 6:28, 7:9 och 8:18, Ek 9; L om enskilda vägar § 62, Ek 15; L om samfälligheter § 26, Ek 17; RenskötselL § 6, Ek 20; L om samfälliga skogar § 30, Ek 44; F om skogscentraler och skogs nämnder §§ 10 och 18, Ek 43 c; JaktL § 70, Ek 50; L om fiske § 59, Ek 56; ReligionsfrihetsL § 28, F 1; F om reglemente för pensionskassan för utövande konstnärer 13.9.1985/762 § 16; Penningauto matF § 24, B 38; L om utländska kreditinstitut och finansiella institut verksamhet i Finland § 20, Ha 25.

Ang. delgivning med en församling och andra kyrkliga organ, se KL 25:4, E 3 (II).

15 §. (22.7.1991/1056) Delgivning med ett konkursbo skall riktas till boets förvaltare.

16 §. (22.7.1991/1056) En stämning kan även delges ett ombud som svaranden har befullmäktigats att ta emot stämningar.

Om den som delgivningen avser i ett anhängigt mål företräds av ett ombud, får delgivningen ske med ombudet.

En handling, i vilken det har bestämts att någon personligen skall vara närvarande vid domstolen eller annars utföra någonting personligen, skall dock delges honom själv.

17 §. (22.7.1991/1056) Över delgivningen skall utfärdas ett skriftligt intyg med uppgift om datum och ort för delgivningen samt med vem delgivningen har skett. Om delgivningen har skett enligt 7 §, skall i intyget dessutom nämnas orsaken till detta samt den dag då meddelandet har postats. En kopia av intyget skall tillställas mottagaren av delgivningen. Den som verkställer delgivningen skall underteckna intyget.

Sker delgivningen enligt 3 § 1 mom. 2 punkten, skall mottagaren fylla i den blankett som har tillställts honom för att ett delgivningskvitto skall kunna skrivas ut, så att utöver hans namnteckning också de uppgifter som anges i 1 mom. framgår.

Om mottagningsbevis stadgats särskilt.

18 §. (22.7.1991/1056) Har delgivningen inte verkställts inom utsatt tid eller har den verkställts felaktigt och uteblir en part från domstolen eller avger han inte ett skriftligt svaromål eller en skriftlig utsaga som har begärts av honom, skall delgivningen verkställas på nytt, om detta inte skall anses onödigt på grund av att felet är obetydligt.

Gör en part invändning om att delgivningen inte har verkställts inom utsatt tid eller om att den har verkställts felaktigt, skall handläggningen av målet skjutas upp eller en ny frist sätts ut för ett skriftligt svaromål eller en skriftlig utsaga, om inte detta skall anses onödigt på grund av att felet i delgivningen är obetydligt. Har en part inte fått de handlingar som skall delges, skall de överlämnas till honom samtidigt som han underrättas om uppskovet eller den nya fristen. Om detta inte är möjligt, skall handlingarna omedelbart tillställas parten under den adress som han har uppgett. En invändning om att delgivningen inte har skett inom utsatt tid eller på föreskrivet sätt skall göras i svaromålet eller utsagan.

19 §. (22.7.1991/1056) Om en kärke som har anförtrots delgivningen av en stämning inte innan domstolen fortsätter handläggningen av målet har tillställt den ett intyg över att stämningen har delgetts inom utsatt tid och på föreskrivet sätt, skall målet avskrivras.

Ett mål avskrivs dock inte, om svaranden utan att göra en invändning har svarat i huvudsaken eller om domstolen, på begäran som käreanden har framställt på goda grunder, har förlängt eller satt ut en ny frist eller beslutat att själv sköta delgivningen.

Har en part inte inom utsatt tid tillställt domstolen ett intyg över delgivningen av någon annan handling än en stämning, skall domstolen utan dröjsmål sköta delgivningen.

Om stämning i brottmål

20 §. (22.7.1991/1056) Om någon vill framställa ett yrkande mot någon annan med anledning av ett brott, skall denne stämmas att svara. I stämningen skall anges om svaranden personligen skall vara närvarande vid domstolen och att en svarande som utan laga förfall uteblir döms till straff för förfallolös utevaro eller hämtas. Det behövs dock ingen stämning, om ett yrkande med anledning av ett brott framställs mot den som är personligen närvarande vid domstolen.

Stämning i brottmål skall delges svaranden personligen så som anges i 4 §. Stämningen får också ske muntligen. Om målet gäller ett brott för vilket inte stadgas något annat eller strängare straff än böter eller fängelse i högst sex månader, kan stämningen delges också ett ombud som svaranden har befullmäktigat att ta emot stämningar. Svaranden är skyldig att iaktta stämningen, om den har delgetts honom så tidigt att han kan vara närvarande vid domstolen på den utsatta dagen.

Har en tjänsteman olovligen eller utan att anmäla hinder uteblivit från tjänsteutövningen och har han inte kunnat stämmas att svara eller hämtas till domstolen, kan han stämmas genom en kungörelse i den officiella tidningen så som anges i 10 §. Om han uteblir, kan målet avgöras i hans frånvaro. Denna påföljd skall nämnas i stämningen.

I fråga om stämning av en juridisk person att svara på ett yrkande som gäller utdömande av samfundsbot gäller vad detta kapitel stadgar om delgivning av stämning till en juridisk person i tvistemål. Är svaranden en annan juridisk person än staten, skall stämningen dock alltid delges den personligen som har rätt att ta emot stämningen på den juridiska personens vägnar. Stämningen skall delges i så god tid att svaranden eller dennes företrädare kan inställa sig i rätten på utsatt dag. Om den juridiska personens företrädare i ett sådant mål personligen måste inställa sig i rätten gäller i fråga om stämning av honom vad 1 mom. stadgar om stämning av svarande. (21.4.1995/746)

Mom. 4 tillfogades genom L 21.4.1995/746, som träder i kraft 1.9.1995.

Se SV 6:8, St 1; TullL § 47, L 49; L om den officiella tidningen, A 28; SL kap. 9, St 1.

Aklagaren hade utan att ta stämning vid ett senare rättegångstillfälle kompletterat åtalet rörande ett fortsatt brott genom att anföra en ny delgärning som grund för straffanspråket. Då den tilltalade inte hade varit personligen närvarande vid detta rättegångstillfälle och anspråket således inte vederbörligen blivit anhängigt borde straffanspråket rörande denna delgärning inte ha prövats. HD 1993:123.

21 §. (22.7.1991/1056) Skall en stämning av svaranden eller en kallelse till målsäganden i ett brottmål delges utomlands, utfärdar domstolen stämningen och kallelsen. I dessa skall anges den dag då delgivningen senast skall ske samt nämnas eventuella påföljder av förfallolös utevaro.

Stämning och kallelse sänds till utländska myndigheter för delgivning så som stadgas i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/94). (5.1.1994/8)

Justitieministeriet meddelar närmare föreskrifter om innehållet i stämningar och kallelser.

Se L om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden, Pr 60c.

22 §. (22.7.1991/1056) Muntliga stämningar verkställs av stämningmännen på begäran.

I en stämning skall uppges domstolens namn, parterna samt yrkandet och de omständigheter som yrkandet grundar sig på. Svaranden skall uppmanas att inställa sig vid domstolens sammanträde. Samtidigt skall han underrättas om datum, tid och plats för sammanträdet. Dessutom skall 20 § 1 och 2 mom. iaktas samt beaktas de föreskrifter som domstolen har meddelat om dagen för handläggningen av målet.

Över delgivningen av en muntlig stämning skall utfärdas ett intyg som nämns i 17 § 1 mom. Det skall tillställas domstolen senast i början av sammanträdesdagen. Intyget får också sändas per post eller lämnas genom bud. En kopia av intyget skall ges mottagaren av delgivningen.

23 §. (22.7.1991/1056) Ett brottmål blir genom delgivningen av stämningen anhängigt vid den domstol till vilken svaranden har stämts.

Särskilda stadganden

24 §. (22.7.1991/1056) När en militärperson eller någon som hör till sjöfartsväsendet kallas till domstolen, skall iaktas vad som stadgas särskilt.

Utän hinder av detta kapitel skall också iaktas vad som särskilt stadgas om delgivning av stämning genom offentlig kungörelse i vissa fall.

Ang. undantagsstadganden, som tillåta stämning genom offentlig kungörelse, se AlkohL § 105, Ek 83; TullL § 47, L 49.

Då militärperson kallas att höras, svara eller vittna inför allmän domstol, skall han därtill instämmas genom förmedling av befälhava-

ren för
som be
förhåll
ter und

Då
las att
instäm
och in
ning. F

25

stämi
har va

26

stämr

stämr

ning o

fogde

Se L

27

te, om

Se F

underr

1 §

eller r

daren

omyn

vårdn

Det

rätt at

mot v

rättsh

omyn

hans p

ligen

fyllt fo

eller a

lan i r

Se N

ståndsL

F

svare

1 18,

G

egen

het.

2 §

egensl

tillräk

havare

dock s

Är om

talän

Se S

3 §

omyn

nan la

omyn

detta

kallat.

4 §

hemla

får lik

enligt

5 §

vårdn:

ren för vederbörande truppavdelning i den ordning och inom den tid, som beträffande stämningens delgivande i allmän lag stadgas. F ang. förhållandet i vissa avseenden mellan militära och civila myndigheter under fredstid § 5 mom. 2, K 10 (II).

Då tjänsteman eller värnpliktig vid gränsvakningsväsendet kallas att höras, svara eller vittna inför allmän domstol, skall han därtill instämmas genom förmedling av vederbörande chef i den ordning och inom den tid, som i lag är stadgat beträffande delgivning av stämning. F om gränsvakningsväsendet § 58, H 73 (II).

25 §. (22.7.1991/1056) Ett skriftligt intyg av stämningssmannen skall anses styrka att delgivningen har verkställts så som intyget anger.

26 §. (22.7.1991/1056) I detta kapitel avses med stämningssman också den som enligt 6 § lagen om stämningssmän (505/86) har rätt att verkställa delgivning och en stämningssman enligt lagen om landskapsfogdeämbetet i landskapet Åland (898/79).

Se L om stämningssmän § 6, Pr 12.

27 §. (22.7.1991/1056) Detta kapitel tillämpas inte, om annorlunda stadgas i någon annan lag.

Se RB 25:4; L om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt, Pr 34 a; ÅF § 13, Ci 15.

12 kap. Om parterna (14.1.1972/21)

Om förande av parts talan

1 §. (8.4.1983/363) Är omyndig part i tvistemål eller målsägande i brottmål, förs hans talan av förmyndaren eller annan laglig företrädare. I mål angående omyndigs person förs den omyndiges talan dock av vårdnadshavaren eller annan laglig företrädare.

Den omyndige för själv ensam sin talan, om han har rätt att råda över det som är föremål för tvisten eller rättshandling som han är behörig att företaga. Den omyndige för själv ensam sin talan i mål som angår hans person, såvida han fyllt aderton år och uppenbarligen kan förstå sakens betydelse. Har den omyndige fyllt femton år, får han, vid sidan av vårdnadshavaren eller annan laglig företrädare självständigt föra sin talan i mål som angår hans person.

Se NamnL § 33, Ci 1; FörmynderskapsL § 16, Ci 6; SkadeståndsL 7:5, Ci 35a.

För frånvarande förordnad god man är behörig att föra dennes svarandetalan i mål ang. skadestånd på grund av brott. HD 1924 u I 18, T 1925 s. 212.

God man, som förordnats att sköta frånvarande persons fasta egendom, är behörig att yrka hävande av legoavtal rörande fastighet. HD 1924 u I 17, D 1925 s. 14.

2 §. (8.4.1983/363) Den omyndige för själv i egenskap av svarande i brottmål sin talan, om han är tillräknelig. Minderårigs förmyndare eller vårdnadshavare eller annan laglig företrädare för honom för dock självständigt talan vid sidan av den minderårige. Är omyndig som fyllt aderton år inte tillräknelig, förs talan av förmyndaren eller annan laglig företrädare.

Se SL 3:2, St 1.

3 §. (8.4.1983/363) Domstolen kan höra den omyndiges förmyndare eller vårdnadshavare eller annan laglig företrädare för honom i mål i vilket den omyndige har rätt att själv ensam föra sin talan, om detta med tanke på den omyndiges fördel befinns påkallat.

4 §. (14.1.1972/21) Utlänning, som enligt sitt hemlands lag icke är behörig att föra talan i rättegång, får likväl själv föra sin talan vid finsk domstol, om han enligt finsk lag är därtill behörig.

5 §. (8.4.1983/363) Part, dennes förmyndare eller vårdnadshavare eller annan laglig företrädare för ho-

nom är skyldig att förete utredning om sin rätt att föra talan, om domstolen finner det påkallat.

Sedan HovR ansett att kändande, vilken sökt ändring i underrättens utslag, icke hade styrkt de omständigheter vilka han åberopat till stöd för sin talan, hade HovR på tjänstens vägnar, med upphävande och undanröjande av underrättens utslag, avvisat käromålet. Då HovR icke bort förfara på detta sätt utan att därförinnan bereda kändanden tillfälle att framställa utredning om de omständigheter på vilka hans talan grundade sig, återförvisas målet till HovR. HD 1977 II 75.

5a §. (26.11.1993/1013) Om kändanden under rättegången överlåter sin rätt till föremålet för tvisten till någon annan, kan mottagaren utan att ta ut stämning fullfölja talan i den form som den hade när rätten överläts.

Om svaranden under rättegången överlåter sin rätt till föremålet för tvisten till någon annan, kan mottagaren träda i svarandens ställe vid rättegången, om kändanden samtycker till detta.

En part vars motpart under rättegången har överlåtit föremålet för tvisten till någon annan kan begära att mottagaren skall inkallas som part till rättegången.

Parts närvaro

6 §. (14.1.1972/21) Part eller laga företrädare för part är skyldig att inställa sig personligen inför rätta, om så förordnats i stämningen eller av domstolen under rättegången.

7 §. (14.1.1972/21) I tvistemål kan en part eller en laglig företrädare för honom samt i brottmål målsäganden eller en laglig företrädare för honom samt en laglig företrädare för en juridisk person som är svarande förståndigas att vid hot om vite inställa sig personligen inför rätta, om detta anses behövligt för utredningen av saken. I tvistemål, där förlikning inte är tillåten, skall svaranden alltid vid hot om vite uppmanas att inställa sig inför rätta. (21.4.1995/746)

Har part flera företrädare, äger domstolen befogenhet att förordna, vem eller vilka av dem som skall inställa sig personligen. Domstolen må även förordna, att omyndig, som icke äger rätt att själv föra sin talan, skall inställa sig personligen för att höras i målet.

L 21.4.1995/746 träder i kraft 1.9.1995.

8 §. (14.1.1972/21) I brottmål må svarande ej dömas till frihetsstraff, om han icke under målets handläggning personligen hörts. Häktad svarande skall vara personligen närvarande inför rätta, då målet angående det brott för vilket han är häktad handlägges. I annat fall må svarande förordnas att personligen inställa sig inför rätta, om sakens utredning det kräver.

Se SV 6:10, St 18.

Försummelse av skyldighet som har ålagts en part i tvistemål (22.7.1991/1052)

9 §. (22.7.1991/1052) Om båda parterna uteblir från domstolens sammanträde, skall målet avskrivas.

Parternas eller endera partens försummelse att följa domstolens uppmaning att avge skriftlig utsaga i en rättegångsfråga eller utevaror från ett domstolssammanträde som hålls enkom för att behandla en sådan fråga hindrar dock inte att frågan avgörs.

10 §. (22.7.1991/1052) I ett mål där förlikning är tillåten skall på yrkande av en part, om inte något annat följer av 12 eller 13 §, meddelas tredsdom såvida motparten

n att svara
nfundsbot
g av stäm-
svaranden
ämningen
rätt att ta
ns vägnar.
anden eller
i på utsatt
re i ett så-
tten gäller
stadgar om

träder i kraft
lla tidningen,

re rättegångs-
genom att an-
Då den tillta-
ta rättegångs-
vit anhängigt
e ha prövats.

ing av sva-
tt brottmål
tämningen
då delgiv-
ella påfölj-

ta myndig-
om inter-
en (4/94).

öreskrifter

nden, Pr 60c.
stämningar

namn, par-
er som yr-
pmanas att
Samtidigt
its för sam-
om. iakttas
n har med-
et.
ng skall ut-
et skall till-
inträdesda-
lämnas ge-
ttagaren av

olir genom
den dom-

person eller
till domsto-

iakttas vad
ämning ge-
enom offentlig
a inför allmän
§ av befälhava-

- 1) har uteblivit från sammanträdet, eller
 2) inte har avgett en begärd skriftlig utsaga av vilken framgår hans ståndpunkt till de frågor som har ställts.

En part som enligt 1 mom. har rätt till tredsdom skall tillfrågas om han yrkar en sådan dom eller inte. Yrkar parten inte tredsdom eller med stöd av 11 § att målet avgörs genom dom, skall målet avskrivas.

Om tredsdom då svaranden inte har avgivit ett skriftligt svaromål som har begärts av honom stadgas i 5 kap. 13 och 14 §§.

11 §. (22.7.1991/1052) Sedan svaranden har avgivit sitt svaromål är den part som med stöd av 10 § 1 mom. har rätt att yrka tredsdom berättigad att i stället för genom tredsdom få målet avgjort genom dom och att lägga fram den utredning som behövs för denna.

12 §. (22.7.1991/1052) Om en tredsdom meddelas mot kändaren, skall käromålet förkastas. Tredsdom får inte meddelas till den del det är uppenbart att käromålet är befogat eller om svaranden har medgivit käromålet. Till dessa delar skall käromålet bifallas genom dom.

13 §. (22.7.1991/1052) Meddelas en tredsdom mot svaranden, skall käromålet bifallas. Tredsdom får inte meddelas till den del kändaren har eftergivit käromålet eller detta är uppenbart ogrundat. Till dessa delar skall käromålet förkastas genom dom.

14 §. (22.7.1991/1052) Den part på vars yrkande en tredsdom har meddelats skall se till att motparten delges tredsdomen.

Domstolen skall dock ha hand om delgivningen av tredsdomen, om

1) det har bestämts att betalning för en fordran skall ske ur den fasta egendom som utgör säkerhet för fordran, eller

2) den mot vilken tredsdomen har meddelats, i domen har ålagts att betala ersättning till staten med stöd av lagen om fri rättegång.

15 §. (22.7.1991/1052) Den part mot vilken en tredsdom har meddelats har rätt att söka återvinning vid den domstol som har meddelat domen. Återvinning skall sökas skriftligen inom 30 dagar efter att sökanden vid en utmätning som skett i hans närvaro eller annars bevisligen har fått del av tredsdomen.

Har tredsdomen meddelats på grund av att en part inte har följt en uppmaning att avge skriftligt svaromål eller inställa sig vid domstolen, skall sådana skäl för ändring av domen som kan ha haft betydelse vid prövningen av målet nämnas i ansökan. Om tredsdomen har meddelats på grund av att en part inte har avgivit en skriftlig utsaga där han angett sin ståndpunkt till de frågor om vilka hans åsikt har begärts, skall hans ståndpunkt framgå av ansökan om återvinning.

Om sökanden inte har iakttagit 2 mom., skall domstolen uppmana honom att avhjälpa bristen inom en viss tid vid äventyr att ansökan avvisas. Sökanden skall samtidigt underrättas om de punkter där ansökan är bristfällig.

16 §. (22.7.1991/1052) En part mot vilken en tredsdom har meddelats får inte överklaga domen hos hovrätten. Detta skall meddelas i tredsdomen, och samtidigt skall ges anvisningar om den tid inom vilken återvinning skall sökas och vid vilken domstol det skall ske.

Om återvinning söks i ett mål där den till vars förmån tredsdomen meddelats har sökt ändring, skall underrätten genast anmäla detta hos hovrätten eller, då målet har förts till högsta domstolen, hos denna. Målet skall visas åter till underrätten för att behandlas i samband med återvinningen.

17 §. (22.7.1991/1052) Om en återvinningsansökan tas upp, kan inte i målet beaktas omständigheter som inte med stöd av 5 kap. 22 § och 6 kap. 9 § hade kunnat beaktas vid den behandling där tredsdomen meddelades.

En part mot vilken en ny tredsdom har meddelats i målet har inte längre rätt till återvinning.

18 §. (22.7.1991/1052) Har kändaren i ett mål där förlikning inte är tillåten underlåtit att inställa sig vid domstolen, skall målet avskrivas.

19 §. (22.7.1991/1052) Följer en part eller hans lagliga företrädare inte en uppmaning om att vid vite infinna sig personligen skall domstolen, om den fortfarande anser att hans närvaro är nödvändig, sätta ut ett högre vite eller bestämma att han eller hans lagliga företrädare skall hämtas till sammanträdet eller till ett senare sammanträde.

Om svaranden i ett mål där förlikning inte är tillåten inte finner sig vid den domstol dit han vid vite har uppmanats att komma, får domstolen sätta ut ett högre vite för honom eller bestämma att han skall hämtas till sammanträdet eller till ett senare sammanträde även då han inte har uppmanats att infinna sig personligen.

20 §. (22.7.1991/1052) Om den som vid vite har uppmanats att inställa sig vid muntlig förberedelse eller en part som enligt domstolens beslut skall hämtas eller en laglig företrädare för en sådan person uteblir eller inte kan hämtas, får sammanträdet hållas trots detta såvida det är till fördel för förberedelsen och målet inte skall avgöras eller avskrivas med stöd av 18 §.

21 §. (22.7.1991/1052) Uteblir svaranden från huvudförhandlingen eller kan en svarande som enligt domstolens beslut skall hämtas till huvudförhandlingen inte hämtas, får ett mål där förlikning inte är tillåten avgöras, om kändaren yrkar det och om målet kan utredas tillräckligt väl trots svarandens utevaro. Målet skall avskrivas, om inte kändaren yrkar att det skall avgöras.

22 §. (22.7.1991/1052) Om målet har avskrivits på grund av kändarens utevaro eller någon annan försummelse, men kändaren har haft laga förfall och inte kunnat anmäla detta i tid, har kändaren rätt att med stöd av sin tidigare ansökan få målet behandlat genom en anmälan till domstolen inom 30 dagar från det målet avskrevs. Styrker kändaren inte sitt laga förfall, skall målet inte tas upp.

23 §. (22.7.1991/1052) Vad detta kapitel stadgar om utevaro från ett sammanträde tillämpas också om en part utan lov avlägsnar sig under behandlingen.

Parts utevaro i brottmål (22.7.1991/1052)

24 §. (22.7.1991/1052) Om allmänna åklagaren uteblir från den första handläggningen av ett brottmål, då åklagaren på tjänstens vägnar skall vara närvarande eller hans närvaro annars är påkallad, och om ingen ersättare för honom utan olägenhet kan fås till samma rättegångsförhandling, skall målet skjutas upp.

25
från
han
26
stäm
brott
inte
Do
dan
häm
Kan

stö
bli
dar
sig
sitt
rätt
hel
27
ler s
brott
beslu
24 §

Ut
laglig
infin
svara
dome
ma r

P

28
på gr
färds
finna
romå
annas
annat
pröva

Om
det in
hans
manir

29
har fö
låter s
fall, a

30
kämt
tenhe
på lag
har ei

brottr
att fö
döma
relagt
het at

förrär
haft l

31
liga fö
nom
stoler
skall l

ll vars för-
dring, skall
ätten eller,
hos denna.
behandlas

ningsansö-
ändigheter
p. 9 § hade
skodomen

meddelats

ett mål där
alla sig vid

eller hans
att vid vite
n den fort-
lig, sätta ut
hans lagliga
eller till ett

nte är tillå-
an vid vite
sätta ut ett
han skall
e samman-
infinna sig

id vite har
eredelse el-
skall hämtas
son utblir
hållas trots
en och må-
öd av 18 §.
nden från
som enligt
örhandling-
nte är tillå-
n målet kan
varo. Målet
tt det skall

r avskrivits
annan för-
fall och inte
ätt att med
dlat genom
rån det må-
aga förfall,
itel stadgar
s också om
ndlingen.

(052)

a åklagaren
tt brottmål,
närvarande
h om ingen
s till samma
upp.

25 §. (22.7.1991/1052) Om målsäganden uteblir från den första handläggningen av ett brottmål som han har väckt, skall målet avskrivas.

26 §. (22.7.1991/1052) Uteblir den som har stämts att svara från den första handläggningen av ett brottmål, skall han dömas till böter för utevaro, om inte målet avskrivs.

Domstolen kan bestämma att svaranden hämtas redan till samma rättegångsförhandling. Om han kan hämtas, skall han inte dömas till böter för utevaro. Kan han inte hämtas, skall målet skjutas upp.

A hade stämts att följande dag svara i ett mål rörande försök till stöld vid häradsrättens sammanträde på annan ort. Han hade utblivit från sammanträdet. Då A inte visat att han inte med användande av offentliga transportmedel vid utsatt tid kunde ha infunnit sig vid rättsens sammanträde och inte heller underrättat rätten om sitt förfall, ansågs A ha gjort sig skyldig till förfallolös utevaro från rätten såsom svarande. A:s brott ansågs dock ringa bedömd som en helhet och han lämnades obestraftad för det. HD 1993:143.

27 §. (22.7.1991/1052) Uteblir en målsägande eller svarande från den fortsatta behandlingen av ett brottmål, skall vad domstolen bestämmer i uppskovsbeslutet iakttas. Om allmänna åklagaren uteblir, skall 24 § tillämpas på motsvarande sätt.

Uteblir utan laga förfall en målsägande eller hans lagliga företrädare som har förelagts att personligen infinna sig till målets fortsatta behandling, eller en svarande som har förelagts att inställa sig vid vite, kan domstolen besluta att han skall hämtas redan till samma rättegångsförhandling.

Kompletterande stadganden (22.7.1991/1052)

28 §. (22.7.1991/1052) Laga förfall har den som på grund av sjukdom eller avbrott i den allmänna samfärdseln är förhindrad att följa en uppmaning att infinna sig till domstolen eller att avge ett skriftligt svaromål eller en skriftlig utsaga eller att fullgöra någon annan uppgift som han har i rättegången. Om något annat förhinder anmäls eller är känt, skall domstolen pröva om detta kan godkännas som laga förfall.

Om en parts rättegångsombud har laga förfall och det inte har varit möjligt att i tid få ett annat ombud i hans ställe, anses partens underlåtenhet att följa uppmaningen bero på laga förfall.

29 §. (22.7.1991/1052) En part, som trots att han har förelagts att personligen infinna sig till domstolen låter sig företrädas av ett ombud och inte har laga förfall, anses ha utblivit.

30 §. (22.7.1991/1052) Om det uppges eller är känt att en parts utevaro i ett brottmål eller underlåtenhet att följa en uppmaning i ett tvistemål har berott på laga förfall, eller om det finns skäl att anta att han har ett sådant förhinder, skall domstolen skjuta upp brottmålet och i tvistemålet ge parten ett nytt tillfälle att följa uppmaningen. Parten får inte då för utevaro dömas till en påföljd som nämns i lag eller som har förelagts honom för ett sådant fall, eller för underlåtenhet att följa en uppmaning i ett tvistemål, om det inte förrän huvudsaken avgörs framgår att han inte hade haft laga förfall.

31 §. (22.7.1991/1052) Om en part eller hans lagliga företrädare, som trots att ett vite har förelagts honom underlåter att personligen inställa sig vid domstolen, kan hämtas till samma rättegångsförhandling, skall han inte dömas till vite för utevaro. Vite skall inte

heller dömas ut, om parten eller hans lagliga företrädare inte längre behöver höras personligen.

Har svaranden i ett tvistemål vid vite uppmanats att inställa sig vid domstolen, skall i mom. på motsvarande sätt tillämpas, om svaranden med stöd av 19 § 2 mom. hämtas till samma rättegångsförhandling eller om hans hörande förfaller.

32 §. (22.7.1991/1052) Kostnaderna för hämtning till domstolen betalas av statens medel. Då domstolen avgör målet skall den ålägga den hämtade att ersätta staten dessa kostnader. Anses ersättningsskyldigheten oskälig, kan ersättningen sänkas eller också kan det bestämmas att staten skall svara för kostnaderna. Om bestämmande, betalning och redovisning av kostnader och ersättning samt om sökande av ändring i beslut därom gäller vad som stadgas om ersättning till vittnen av statens medel.

Se L om bestridande av bevisningskostnader med statsmedel, Pr 28; RB 17:42.

Polismän, vilka med stöd av en order som givits av deras förman inom gränserna för sin befogenhet och som de jämlikt PolisF § 25 var skyldiga att följa hämtat en åtalad till rätten med en personbil som tillhörde den ena av dem, skulle av statens medel utfå ersättning för dem därför åsamkade utgifter. HD 1977 II 72.

33 §. (22.7.1991/1052) Den som enligt domstolens beslut skall hämtas till domstolen får tas i förvar tidigast dagen innan transporten börjar. Frihetsberövandet, inberäknat transporttiden, får inte räkna längre än tre dagar.

34 § har upphävts genom L 5.1.1994/8.

35 §. (22.7.1991/1052) Besvär över beslut genom vilket en part för utevaro har dömts till böter eller vite innan något avgörande har meddelats i huvudsaken skall anföras särskilt. Om böter döms ut i samband med att huvudsaken avgörs eller om en part inte döms till böter, får den som är missnöjd söka ändring i beslutet inom den tid och i den ordning som gäller för sökande av ändring i avgörandet i huvudsaken.

36 §. (22.7.1991/1052) Om ett mål avskrivs på grund av att en part uteblir, kan den uteblivna parten på yrkande av den närvarande motparten åläggas att ersätta dennes rättegångskostnader.

37 §. (22.7.1991/1052) Finns det i någon annan lag ett särskilt stadgande om parts utevaro, skall det iakttas.

13 kap. Om jäf emot Domaren

1 §. Nu vil kårande eller svarande jäfva Domaren; giöre thet beskedeliga, och dōme Domaren sielf om thet jäf. Thesse äro laga jäf: Om Domaren är med enthera i then skyldskap eller svågerlag, ther i ächten-skap efter 2. Cap. Giftermåls Balken ej byggas må, hvar under och thes syskonebarn i skyldskap, och ej svågerlag, förstås: eller är Domaren thes vederdelo-man, eller uppenbare ovån: eller äger Domaren, eller hans skyldemån, som nu nämnde äro, i then saken ther af vänta: eller hafver han i annan Rätt i samma sak Domare varit, eller förr varit fullmächtig ther i, eller vitnat, eller förut såsom Betient i någon Rätt, eller hos [Konungens Befällningshafvande], något slut fattadt, som then saken rörer: eller hafver han sielf en lika sak i annan Rätt. Vet Domaren at sådant jäf emot honom är, äntå at parten ej är ther om kunnig; tråde sielfmant ifrån Rätten.

Se ÄLP § 1, Ci 14; UL 1:8 och 9, Pr 47; KS § 112, Pr 39. Jfr L om adoption § 12, Ci 17.

Se GB 2: 1-9, som var av följande lydelse:

[1 §. Ej må man till hustru taga, then med honom är i rätt nedstigande skyldskap: som är dotter, sona eller dotterdotter, och theras afkomma, ehuru långt then strecker sig neder. Ej eller i rätt upstigande skyldskap; som är moder, fadermoder, modermoder, och så vidare till rygga i ätten.]

[2 §. I skyldskap å sidone må man ej taga til hustru sin syster, broders eller systers dotter, eller theras affödo, faders eller moders syster, faderfaders syster, eller moderfaders syster, fadermoders, eller modermoders syster, och så vidare.]

[3 §. Syskonebarn måge ej taga hvarannan till ächta; utan Konungen gifver ther lof til.]

[4 §. I rätt ned och upstigande svägerlag, vare och ächtenskap förbudt: och ty må man ej till hustru taga sin sons, sonasons eller dottersons enka; sin stufmoder, sin afledna faderfaders eller moderfaders andra hustru; ej heller sin stufdotter, stufsons dotter, eller stufdotters dotter; sin hustrus moder, hustrus fadermoder, eller modermoder, och så vidare.]

[5 §. I svägerlag å sidone må man ej gifva sig med sin broders enka; brodersons, eller systersons, broders eller systers sonasons; eller dottersons enka; sin faderbroders, eller moderbroders, faderfaders eller moderfaders broders enka; sin moderfaders, eller modermoders broders enka; Ej eller med sin afledna hustrus syster, hustrus broders eller hustrus systers dotter, eller dotterdotter, och theras afkomma; hustrus faderssyster, eller moderssyster; hustrus faderfaders eller fadermoders syster; hustrus moderfaders, eller modermoders syster.]

[6 §. Ej må man eller i andra svägerlaget ächtenskap bygga med sin hustrus stufmoder, eller sin stufvafaders enka; ej eller med sin döda dotters mans enka, eller med sin stufsons, eller stufsons sons enka.]

[7 §. Hvad om mannen i ächtenskaps mål här stadgat är, bör och förstås om qvinnan.]

[8 §. Svägerkap räknas emellan mannen och hustruns slächt, och emellan hustrun och mannens slächt; men ej mellan begges theras slächt inbördes. Och ty måge två bröder taga två systrar, och fader taga moder, ta son tager dottren. Men ej må son taga modern, ta fader hans lefver och hafver dottren, at vördnaden emellan föräldrar och barn ej spillas må.]

[9 §. I alla thessa fall bör ej skilnad göras emellan hel och halfskylda. Vare och ächtenskap lika förbudt, om blodbandet kommer af ächtenskap, eller lägersmål.]

En domare eller ledamot uti en av flere ledamöter bestående rätt må ej genom besvär söka ändring i det utslag, varigenom han för jävig förklarats. Förkl. 22.2.1770.

Med avseende å fängelsedomstolen skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad om domarjäv är stadgat. L om internering av farliga återfallsförbrytare § 6, St 13.

I anledning därav att en del häradsrätter ansett sine ordinarie nämndemän, såsom fastighets innehavare i tingslaget, jävige att deltaga uti den undersökning och avgivande av det betänkande, som på bemälda rätter ankommer uti frågor om byggande av allmänna vägar och andre tingslaget rörande hushållningsmål, vilket jäv föranlett till utsockne nämnds inkallande, hava vederbörande förständigats att uti sådana på länestyrelsernas slutliga prövning ankommande hushållningsärenden, som hos häradsrätterna endast i avseende å undersökning och avgivande av betänkande anmälas, lagens stadgande angående jäv emot domare ej böra tillämpas, därest ärendena röra kommunen samfällt, utan att i dem fråga är om någon domstolens medlem eller dess anförvant eller vederdeloman enskilt. Brev 20.2.1860.

Ifråga om jäv mot förrättningsingenjör, god man samt jordrättsdomare och ledamot av jorddomstol gäller vad allmän lag stadgar om domarjäv, se L om skifte §§ 56 och 299, Ek 1.

A hade som medlem i en magistrat handlagt ett lagsökningsärende, i vilket B på grund av in-tecknade innehavarskuldebrev hade yrkat betalning av en fordran jämte ränta ur C:s fasta egendom. Magistraten hade i sitt utslag inte yttrat sig om ränteyrkandet. A hade senare som medlem i en rådstuvurätt handlagt ett käromål mot C, i vilket B hade yrkat fastställande av att han hade rätt till räntefordran och att innehavarskuldebrev hade pantsatts till säkerhet även för denna. Magistraten hade, då den inte hade hänskjutit ärendet såsom tvistigt till domstol, avsett att som överexekutor avgöra det även beträffande den ifrågavarande räntan. Då A hade varit domare i samma sak i annan domstol på det sätt som avses i 13 kap. 1 § rättegångsbalken var han jävig att vara domare i rådstuvurätten. HD 1986 II 157.

Medlem av ett aktiebolags styrelse var jävig att verka som domare i ett mål, fastän aktiebolaget, vilket instämts såsom målsägande, icke kommit till stades för att framställa yrkanden i målet. HD 1977 II 114.

Den omständigheten att rättsens ordförande är jävig att såsom domare taga befattning med målet, utgör ej hinder för honom att för bevarande av parts talan deltaga i beslut om målets uppskjutande till annat rättegångstillfälle. HD 1933 I 93.

Folkskolinspektör hade icke bort i sin egenskap av inspektör fastställa val av sin hustru till lärartjänst, men hans förfarande ansågs dock icke vara av den beskaffenheten att han därför skulle dömas till straff. HD 1935 I 43.

2 §. (27.4.1868) Jäfvat någon Domaren obeskedliga, böte i Underrätt [tjugu daler], i Hofrätt [femtio daler].

Se SL 2:4 och 5, St 1.

3 §. (27.4.1868) Pröfvas jäf lagligt emot Härads-höfding, eller Borgmästare i den stad, der ej mer än en Borgmästare är, och Rådstufvurätten utom honom ej finnes domför; förordne Hofrätten en annan i hans ställe, på kärandens begäran och kostnad, och stadne den kostnad sedan å den, som saken tappar.

Jfr hänv. vid RB 1:10.

4 §. (27.4.1868) Jäfvat någon i Häradsnämnd, sät-te Härads-höfding, om det tarivas, annan i hans stad, så länge det målet slites. Jäfvat Rådman; nämne Råd-stufvurätten den i hans ställe sitta må, der Rätten ej annars domför är. Åro i Rådstufvurätt alla jäfvade; förordne derom Hofrätten. Nu kan så hända att så många af Hofrättens ledamöter jäfvade varda att rätten i thy mål ej fullsutten är; gifve Hofrätten det [Kejsaren] tillkänna, då [Kejsaren] förordnar andra i deras ställen. Ej må någon i Hofrätten jäfvat, der son eller mäg i Underrätten dömt, utan så är att de för embetsbrott der lagligen anklagade varda.

L ang. tillämpning med avseende å kvinna av vissa stadganden om jäv för domare och fullmäktig, Pr 11 stadgar: Vad i 1 kap. 6 §, 13 kap. 4 § och 15 kap. 3 § rättegångsbalken är beträffande personer av manligt kön stadgat med avseende å skyldskap eller svägerlag, gälle ock i enahanda förhållande till varandra stående kvinnor samt man och kvinna, så ock, på grund av äktenskapsförhållandet, äkta makar.

14 kap. Om handläggning av mål inför rätta (12.8.1960/362)

1 §. (28.6.1993/595) I ett tvistemål skall parterna hålla sig till sanningen då de redogör för de omständigheter som de åberopar i målet och då de uttalar sig om de omständigheter som motparten anför samt då de besvarar frågor.

2 §. (22.7.1991/1052) Talan i tvistemål får inte ändras under rättegången. Käranden har dock rätt att

- 1) yrka annan fullgörelse än den som avses i talan, om yrkandet grundar sig på en sådan ändring i förhållandena som har inträffat under rättegången, eller på en omständighet som först då har kommit till kärandens kännedom,

- 2) yrka att ett sådant rättsförhållande fastställs som är tvistigt i rättegången mellan parterna och som måste redas ut för att målet i övrigt skall kunna avgöras, samt

- 3) yrka ränta eller framställa något annat byrkan-de eller ett nytt yrkande som i väsentlig mån bygger på samma grund som ett tidigare.

Framställs ett yrkande som nämns i 1 mom. 2 eller 3 punkten först vid huvudförhandlingen, skall yrkandet avisas om prövningen av det skulle fördröja handläggningen av målet. Ett sådant yrkande kan inte framställas i en högre domstol.

Såsom ändring av talan skall inte anses att till stöd för talan läggs fram nya omständigheter, om inte saken därigenom blir en annan.

Har svaranden i ett tvistemål inte avgivit ett skriftligt svaromål eller en skriftlig utsaga eller har han uteblivit från domstolen och vill käranden att målet avgörs, skall i domen avgöras endast de yrkanden som har framställts i stämningsansökan samt de i 1 mom. angivna yrkanden som svaranden har fått del av under rättegången. Som ändring av talan anses då också att

omstän
att svar

I st
rat av
utan a
svarar
talnin
den se
helt o
sågs, a
om rä
lan på
1952

3 §.
åklagar
sina yr
ler mål
Svaran
beskaff
sin red
tillämp
32 § st

Ang.

mom. a

Är p

das att

hans re

skall h

Ma

icke i

mom.

Ut

avvik

svarar

fört s

Al

hade

från e

som t

mani

geno

vågra

skrid

av A:

gårar

gårds

inte h

4 §.

klarhe

mål, o

skilda

för sig

behand

till hö

Se L

kap. 1, 1

Y:

ett bi

grun

5 §

lan se

mål d

av sva

6 §

dig att

rätthå

ga och

ler oti

skall c

rum.

Se R

7 §

en ell

eller e

omständigheter som nämns i 3 mom. läggs fram utan att svaranden får del av dem.

I stämningen anfördes, att svaranden, som till kåranden levererat av denne beställda varor, tillställt kåranden räkning på varorna utan att därvid beakta erlagd förskottsbetalning, och påyrkades svarandens åläggande att till kåranden återgälda sagda förskotts betalning. Under sakens behandling vid domstol framställdes kåranden som sitt käromål samma yrkande på den grund, att svaranden helt och hållet försummat att leverera de beställda varorna. Det ansågs, att ändring av käromålet icke förelåg utan det endast var fråga om rättande av en omständighet rörande det rättsförhållande mellan parterna, varpå käromålet grundade sig. HD 1950 II 401, D 1952 s. 11.

3 §. (12.8.1960/362) I brottmål skall allmänna åklagaren genast vid rättegångens början framlägga sina yrkanden och grunderna för dem. Detsamma gäller målsäganden, om ej av tvingande skäl annat följer. Svaranden skall härefter höras i saken. Om ärendets beskaffenhet det påkallar skall han anmodas att avgiva sin redogörelse i ett sammanhang, och skall härvid i tillämpliga delar lända till efterrättelse, vad i 17 kap. 32 § stadgas om vittnesförhör.

Angående målsägande skall tillämpas, vad i 1 § 2 mom. är stadgat om part i tvistemål.

Är parts redogörelse ofullständig, skall han anmodas att fullständiga den. Gör han det icke eller avviker hans redogörelse från vad han tidigare i saken anført, skall han tillfrågas om orsaken därtill.

Målet återförvisades till underrätten, enär allmänna åklagaren icke individualiserat sitt straffyrkande i enlighet med RB 14: 3 mom. 1. HD 1966 II 102.

Utän hinder av vad åklagaren yrkat hade domstol rätt att med avvikande från åklagarens brottsrubricering pröva till vilket brott svaranden gjort sig skyldig när han brutit mot lagen på i åtalet anført sätt. HD 1983 II 70.

Allmänna åklagaren yrkade straff på A för tredska mot polis. A hade underlåtit att iaktta en uppmaning av polisen att avlägsna sig från det omedelbara grannskapet av en fastighet som användes som uppståsställe för värnplikåga. Enligt åtalet grundade sig uppmaningen på att A hade orsakat fara för den allmänna ordningen genom att dela ut flygblad med uppmaning till de värnpliktiga att vägra vapen. A bestred åtalet på den grund att polisen hade överskridit sin befogenhet då den gav uppmaningen. Vid bedömningen av A:s skuld kunde man inte grunda polisens befogenhet på en begäran av uppstådsmyndigheterna såsom innehavare av fastighetens gårdsplan om att få A avlägsnad, eftersom en sådan omständighet inte hade anført till stöd för åtalet. HD 1990:67.

4 §. (12.8.1960/362) Rätten skall vaka över att klarhet och ordning iakttages i handläggningen av mål, och äger rätten härvid befogenhet förordna, att skilda frågor eller olika delar av målet handläggas var för sig. Rätten bör även tillse, att målet blir grundligt behandlat och att däri ej indrages något, som icke därtill hör.

Se L om offentlighet vid rättegång, Pr 24; SjöL 21:10, Ha 38; KS kap. 1, 2 och 7, Pr 39.

Yrkande på ogiltigförklaring av lagfart prövades i samband med ett brottmål, som angick förfalskning av den urkund som utgjorde grund för lagfarten. HD 1970 II 2.

5 §. (22.7.1991/1052) Återkallar kåranden sin talan sedan svaranden har avgivit sitt svaromål, skall ett mål där förlikning är tillåten likväl avgöras på yrkande av svaranden.

6 §. (12.8.1960/362) Rättens ordförande är skyldig att övervaka, att ordningen vid sammanträde upprätthålles. Han bör fördens skull avbryta olämplig utsaga och tillrättvisa envar, som uppträder störande eller otillbörligt. Efterkommas icke ordförandens order, skall den ohörsamme avlägsnas från rättens sessionsrum.

Se RB 19:1.

7 §. (12.8.1960/362) Var, som stör handläggningen eller är ohörsam mot rätten eller dess ordförande eller eljest kränker domstolens anseende eller inför

rätta eller i till rätten ingiven skrift begagnar kränkande eller vanvördigt tal- eller skrivsätt, må rätten på eget initiativ omedelbart straffa med böter.

I utslag, varigenom någon i stöd av 1 mom. dömts till ordningsstraff, må ändring särskilt för sig sökas medelst besvär. Sådant utslag utgör icke hinder för väckande av åtal för den gärning, som föranlett ordningsstraffet, om däri ingår gärning, för vilken straff annorstädes i lag är stadgat.

Se SL kap. 27, St 1; SP § 42, St 2; UL 1:13, Pr 47; RB 10:25 jämte hänv. och RB 24:3.

7a §. (19.4.1991/708) Åtal som går ut på att en och samma svarande har begått olika brott eller att ett enda brott har begåtts av flera svarande skall behandlas i ett sammanhang, om det inte anses lämpligare att de behandlas vart för sig. Detsamma gäller skilda brott som påstås ha begåtts av flera svarande, om det för utredningen av målet är till fördel att åtalen behandlas i ett sammanhang.

Skilda åtal som har upptagits till behandling i ett sammanhang får senare skiljas åt. Åtal som gäller en och samma svarande eller ett och samma brott får dock endast skiljas åt om det finns särskilda skäl.

Vad 1 och 2 mom. stadgar om åtal tillämpas också på straffyrkanden mot juridiska personer. (21.4.1995/746)

L 21.4.1995/746 träder i kraft 1.9.1995.

Se SL kap. 9, St 1.

7b §. (19.4.1991/708) I ett brottmål får ett av flera åtal som behandlas i ett sammanhang avgöras innan behandlingen av de övriga har avslutats. Åtal som gäller en och samma svarande eller ett och samma brott får likväl avgöras vart för sig endast om det finns särskilda skäl.

Ett yrkande att en juridisk person skall dömas till samsfundsbot får inte utan särskilda skäl avgöras innan åtalet beträffande det brott som ligger till grund för yrkandet har avgjorts. (21.4.1995/746)

8 §. (14.1.1972/21) Privaträttsligt anspråk med anledning av brott får framställas i samband med att straff eller förverkning på följt yrkas för brottet. Göres sådant privaträttsligt anspråk gällande genom särskild talan, iakttages vad om rättegång i tvistemål är stadgat.

Se RB 10:8.

A hade ådömts straff för att han ovarsamt framfört en honom tillhörig personbil och därvid kört på en 4-årig gosse, som kommit cyklande från motsatta hållet, med påföljd att jämväl bilen skadats. A hade för sin del yrkat att, enär gossens fader genom att underlåta tillsynen om sonen vållat skadan på bilen, fadern måtte åläggas att till honom utgiva ersättning för sagda skada. Yrkandet upptogs ej till prövning, enär det ej grundade sig på brott, som fadern skulle ha begått, och yrkandet således bort anhängiggöras medelst skriftlig stämning i den för tvistemål stadgade ordningen. HD 1975 II 78. På samma principiella ståndpunkt HD 1981 II 112.

9 §. (14.1.1972/21) Domstolen må, om skäl därtill föreligger, avskilja i brottmål framställt privaträttsligt anspråk till ett särskilt mål, som i fortsättningen handlägges i den ordning som är stadgad för handläggningen av tvistemål, eller ock förena privaträttsligt anspråk med anledning av brott och yrkande på straff eller förverkning på följt med anledning av samma brott, vilka samtidigt äro anhängiga där, till ett enda mål, som i fortsättningen handlägges i den ordning som är stadgad för handläggningen av brottmål. I beslut om åtskiljande eller förening av mål må ändring icke sökas.

Se TvångsmedelsL 3:5, St 2 a.

10 § har upphävts genom L 22.7.1991/1052.

11 §. (14.1.1972/21) Framgår vid prövningen av brottmål, att i åtalet avsedd handling icke är brott, el-

ler ådömes av annan orsak ej straff för handlingen, må i målet framställt privaträttsligt anspråk likväl där prövas eller handläggningen av anspråket fortsättas i den ordning som är stadgad för handläggningen av tvistemål.

15 kap. Om rättegångsombud (11.4.1958/150)

Se L om advokater, Pr 23a och JMb om fastställelse av stadgar för allmänna advokatföreningen, Pr 23b.

1 §. (14.1.1972/21) Part, som icke förständigats att inställa sig personligen inför rätta, får i rättegången anlita rättegångsombud.

Åklagarens talan får icke föras genom ombud.

Part, som inställt sig personligen inför rätta, får åtföljas av rättegångsbiträde. Frågor må likväl ställas för besvarande av honom själv, om domstolen anser det erforderligt.

Se RB 12:20; L om öppna bolag och kommanditbolag 3:1-3, Ha 2; ABL 8:12, Ha 5; Prokural § 1 och 2, Ha 1c; FörmynderskapsL §§ 12 och 13, Ci 6; AB 19: 13, Ci 29; VattenL 5: 55, 6: 28, 7: 9 och 8: 18, Ek 9; L om enskilda vägar § 67 p. 1, Ek 15; L om fiske §§ 58 och 77, Ek 56; L om andelslag § 75, § 84 mom. 2, §§ 106 och 116, Ha 8; NäringsL § 9, Ek 58; L om stiftelser § 10, Ci 11; L om hypoteksföreningar § 20, Ha 28; L om försäkringsbolag 7: 1, 2 och 7, Ha 30; L om försäkringsföreningar 16: 2, Ha 32; MönsterrättsL § 45, Ha 14 b; IntfamL § 40, Ci 24; F om statskontoret § 15, L 4 (II).

Arbetsarkyddmyndighet eller av denna förordnad tjänsteman skall beredas tillfälle att bli hörd vid förundersökning och inför underrätt i ärende, angående vilket myndigheten har gjort anmälan för väckande av åtal. L om tillsynen över arbetskyddet § 24 mom. 2, Ar 42.

2 §. (10.1.1969/5) Såsom rättegångsombud eller -biträde må anlitas endast advokat eller annan redbar och annars för uppdraget lämplig samt skickad person som råder över sig och sin egendom.

Vad som i denna eller någon annan lag stadgas om en advokats rätt att vara rättegångsombud eller -biträde tillämpas även på den som har rätt att bedriva advokatverksamhet i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. (8.1.1993/30)

Se L om advokater § 1, Pr 23a.

Jfr L om patentombud § 1, Ha 14a.

Polisman får inte uppträda som biträde eller ombud för annan åtalad än nära anförvant. Om den åtalades personliga närvaro vid domstol inte är nödvändig, har polisman dock rätt att uppträda som den åtalades ombud i syfte att medge åtalets riktighet. För sådant uppdrag får polisman inte uppbara arvode eller annan ersättning än gottgörelse för faktiska kostnader. PolisF § 44, H 25.

Stadsfiskal får icke, utan justitiekanslerns i enskilda fall givna tillstånd vara ombud för eller biträde åt person som misstänkes för brott. Han får icke heller vara målsägandes ombud eller biträde, om detta kan stå i strid med skötseln av hans tjänsteåligganden, F om stadsfiskaler § 12 mom. 2, Pr 18a.

Såsom rättegångsbiträde fick ej anlitas person, som dömts till straff för anstiftan till mened, även om domen ej vunnit laga kraft. HD u 18.2.1926, D 1926 s. 33. Se även HD 1928 I 2.

Allmän åklagare är icke befogad att genom enskilt ombud inlämna besvärsskrift till överrätt. HD 1928 I 40. På samma principiella ståndpunkt HD 1940 II 199, 1950 II 233 och 1953 II 80.

3 §. (12.12.1958/497) Tjänsteman må icke vara ombud eller biträde vid rättegång, när det strider mot hans tjänsteplikt.

Lagfaren medlem av allmän domstol må icke vid rättegång vara ombud eller biträda part, om han ej har i saken del eller talar för make, anförvant i rätt upp eller nedstigande led eller för broder, syster eller myndling. Vid den domstol, av vilken han är medlem, må han icke heller, såvida han icke har del i någon sak, för andra än ovannämnda personer sköta inskrivnings- eller andra ansökningsärenden.

Står någon till den, som är medlem av rätten och deltagar i målets behandling, i sådant förhållande, som avses i 1 kap. 6 § må han ej vara ombud eller bi-

tråda part. Ej heller må någon vara ombud eller biträde, om han deltagit i målets behandling som medlem, föredragande eller protokollförare vid domstol eller i saken varit ombud eller biträde för motparten.

L ang. tillämpning med avseende å kvinna av vissa stadganden om jäv för domare och fullmäktig, Pr 11, stadgar: Vad i RB 15 kap. 3 § är beträffande personer av manligt kön stadgat med avseende å skyldskap eller svägerlag, gälle ock i enahanda förhållande till varandra stående kvinnor samt man och kvinna, så ock, på grund av äktenskapsförhållandet, äkta makar.

Person, som ådömts straff för brott, hade anmält missnöje mot HR:s utslag genom befullmäktigat ombud. HovR, som funnit att ombudet i målet uppträtt såsom målsägarens rättegångsbiträde i HR, hade icke bort lämna den åtalades ändringsansökan oprövad, utan bereda honom tillfälle att inom av HovR utsatt tid i laga ordning anmäla missnöje mot HR:s utslag och sedan söka däri ändring. I anseende härtill återförvisades målet till HovR i och för upptagande till fortsatt behandling utan skild anmälan. HD 1959 II 4.

Person, som i egenskap av konkursförvaltare instämmts att svara i ett mål ang. fastställande av en i konkursen bevakad fordran får ej i samma mål uppträda som ombud för kåranden. HD 1959 II 35, Lm 1959 s. 913 och D 1960 s. 14.

Enligt 15 kap. 3 § 3 mom. rättegångsbalken fick en advokat inte vara ombud för en person som ansökte om återbrytande av dom, då han hade varit biträde och ombud för motparten i den sak som återbrytandet gällde. HD 1990:16.

4 §. (11.4.1958/150) Ett rättegångsombud skall, om inte huvudmannen muntligen inför domstolen har befullmäktigat honom, visa en fullmakt som huvudmannen egenhändigt har undertecknat. Advokater och allmänna rättsbiträden skall visa fullmakt endast om domstolen bestämmer det. (22.7.1991/1052)

År staten, kommun eller annat samfund eller ofentlig inrättning huvudman, gälle såsom fullmakt även i behörig ordning utfärdat skriftligt förordnande eller protokollsutdrag och, där bolag, andelslag, stiftelse, förening eller annan sådan sammanslutning är huvudman, till riktigheten bestyrkt utdrag ur protokollet från det möte, vid vilket bemyndigande givits av det därtill berättigade organet.

Kan den som anmält sig som rättegångsombud och icke är i enlighet med 1 mom. därtill muntligen bemyndigad, ej omedelbart förete ovan avsett skriftligt bemyndigande, eller finner domstolen med anledning av parts invändning eller av annan orsak nödigt att vinna bekräftelse på att utredningen om bemyndigandet är riktig, skall den som anmält sig som ombud beredas tillfälle att förete utredningen. Domstolen kan, då skäl därtill föreligger, fortsätta målets handläggning utan att dock slutligt avgöra det. Styrkes bemyndigandet senare, anses ombudet ha handlat med stöd därav från det han anmälde sig som ombud. Är fråga om missnöjesanmälan, skall utredning om bemyndigandet framställas på domstolens kansli senast sjunde dagen efter det den för missnöjesanmälan stadgade tiden utgått. (31.8.1978/661)

Ang. prokurists behörighet att föra huvudmannens talan inför domstolar och andra myndigheter, se Prokural § 2, Ha 1c.

A hade i stöd av fullmakt, som utfärdats av B och C, till HD inlämnat en skrift, vilken innehöll gemensamt bemyndigande av B, C och D. A bereddes tillfälle att inom utsatt tid förete utredning om att han även bemyndigats av D. HD 1961 II 54.

Enär det måste anses ha varit hustruns avsikt att uppträda som ombud för sin man, då hon hos LS besvärade sig över länsmannens beslut, varigenom mannens körkort indragits, hade LS icke bort avvisa besvaren, ehuru hustrun icke företett mannens fullmakt, utan hade den bort bereda henne tillfälle att i enlighet med RB 15:4 mom. 3 förete utredning om sitt bemyndigande. HFD 7.11.1966 liggare 4776.

Stadgandet i RB 15:4 mom. 3 om beredande av tillfälle för rättegångsombud att förete utredning om sin fullmakt skall tillämpas även i samband med konkursbevakning. HD 1975 II 52.

4a §. (1.4.1938/137) Såsom fullmakt gälle från telegrafanstalt i Finland avsänt telegram, vari ingår av-

eller biträ-
n medlem,
stol eller i
ten.

a stadganden
i RB 15 kap.
ed avseende å
de till varan-
und av åkten-

missnöje mot
om funnit att
gångsbiträde i
kan oprovad,
tid i laga ord-
öka däri änd-
och för upp-
HD 1959 II 4.
ämts att svara
ad fordran får
HD 1959 II 35,

advokat inte
ande av dom,
i den sak som

bud skall,
stolen har
om huvud-
Advokater
akt endast
1052)

d eller of-
fullmakt
ordnande
slag, stif-
lutning är
ur proto-
de givits av

ombud och
tligen bet-
skriftligt
anledning
nödigt att
myndigan-
ombud be-
stolen kan,
handlagg-
tes bemynt
med stöd
d. Är fråga
bemyndi-
nast sjunde
stadgade ti-

ns talan inför
l c.
C, till HD in-
tande av B, C
utredning om

upptråda som
länsmannens
LS icke bort
ens fullmakt,
med RB 15:4
FD 7.11.1966

llfälle för rätt-
skall tillämpas
152.
gälle från
ri ingår av-

skrift av sådan i enlighet med 4 § avfattad fullmakt, som är ställd på viss person med eller utan rätt för denna att sätta annan i sitt ställe. Var, som å telegrafanstalt till befordran mottager dylikt telegram, skall å originala fullmakten, vilken tillika bör för honom företes, teckna bevis över dess uppvisande och i telegrammet anteckna, att den däri avskrivna fullmakten jämte sagda bevis är likalydande med huvudskriften. Vid expediering av telegrammet må jämväl telefon användas. Ankommet telegram skall kollationeras med och bevis därom tecknas å det telegram, som tillställs ombudet. Dock skall fullmakt, där sakägare det yrkar eller rätten eljest anser det nödigt, för rätten i huvudskrift uppvisas inom tid, som rätten äger bestämma, vid äventyr att telegrammet eljest anses ogiltigt såsom fullmakt.

Då person, som anmält sig som ombud, till HD såsom parts fullmakt ingivit ett telegram, som icke var avsant från telegrafanstalt i Finland, men av omständigheterna ansågs framgå, att utredningen om bemyndigandet var riktig, upptogs målet till prövning och avgjordes utan att den, som anmält sig såsom ombud, bereddes tillfälle att förete tilläggsutredning om bemyndigandet. HD 1959 II 23.

5 §. Äger Kronan del i någon tvist; förordne [Konungens Befalningshafvande] then, som vid Underrätten Kronans rätt försvarar: I Hofrätten tale i thy mål [Konungens] Ombudsman. Skattebonde må i jordavtvist sielf fullmächtig taga; [gifve doch honom, som räntan äger, thet tilkänna, at han, ther så tarfväs, må skattebonda bistånd göra.]

Ang. förändring av statens talan i ärenden, som handläggs av länsrätt, se LänsRL § 13 och § 28 mom. 2, B 2.

Ang. företrädande av kyrkan, se KL 10:1 och 22:2, E 3 (II).

På ortodoxa kyrkosamfundets i Finland församlingsråd ankommer att vid behov utse och befullmäktiga ombud att inför domstolar och andra myndigheter föra församlingens talan. L om ortodoxa kyrkosamfundet § 28, E 22 (II).

Såsom statens ombudsman och offentliga åklagare vid hovrätt fungerar dess advokatfiskal. HDB innefattande arbetsordning för hovrätterna 17.9.1952/333, § 27.

På fängelsets direktör ankommer att på fängelsets vägnar svara och kära i fordrings- och ersättningsmål, F om fängerväsendet § 24, St 25.

Vid sådan rättegång angående i beskattningslagen avsedda skatter och försäkringspremier, som icke gäller sökande av ändring i beskattningen, har skattestyrelsen och länsstaten rätt att jämte statens fördel även bevaka vederbörande kommuners och församlingars samt folkpensionsanstaltens rätt, såvida icke sagda skattetagare göra det själva. BeskattningsL § 145, Sk 18.

Statskontoret kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar statens fördel och rätt i alla ärenden som hör till dess verksamhetsområde.

En tjänsteman vid statskontoret som har avlagt juris kandidatexamen har rätt att i ärenden som avses i 1 mom. utan särskilt bemyndigande bevaka statens fördel och rätt vid domstolar, ämbetsverk och förrättningar samt att härvid företräda statskontoret.

En tjänsteman vid statskontoret, som har förordnats av generaldirektören, har rätt att i inteckningsärenden utan särskilt bemyndigande företräda statskontoret hos inteckningsmyndigheten. F om statskontoret § 15, L 4 (II).

Statens spannmålsförråd kärar och svarar inför domstol och för även i övrigt talan i angelägenheter som berör detta. L om Statens spannmålsförråd § 20, O 16 (II).

Olycksfallsverket för statens talan i ärenden, som hör till dess verksamhetsområde, om detta icke uppdragits åt annan myndighet F om olycksfallsverket § 1, Ar 60.

Byggnadsstyrelsen kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och ämbetsverk statens rätt och fördel i ärenden som angår byggnadsförvaltningen.

Den direktör eller den biträdande direktör som svarar för byggnadsstyrelsens administrativa ärenden, ombudsmannen och direktörerna för byggnadsdistriktet har rätt att för byggnadsstyrelsen ta emot delgivning av stämning.

Om rätten att företräda byggnadsförvaltningen bestäms i arbetsordningen. F om byggnadsförvaltningen § 13, L 6 a (II).

Forststyrelsen kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstolar, inför myndigheter och vid förrättningar statens fördel och rätt i allt som gäller forststyrelsen. Chefen för administrativa byrån

och ombudsmannen har rätt att på forststyrelsens vägnar motta delgivning av stämning, om inte annat stadgas på annan plats. Chefen för administrativa byrån och ombudsmannen har rätt att utan särskilt bemyndigande antingen själv eller genom befullmäktigt ombud i domstol, hos myndighet, vid skiljemannaförfarande eller vid förrättningar företräda forststyrelsen i alla ärenden, som berör denna. F om forstförvaltningen § 38, O 42 (II).

Teleförvaltningscentralen kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar statens rätt och fördel vid domstolar, vid skiljeförfarande, hos övriga myndigheter och vid förrättningar i alla ärenden som angår Teleförvaltningscentralen. F om teleförvaltningen 14.5.1993/446, § 16.

På vatten- och miljöstyrelsen ankommer att kära och svara på statens vägnar samt att vid domstolar, hos andra myndigheter och vid förrättningar bevaka statens rätt och fördel i angelägenheter inom vatten- och miljöstyrelsens och vatten- och miljödistriktens område, om inte detta i arbetsordningen har ålagts ett vatten- och miljödistrikt. Ombudsmannen och biträdande ombudsmannen har rätt att utan bemyndigande bevaka statens rätt och fördel vid domstolar, i ämbetsverk och vid förrättningar samt att härvid företräda vatten- och miljöstyrelsen. F om vatten- och miljöförvaltningen § 42, J 46 (II).

Museiverket kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstol, skiljeförfarande och hos andra myndigheter statens rätt och fördel i ärenden som berör verket. Förvaltningsdirektören och en av honom utsedd tjänsteman har rätt att utan särskild fullmakt bevaka eller befullmäktiga ett ombud att bevaka statens rätt och fördel i ärenden som avses i 1 mom. samt att på museiverkets vägnar ta emot delgivning av stämning. F om museiverket § 17, N 3 (II).

Vägstyrelsen kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och ämbetsverk statens rätt och fördel i alla mål och ärenden som angår vägverket.

Chefen för den enhet som svarar för skötsel av vägverkets juridiska ärenden har rätt att antingen själv eller genom befullmäktigt ombud, i mål och ärenden som angår verket, bevaka statens rätt och fördel vid domstolar, inför andra myndigheter, vid skiljemannaförfarande och vid förrättningar samt att härvid företräda vägverket.

Chefen för ett vägdistrikt eller ett av honom befullmäktigt ombud har rätt att företräda staten i ärenden som angår vägdistriktet då någon representant för vägstyrelsen inte är tillstädes. F om vägverket § 21, P 10 (II).

Jordbruksstyrelsen kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och ämbetsverk statens rätt och fördel i alla ärenden inom jordbruksförvaltningens område.

En tjänsteman som nämns i arbetsordningen har rätt att i ärenden som nämns i 1 mom. utan särskilt bemyndigande eller genom ett av honom bemyndigat ombud bevaka statens rätt och fördel vid domstolar, ämbetsverk och förrättningar samt vid dem företräda jordbruksstyrelsen.

Distriktschefen eller en av honom bemyndigad tjänsteman vid ett landsbygdsdistrikt har rätt att utan särskilt förordnande företräda staten i de ärenden inom jordbruksförvaltningen i vilka inte en företrädare för jordbruksstyrelsen uppträder. På motsvarande sätt kan distriktschefen också, med de berörda personernas samtycke, befullmäktiga ordföranden i lantbruksnämnden eller i motsvarande organ eller lantbrukssekreteraren att företräda staten. F om jordbruksförvaltningen 28.12.1990/1237, § 27.

Sjöfartsstyrelsen kärar och svarar på statens vägnar och bevakar i domstolar och ämbetsverk statens rätt och fördel i alla mål och ärenden som gäller sjöfartsverket.

Chefen för sjöfartsstyrelsens juridiska byrå har rätt att själv eller genom ombud bevaka statens rätt och fördel i domstolar och andra myndigheter samt vid skiljemannaförfarande och förrättningar och därvid företräda sjöfartsverket.

Chefen för ett sjöfartsdistrikt eller ett ombud för honom får företräda staten i ärenden som gäller sjöfartsdistriktet, då någon representant för sjöfartsstyrelsen inte är tillstädes. F om sjöfartsverket § 24, R 18 (II).

Statens tekniska forskningscentral kärar och svarar för statens del samt bevakar statens intresse och rätt i alla ärenden som gäller forskningscentralen. F om statens tekniska forskningscentral 10.3.1989/218, § 29.

Meteorologiska institutet kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och skiljemannaförfarande samt vid andra myndigheter och förrättningar statens rätt och fördel i alla mål och ärenden som angår institutet. Chefen för administrativa avdelningen får utan särskild fullmakt bevaka eller bemyndiga ett ombud att bevaka statens rätt och fördel i dessa fall. F om meteorologiska institutet 22.9.1989/841, § 19.

Geologiska forskningscentralen kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar statens intresse och rätt vid domstolar och ämbetsverk i alla ärenden som gäller forskningscentralen om inte annat stadgas någon annan stans. F om geologiska forskningscentralen 16.2.1990/188, § 20.

Konsumentverket kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar

statens rätt och fördel vid domstolar och myndigheter i samtliga ärenden som ankommer på konsumentverket. F om konsumentverket § 19 mom. 1, R 17 (II).

Statens konstmuseum kårar och svarar för statens räkning samt bevakar vid domstolar och andra myndigheter statens rätt och fördel i alla ärenden som hör till museets verksamhetsområde.

Förvaltningsdirektören har rätt att utan särskilt bemyndigande antingen själv eller genom ombud som han har befullmäktigat företråda statens konstmuseum samt bevakar dess rätt och fördel vid domstolar och andra myndigheter samt förrättningar. F om statens konstmuseum 20.4.1990/379, § 21.

Strålsäkerhetscentralen kårar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och skiljemannaförfarande, vid andra myndigheter och vid förrättningar statens rätt och fördel i alla ärenden som angår centralen. F om strålsäkerhetscentralen 20.12.1991/1515, § 13.

Lantbrukets forskningscentral kårar och svarar för statens räkning samt bevakar statens rätt och fördel vid domstolar, andra myndigheter, skiljemannaförfarande och förrättningar i samtliga ärenden som gäller forskningscentralen, om inte något annat stadgas. F om lantbrukets forskningscentral 28.12.1990/1307, § 16.

Tullstyrelsen kårar och svarar på statens vägnar samt bevakar statens rätt och fördel vid domstolar och ämbetsverk i alla ärenden som gäller tullverket.

Chefen för den avdelning som svarar för tullverkets förvaltning eller hans ställföreträdare har rätt att antingen själv eller genom tullstyrelsens tullombud eller ett av honom befullmäktigat annat ombud vid domstolar, andra myndigheter, skiljemannaförfarande och förrättningar bevakar statens rätt och fördel i ärenden som gäller tullverket samt att därvid företräda verket.

Chefen för ett tulldistrikt eller distriktets tullombud i huvudsyssla har rätt att företräda staten i ärenden som gäller tulldistriktet och i vilka tullstyrelsen inte är representerad. F om tullverket § 25, I 53 (II).

Skogsforskningsinstitutet kårar och svarar på statens vägnar samt bevakar statens rätt och fördel vid domstolar, andra myndigheter, skiljemannaförfarande och förrättningar i samtliga ärenden som gäller institutet.

Förvaltningsdirektören och en tjänsteman som förordnats därtill i arbetsordningen har rätt att utan särskild fullmakt, antingen själv eller genom befullmäktigat ombud, bevakar statens rätt och fördel i alla de fall som nämns i 1 mom. samt att företräda forskningsinstitutet i dessa fall. F om skogsforskningsinstitutet § 19, O 12 (II).

Arbetskyddsstyrelsen kårar och svarar på statens vägnar samt bevakar statens rätt och fördel i samtliga ärenden som gäller arbetskyddsstyrelsen vid domstolar och skiljemannaförfarande samt vid andra myndigheter och förrättningar.

Om hur distriktsförvaltningsmyndigheterna företräds vid domstolar stadgas särskilt.

Avdelningschefen vid administrativa avdelningen har rätt att utan särskilt bemyndigande bevakar eller befullmäktiga ett ombud att bevakar statens rätt och fördel i samtliga fall som avses i 1 mom. F om arbetskyddsstyrelsen 8.3.1991/486, § 28.

Lantmäteristyrelsen kårar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och myndigheter statens rätt och fördel i alla mål och ärenden som gäller lantmäteriverket.

Chefen för den enhet som ansvarar för skötseln av juridiska ärenden vid lantmäteristyrelsen har rätt att antingen själv eller genom ett befullmäktigat ombud vid domstolar och andra myndigheter, vid skiljemannaförfarande och vid förrättningar bevakar statens rätt och fördel i ärenden som angår lantmäteriverket och vid dessa representera lantmäteriverket. F om lantmäteriverket § 24, O 77 (II).

Studiestödscentralen kårar och svarar på statens vägnar och bevakar statens intressen och rättigheter inför domstolar och ämbetsverk i ärenden som gäller studiestödscentralen. F om studiestödsförvaltningen § 20, N 116a (II).

6 §. Vil någor, som del i saken hafver, för the andra tala; tage theas fullmacht ther til.

Jfr dock L om skifte § 66, Ek 1; L om samägares av lägenhet deltagande i skogsförbättringsföretag § 4, O 50 (II).

Då flere haft del i rättsförhållande, men endast en delägare väckt talan i saken, upptogs målet till saklig prövning, enär de övriga blivit stämde att höras i målet, även om de icke hörsammats kallelsten. HD 1923 u II 1811, D 1924 s. 22

7 §. (11.4.1958/150) Ombud må ingå förlikning, därest icke i fullmakten uttryckligt föreskrivits, att han icke är berättigad därtill. Fullmakt, som är ställd på viss person, må ombudet icke utan tillstånd överföra på annan.

I stöd av fullmakt må ombud företräda huvudmannen endast vid den rätt, inför vilken muntligt bemyndigande givits eller fullmakt företetts. Ombudet lik-

som även rättegångsbiträde äger likväl städse befogenhet att anmäla missnöje med den rätts utslag, vid vilken han uppträtt såsom ombud eller rättegångsbiträde, eller att genom [vad] bevara huvudmannens rätt.

Huvudmannens personliga inställelse inför rätta må icke i och för sig anses innebära, att bemyndigandet är återkallat.

Ang. prokurists behörighet att på huvudmannens vägnar ingå förlikning stadgas i Prokural § 2, Ha 1 c.

A hade till hovrätten inlämnat en av B upprädd ändringsansökan för C och en öppen rättegångsfullmakt utfärdad av C. Sedermera anmälde B missnöje med hovrättens dom utan att forete C:s fullmakt. Hovrätten lämnade missnöjesanmälan oprövad. Enär det borde anses att C befullmäktigat B som sitt ombud i hovrätten och att A endast handlat som bud, hade B rätt att utan ny fullmakt anmäla missnöje med hovrättens dom. HD 1976 II 55.

Ombud, som i stöd av en fullmakt som utfärdats av förmyndaren för minderårig part A hade skött ett fullföljdsärende i HovR, hade med beaktande av stadgandena i RB 15:7, mom. 2 rätt att med stöd av fullmakten på A:s vägnar anmäla missnöje mot HovR:s dom, fastän A hade uppnått myndig ålder medan målet handlades i HovR. HD 1980 II 120.

Enär i fullmakt icke föreskrivits, att tvenne personer endast gemensamtingo uppträda såsom ombud för en kommun, var den ena av dem behörig att jämväl ensam företräda kommunen. HD 1946 II 35.

Rättegångsombud ansågs äga rätt att i stöd av fullmakt in blanco avstå från käromålet. HD 1946 I 2.

8 §. Dör Hufvudmannen under rättegången; kungjöre ombudsman thet Rätten, och the, som th sakägare varda, gifve ny fullmacht.

Att huvudmannens död icke medför prokurans upphörande framgår av Prokural § 8, Ha 1 c. - Jfr Rättshandl § 21, Ci 34 b.

A, som varit svarande i ett tvistemål och anmält missnöje mot hovrättens däri givna dom, hade avlidit innan tiden för ändringsökande utgätt och det av honom befullmäktigade ombudet hade ingivit ändringsansökan jämte fullmakten till högsta domstolen efter A:s död. Då A:s rättsinnehavare vid bemötandet av motpartens ändringsansökan tillika meddelat, att de godkände ombudets åtgärder och upprepade, vad A i målet anfört och yrkat, har målet upptagits till prövning även beträffande A:s ändringsansökan. HD 1955 II 56, Lm 1955 s. 974.

9 §. (6.5.1955/213) Äger rätten eller dess ordförande, i enlighet med vad därom är särskilt stadgat, befogenhet att för part förordna rättegångsbiträde eller ombudsman, vare den, som i denna rätt allmänligen utför sakföraruppdrag, skyldig att på förordnande åtaga sig uppdrag att vara rättegångsbiträde eller ombudsman.

Se L om fri rättegång, Pr 24 a och F om fri rättegång, Pr 24 b, L om unga förbrytare § 23 mom. 2, St 10; L om utlämning för brott § 24, St 4; L om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan § 11, St 4 a; F om bringande i kraft av konventionen ang. civilprocessen, Pr 64; Militär rättegångsL § 28, Pr 1 a.

10 §. Ombudsman skal redeliga och med all flit drifva then sak, som honom förtros, och skrifva alla the skrifter under, som han gifver i Rätten in. Ej må på någon inlaga dömas, om then ej satt sitt namn ther under, som skriften författadt, ther sakägaren finnes ej hafva förstätt then samma upsätta.

Se hänv. vid RB 14:4 och 15:14.

Besvärsskrift, som icke varit uppsatt av besväranden och ej heller försedd med författarens egenhändiga underskrift, har ansetts böra prövas, då med hänsyn till omständigheterna tvivelsmål icke kunnat råda därom, vem som författat besvärsskriften i besvärandens namn. HD 1948 II 47, D 1948 s. 72.

10 a §. (12.12.1958/497) Visar sig ombud eller biträde oredligt, oförståndigt eller oskickligt eller finnes han eljest olämplig för sitt uppdrag, må domstolen förvägra honom rätt att uppträda i målet. Domstolen må även, då skäl därtill föreligger, förvägra honom rätt att under högst tre år verka såsom ombud eller biträde vid den domstolen. Är fråga om advokat, skall domstolen delgiva styrelsen för den allmänna advokatföreningen sitt beslut.

Har bör ha de i räfälle a tensfo

Änd bud el skall tr

Fö medd säson Se äve

11 § sig the profvar

12 § huvudi och ers därom

dömt, v mäktig ler huv

vars do och her gångssk

han sin Adv cificer:

Skif till sak ringen.

13 § rätt; ha til, och

Full nens rå dig prä att få ur derkan fullmäl-

de, i rät att anta da dom 9.

A ha dran, up dess för ställa in

hetsåta drivas b och då l icke hac stånd er

dömda f arvode l dra sida

14 § ledt någc drifvit or böte tijo

plichte n at föra :

profvar t ifrån sake

undgå; p tygad, at

mannens råd til ha fängelse

15 § nad visa; låta öfver dess-skrif

se befogen-
ag, vid vil-
gångsbiträ-
nnens rätt.
för rätta må
digandet är

agnar ingå för-

ändringsansö-
nad av C. Seder-
n att förete C:s
rövad. Enär det
i hovrätten och
ny fullmakt an-
5.

is av förmynda-
ärende i HovR.
n. 2 rätt att med
je mot HovR:s
målet handlades

oner endast gem-
mun, var den
ommunen. HD

ullmakt in blan-

rättegången;
the, som tå

phörande fram-
Ci 34b.

It missnöje mot
en för ändrings-
e ombudet hade
ta domstolen ef-
t av motpartens
e ombudets åt-
yrkat, har målet
ngsansökan. HD

dess ordfö-
skilt stadg.,
gsbiträde el-
tå allmänne-
å förordnan-
sbiträde eller

gång, Pr 24b. L
ning för brott §
övriga nordiska
aft av konventio-
§ 28, Pr 1a.

med all flit
h skriva alla
in. Ej må på
amn ther un-
ren finnes ej

anden och ej hel-
skrift, har ansetts
na tvivelsmål in-
riften i besvärän-

nbud eller bi-
gt eller finnes
nå domstolen
et. Domstolen
ra honom rätt
d eller biträde
at, skall dom-
na advokatför-

Har ombud eller biträde förvägrats rätt att uppträda, bör hans huvudman, såframt denne icke är närvarande i rätten och själv önskar driva sin sak, beredas tillfälle att anskaffa ett ombud, som uppfyller kompetensfordringarna.

Ändring av ovan i 1 mom. avsett beslut må av ombud eller biträde sökas medelst besvär, men beslutet skall trots besvären omedelbart lända till efterrättelse.

Förbud att under viss tid verka som ombud eller biträde kan meddelas endast i samband med mål, vari vederbörande uppträtt såsom ombud eller biträde. HD 1963 II 65, Lm 1964 s. 1090. Se även HD 1964 II 58.

11 §. Fullmäktig hafve ej macht i Rätten afsäga sig then sak, som han ther begynt, utan Rätten pröfvar, at han skiäl ther til hafver.

12 §. (28.1.1927/22) Åsämjas ej fullmäktig och huvudman därom, vad fullmäktig bör erhålla i arvode och ersättning för sina omkostnader, och är visst avtal därom icke gjort, pröve den domare, som sist i saken dömt, vad fullmäktig skäligen bör tillkomma, där fullmäktig icke hellre vill låta instämman sin huvudman eller huvudman sin fullmäktig till den domstol, inom vars domkrets den, som skall instämmas, har sitt bo och hemvist; och äge fullmäktig rätt att hålla de rättegångsskrifter kvar, som han omhänderfått, till dess han sin betalning får.

Advokat är på begäran skyldig att tillstålla sin huvudman specificerad räkning. Helsingfors HovR d. 16.1.1963, D 1963 s. 32.

Skiftesman hade inte rätt att innehålla avvittringsinstrumentet till säkerhet för sitt arvode och de kostnader han haft för avvittringen. HD 1983 II 34.

13 §. Försummar fullmäktig sin hufvudmans rätt; hafve tå hufvudman våld, at tala honom lagliga til, och söka sin skada åter.

Fullmäktig förklarades visserligen ha försummat huvudmannens rätt och sålunda vållat att denne betagits tillfälle att under nädig prövning draga hovrätts dom, varigenom huvudmannens talan att få ur sitt till konkurs upplåtna bo undanskifta viss egendom underkänts; men emedan huvudmannen, som på antygd grund yrkat fullmäktigens åläggande att till honom utgiva sagda egendoms värde, i rättegången därom icke ens föreburit sådana omständigheter, att antagas måste, att huvudmannen skulle vunnit ändring i berörda dom, förkastades käromålet. JD d 4.10.1895, TB 1896 s. 86 n:o 9.

A hade, då han givit i uppdrag åt advokaten B att driva in en fordran, uppmanat B att söka kvarstad på gäldenärens egendom eller dess försättande under förbud att säljas eller skingras för att säkerställa indrivningen av fordran. Enär B icke skridit till sagda säkerhetsåtgärder och A:s fordran vid verkställd utmätning kunnat indrivas blott delvis till följd av att gäldenären skingrat sin egendom och då B icke visat, att fordran trots exekutiva säkerhetsåtgärder icke hade kunnat indrivas, förpliktades han att till A såsom skadestånd erlagga ett belopp, motsvarande skillnaden mellan den utdömda fordran jämte ränta och av A för sakens handhavande erlagt arvode å ena sidan samt de vid utmätningen influatna medlen å andra sidan. HD 1962 II 77, D 1963 s. 57.

14 §. [Finnes fullmäktig hafva retadt, eller förledt någon til oskiälig rättegång, eller emot bättre vett drifvit orättfärdig sak, eller brukadt vitterlig falskhet; böte tjo, tjugu, eller mera; til hundrade daler, eller plichte med fängelse, och varde honom ej mera tillåtit at föra andras saker för Rätta, alt som Domaren pröfvar thes brott vara. Drager sådan fullmäktig sig ifrån saken, innan slut ther i varder, at straff ther med undgå; plichte äntå, som sagt är. Varder någor öfvertygad, at han och hemliga skrivvit i saken för hufvudmannens vederpart, eller gått honom med skiäl och råd til handa; böte hundrade daler, eller straffes med fängelse vid vatn och bröd, och vare ärelös.]

15 §. (27.4.1868) Alla ega Rätten heder och vördnad visa; ty skall ej någon, i stället för laga fullmäktig, låta öfvermaga, tjenstedräng, eller annan otjenlig gifva dess skrifter in, eller till muntligt förhör skicka. Gör

det någon, böte i Underrätt [fem daler], i Hofrätt [tio daler].

Se SL 2:4 och 5, St 1.

16 §. (27.4.1868) Tager någon sig talan för Rätta i den sak, der han hvarken är målsegande, eller ombudsman, eller eger å embetets vägnar kära och söka, eller efter lag dertill lof hafver; böte i Underrätt [fem daler], i Hofrätt [tio daler], eller mera, som saken är till; sker det hos [Kejsarens Befallningshafvande], böte [fem daler], kronans ensak; fülle ock i dessa fall all skada.

Se SL 2:4 och 5, St 1.

Äganderätten till vissa bestämda aktier i ett bostadsaktiebolag, vilka aktier medförde rätt att bebo en viss lägenhet berättigade icke i och för sig aktiernas ägare att föra talan om avhysning av den, som bodde i lägenheten och ingått sitt hyreskontrakt med bolaget. HD 1921 d II 399, D 1922 s. 9.

En lägenhetsägare hade yrkat, att vissa personer skulle förbjudas att begagna en vinterväg, som ledde över hans lägenhet och över ett av honom inköpt outbrutet område. Enär det utretts, att käranden försålt lägenheten efter det han i HovR sökt ändring i underrättens utslag, upptogs käromålet till denna del icke till prövning. HD 1960 II 76, D 1960 s. 71.

17 §. (21.4.1995/585) Ett ombud, ett rättegångsbiträde eller deras biträden får inte olovligen röja en enskild persons eller en familjs hemlighet som huvudmannen anförtrott honom, eller någon annan sådan förtrolig omständighet som han fått kännedom om i sitt uppdrag.

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 1 mom. döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen, om inte gärningen skall bestraffas enligt 40 kap. 5 § strafflagen eller strängare straff stadgas för den på något annat ställe i lag.

§ 17 tillfogades genom L 21.4.1995/585, som träder i kraft 1.9.1995.

Se SL 38:1 och 2 och 40:5, St 1.

16 kap. Om processinvändningar och uppskov (12.8.1960/362)

1 §. (12.8.1960/362) En processinvändning skall göras då svaranden första gången för talan i saken, och alla invändningar skall om möjligt göras samtidigt. (22.7.1991/1052)

Göres processinvändning senare, skall den icke upptagas till prövning, såframt den icke gäller omständighet, som rätten är pliktig att självmant beakta.

Ang. invändningar, se även L om skuldebrev § 15, Ci 42 och L ang. införande av densamma §§ 2 och 6, Ci 43; Växell § 94, Ha 20 och CheckL § 72, Ha 21; SjömansL § 88, Ar 9; SjöarbetstidsL § 28, Ar 24; L om arbetstiden på fartyg i inrikesfart § 30, Ar 24 a; SemesterL för sjömän § 35, Ar 28a; L om skifte § 323, Ek 1; KS §§ 23, 113 m.fl., Pr 39; UL 2:12-16, Pr 47.

2 §. (12.8.1960/362) Om processinvändning skall rätten meddela särskilt utslag, då sakens beskaffenhet det kräver.

3 §. (12.8.1960/362) I utslag, varigenom rätten förkastat processinvändning, må rättelse sökas endast vid sökande av ändring i rättens slutliga utslag. Har part sökt ändring i rättens slutliga utslag, må motparten i sitt bemötande av ändringsansökningen jämväl söka ändring i utslag, varigenom av honom gjord processinvändning blivit förkastad.

Har rätten med anledning av invändning lämnat saken utan prövning, må ändring i utslaget sökas medelst besvär.

Ändring må icke sökas i utslag, genom vilket medlem av rätten förklarats jävig.

Se RB kap. 25.

4 §. (12.8.1960/362) Begär en part uppskov i ett brottmål för att lägga fram ytterligare bevisning eller av någon annan orsak, skall målet skjutas upp, om domstolen anser att det finns skäl till det, och samtidigt sätts ut en ny tid för behandlingen. Självmant får domstolen inte skjuta upp brottmålet, om det inte finns särskilda skäl. Är i ett brottmål svaranden häktad eller har han meddelats reseförbud eller avstängts från tjänsteutövning, får målet inte skjutas upp längre än två veckor, om det inte är nödvändigt för undersökning av svarandens sinnessillstånd. (22.7.1991/1052)

Över uppskov i saken må ingen anföra besvär. Anser dock någon, att målet därigenom onödigtvis fördröjes, må han inom trettio dagar däröver klaga i hovrätten.

Se RB 24:2; UL 10:2, Pr 47; TvångsmedelsL 1:17, St 2a; L om utlämning för brott § 22, St 4.

5 §. (22.7.1991/1052) Om det för att avgöra målet är viktigt att en fråga som behandlas i en annan rättegång eller i något annat förfarande avgörs först, eller om det finns något annat långvarigt hinder för behandlingen av målet, kan domstolen bestämma att behandlingen skall fortsätta först sedan hindret har upphört.

6 §. (14.1.1972/21) I brottmål, vari åtal utföres av allmänna åklagaren, skall målsäganden förstärkas att infinna sig till målets fortsatta handläggning, om han anser sin fördel det kräva. I annat brottmål skall målsäganden förstärkas att infinna sig till den fortsatta handläggningen, om han vill fullfölja sin talan.

Förstärkas domstolen målsäganden eller laga företrädare för honom att infinna sig personligen till målets fortsatta handläggning, förelägges honom vite.

7 §. (22.7.1991/1052) Har i ett brottmål målsäganden eller hans lagliga företrädare vid vite ålagts att infinna sig personligen till målets fortsatta behandling men uteblir utan laga förfall, kan domstolen bestämma att han skall hämtas till en senare rättegångshandling, om det finns skäl.

8 §. (14.1.1972/21) I brottmål skall svaranden, såframt han ej är häktad eller förordnande om hans häktande icke utfärdas, vid vite åläggas att infinna sig till målets fortsatta handläggning. Om svaranden skall inställa sig personligen, skall detta nämnas i beslutet. Åtalas svaranden för brott, för vilket icke annat straff än böter är stadgat, eller har han under målets handläggning hörts personligen, skall han, om hans personliga närvaro icke är nödvändig, förstärkas att infinna sig till målets fortsatta handläggning vid äventyr att målet oaktagat hans utevaro kan avgöras. Utan laga förfall utebliven svarande, som icke förklaras häktad, förordnas att hämtas till målets fortsatta handläggning, om han skall inställa sig personligen.

Se SV 6:10, St 18.

9 §. (22.7.1991/1056) Om en part eller hans lagliga företrädare, som inte är närvarande eller företrädd vid domstolen, vid vite föreläggs att inställa sig till handläggningen, skall han i tvistemål underrättas om detta enligt 11 kap. 3 och 4 §§ och i brottmål enligt 11 kap. 20 § 2 mom.

Se RB 11:9.

10 §. (19.4.1991/708) Vad 6–9 §§ stadgar om parternas skyldighet att infinna sig till fortsatt handläggning av ett brottmål, gäller också den fortsatta handläggningen av målet vid någon annan behörig domstol som målet har överfört till.

17 kap. Om bevisning (29.7.1948/571)

Bevisning i allmänhet

1 §. (29.7.1948/571) I tvistemål äger kâranden bevisa de omständigheter, som stöda kârömmålet. Anför svaranden till sin förman någon omständighet, styrke jämväl densamma med bevis.

I brottmål äger kâranden styrka de omständigheter, på vilka hans yrkande stöder sig.

Se L om auktoriserade translatorer § 5, B 20.

Ang. bevisbördans fördelning i fordringsmål, se bl.a. HD 1949 II 121, D 1950 s. 5 och i mål ang. ersättning för föremål, som lämnats i förvar men förkommit, se HD 1952 II 51, D 1952 s. 85 vid HB 12:2, Ci 34.

Då acceptants namnteckning på växel bestrides, bör kâranden bevisa namnteckningens riktighet. HD 1954 II 48, Lm 1954 s. 683.

2 §. (29.7.1948/571) Rätten äger efter samvetsgrann prövning av alla omständigheter, som förekommit, avgöra, vad i målet skall anses vara sant.

Är i lag särskilt stadgat om verkan av visst slag av bevis, lände det till efterrättelse.

Se ÅL § 89, Ci 13; BB 22:4, Ek 13; HB 12:3, Ci 34; L om dödförklaring §§ 2 och 3, Ci 8; Växell § 20 mom. 2 och § 29 mom. 1, Ha 20; CheckL § 57, Ha 21; L om skuldebrev § 13, Ci 42.

Sedan den åtalade hade bestritt ett åtal angående narkotikabrott hade som bevisning förebragts de berättelser som avgetts vid polisundersökningen och som upprepats inför domstolen av personer som tidigare dömts för narkotikabrott. De lägre domstolarna hade godkänt berättelserna som utredning om den åtalades skuld utan att bereda honom tillfälle att förhöra dem som avgett berättelserna. Förfarandet kränkte de principer som framgår av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter art. 14 st. 3 punkt e och konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna art. 6 st. 3 punkt d, enligt vilka den åtalade har rätt att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot honom. Målet återförvisades till underrätten. HD 1991:84.

3 §. (29.7.1948/571) För omständighet, som är allmänt veterlig eller som rätten å tjänstens vägnar har kännedom om, kräves icke bevis. Ej heller erfordras bevis om vad lag stadgar. Skall främmande lag tillämpas, och är ej dess innehåll för rätten känt, skall rätten anmoda part att förebringa bevisning därom.

Är för visst fall särskilt stadgat, att rätten skall anskaffa utredning om innehållet av utländsk lag, som i saken skall tillämpas, lände det till efterrättelse.

Se RB kap. 24 § 3 mom. 2; IntfamL § 56, Ci 24; Växell § 87, Ha 20; CheckL § 65, Ha 21; L om godkännande av den i Köpenhamn 19.11.1934 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige avslutade konventionen om arv, testamenten och boutredning samt om sagda konventions verkställighet § 4, Ci 32.

4 §. (29.7.1948/571) Har part inför rätten erkänt viss omständighet, och är saken sådan, att förlikning därom är tillåten, skall vad parten erkänt gälla mot honom. Återkallar part sitt erkännande, pröve rätten med hänsyn till de skäl, som anföras för återkallelsen, och övriga omständigheter, vilken verkan som bevis må tillkomma erkännandet.

Är saken ej sådan, som i 1 mom. sägs, pröve rätten, vilken verkan parts erkännande må äga som bevis.

Svarandes rättegångsombud har i underrätten medgivit kârömmålets riktighet. Då svaranden, som i HovR och HD påstått, att detta uttalande av ombudet var oriktigt, icke anför omständigheter, som utvisade oriktigheten av medgivandet, har detta ansetts bindande för svaranden. HD 1954 II 54; Lm 1954 s. 766 och D 1954 s. 94.

Svaranden hade i underrätten först medgivit en del av kârandens yrkande och senare återkallat sitt medgivande. Medgivandet kunde återkallas. HD 1993:57.

5 §. (29.7.1948/571) Underlåter part trots rättens påbud utan giltigt skäl att infinna sig vid rätten eller att eljest fullgöra något i rättegången eller att besvara

för sak med hä komr parts fö

6 §. och kar svårigh belopp.

7 §. kar frar eller rec ringare rätten e

8 §. visning nödvän

längas f samma skall hö likning för ett n ler strår är.

Se L or Eme stöld, a unders han var påstådc lubjudi målet t

8a §. sen tas upptagn 48 a, 51 utom hu

Om e ler om i upp ock

8b §. parterna ning uto nas att f blir.

8c §. att bevis göra en andra dc let och v skall de handling het.

8d §. framställ tar när b

Den d det rätte, upptagni förs.

8e §. gits utom upp på finns någ av 7 §.

Om be lingen, s

för sakens utredning framställd fråga, pröve rätten med hänsyn till alla omständigheter, som i saken förekommit, vilken verkan som bevis må tillkomma parts förhållande.

6 §. (29.7.1948/571) Är fråga om skadas belopp och kan bevisning därom icke alls eller allenast med svårighet föras, äge rätten uppskatta skadan till skäligt belopp.

7 §. (29.7.1948/571) Angår bevis, som part önskar framställa, omständighet, som icke verkar på sak eller redan är utredd, eller kan bevisning med avsevärt ringare besvär eller kostnad erhållas på annat sätt, må rätten ej tillåta framställande av sådant bevis.

8 §. (22.7.1991/1052) Parterna skall sörja för bevisningen i målet. Domstolen får också, när det anses nödvändigt, självant besluta om att bevisning skall läggas fram. Den får dock inte mot parternas gemensamma vilja självant bestämma att ett nytt vittne skall höras eller en ny handling läggas fram, om förlikning är tillåten i målet eller om en part yrkar straff för ett målsägandebrott för vilket inte stadgas annat eller strängare straff än böter eller fängelse i högst fyra år.

Se L om faderskap § 30, Ci 16.

Emedan underrätten, där den åtalade bestritt ett åtal för grov stöld, avgjort målet utan att såsom vittnen höra tvenne vid polisundersökningen förhörda personer, av vilka den ena berättat, att han varit i den åtalades och målsägandens sällskap vid tiden för det påstådda tillgreppet, och den andra, att den åtalade åt honom salubjudit den klocka, som påstods ha blivit stulen, återförvisades målet till underrätten. HD 1969 II 81, Lm 1969 s. 973.

8a §. (22.7.1991/1052) I ett tvistemål skall bevisen tas upp vid huvudförhandlingen, om inte bevisupptagningen enligt 6 kap. 8, 12 eller 17 § eller 15, 41, 48 a, 51, 56 a, 61 eller 65 § i detta kapitel skall ske utom huvudförhandlingen.

Om ett bevis tas upp utom huvudförhandlingen eller om ingen huvudförhandling hålls, kan beviset tas upp också vid en annan underrätt.

8b §. (22.7.1991/1052) Domstolen skall kalla parterna till en förhandling som hålls för bevisupptagning utom huvudförhandlingen. I kallelsen skall nämnas att förhandlingen kan hållas trots att en part uteblir.

8c §. (22.7.1991/1052) Om domstolen beslutar att bevis skall tas upp vid en annan domstol, skall den göra en framställning om bevisupptagning hos den andra domstolen och samtidigt kort redogöra för målet och vad som skall styrkas med beviset. Samtidigt skall den domstol som upptar beviset tillställas alla handlingar i målet, om detta är möjligt utan olägenhet.

8d §. (22.7.1991/1052) Den domstol som på framställning av en annan domstol upptar bevis beslutar när bevisupptagningen skall ske.

Den domstol som har upptagit beviset skall sända det rättegångsmaterial som har kommit in vid bevisupptagningen till den domstol där huvudrättegången förs.

8e §. (22.7.1991/1052) Ett bevis som har upptagits utom huvudförhandlingen i ett tvistemål skall tas upp på nytt vid huvudförhandlingen, om det inte finns något hinder för detta och något annat inte följer av 7 §.

Om beviset inte tas upp på nytt vid huvudförhandlingen, skall domstolen redogöra för det på basis av

det rättegångsmaterial som har kommit in vid bevisupptagningen.

Domstolen kan bestämma att ett skriftligt bevis upptas vid huvudförhandlingen utan att det läses upp, endast om domstolens medlemmar känner till dess innehåll, parterna samtycker till detta och det också annars kan anses lämpligt.

9 §. (14.1.1972/21) Har bevis i ett tvistemål tagits upp i en parts frånvaro, skall beviset upptas på nytt när parten är närvarande, om det inte finns något hinder för detta och något annat inte följer av 7 §. Om beviset inte upptas på nytt, skall domstolen redogöra för detta på basis av rättegångsmaterialet i målet. (22.7.1991/1052)

I brottmål där svaranden har uteblivit utan laga förfall kan bevis upptas endast om domstolen finner det lämpligt. Har målet skjutits upp till ett annat sammanträde skall parten, om han är närvarande vid detta, underrättas om bevis som har lagts fram i hans frånvaro. Om domstolen anser det vara nödvändigt, skall ett vittne eller en sakkunnig förhöras på nytt i partens närvaro. (22.7.1991/1052)

Närvarande part skall beredas tillfälle att yttra sig om varje vid domstolen anført bevis.

10 §. (29.7.1948/571) Vill någon till framtida säkerhet lägga fram bevis i en sak som inte ännu är föremål för rättegång, skall han begära tillstånd till detta av underrätten. Kan hans rätt vara beroende av att beviset tas upp och finns det risk för att beviset går förlorat eller att det blir svårt att lägga fram det senare och är avsikten inte att skaffa utredning om ett brott, skall han tillåtas att lägga fram beviset. Är någon annans rätt beroende av bevisningen kan denne, om det finns skäl därtill, kallas att vara närvarande. Hans kostnader skall ersättas av sökanden. (22.7.1991/1052)

Ej må någon i ty fall förpliktas att som vittne eller sakkunnig inställa sig vid annan domstol än den underrätt, inom vars domkrets han är bosatt eller vistas.

11 §. (29.7.1948/571) Vid underrätt må såsom bevis ej återopas skriftlig berättelse av privat natur, som någon i anledning av redan inledd eller förestående rättegång avgivit, med mindre detta särskilt i lag medgivits eller rätten på grund av särskilda omständigheter det tillåter.

Om svaranden bestrider ett sådant yrkande av kåranden som nämns i 5 kap. 14 § och som grundar sig på ett löpande skuldebrev, en växel eller en check, får han i samband med sitt svaromål tillstålla domstolen en berättelse av privat natur som nämns i 1 mom. för att styrka sannolika skäl för bestridandet. (22.7.1991/1052)

Stöder sig högre rätt på berättelse, varom förmåles i 1 mom., och finner rätten, att avseende bör fästas vid densamma, skall den, som avgivit berättelsen, höras såsom vittne antingen vid högre rätt, såvida enligt lag hinder därför ej annars föreligger, eller vid den underrätt, som högre rätt förordnar. (22.7.1991/1052)

Anm. I den finska texten lyder mom. 3: "Jos ylempiä oikeudessa nojaututaan sellaiseen kertomukseen..." = "Stöder sig någon i högre rätt på sådan berättelse..."

Se RB 17:12.

I RR hade såsom bevis använts en berättelse av privat natur, som undertecknats av en person, vilken vistats i Sverige och som denne skriftligen avgivit i anledning av den redan inledda rättegången. Då det icke förebragts särskilt skäl för att nämnda berättelse användes såsom bevis och RR således, med beaktande även av att vederbörande part skulle ha haft tillfälle att i enlighet med vissa

1)
nden be-
Anföra
t, styrke
digheter,
HD 1949
I, som läm-
2 s. 85 vid
r kåranden
m 1954 s.
samvets-
örekom-
t slag av
om dödför-
nom. 1, Ha
kotikabrott
ts vid polis-
av personer
blarna hade
skuld utan
rättelserna.
internatio-
nigheter art.
skliga rätt-
punkt d, en-
öra vittnen
underrätten.
som är
ignar har
erfordras
g tilläm-
all rätten
skall an-
ag, som i
lse.
HL § 87, Ha
Köpenhamn
och Sverige
dning samt
en erkänt
örlikning
a mot ho-
ve rätten
kallelsen,
om bevis
ve rätten,
bevis.
dgivit kår-
påtätt, att
mständighe-
letta ansetts
766 och D
el av kårän-
medgivandet
ts rättens
tten eller
tt besvara

stadganden om inbördes rättshjälp mellan de nordiska länderna låta höra den som avgivit berättelsen såsom vittne vid svensk domstol, icke enligt RB 17: 11, mom. 1 hade bort tillåta att denna berättelse användes såsom bevis i målet utan att berättelsens avgivare hördes personligen såsom vittne, lämnades utan beaktande vad som hade framförts i nämnda berättelse. Yrkandet på att målet skulle återförvisas för hörande av den person som avgivit det skriftliga intyget förkastades såsom obefogat. HD 1978 II 70.

Ett intyg av en arbetskassa om att en arbetstagarare enligt de handlingar som fanns hos arbetskassan hade varit arbetslös en viss tid ansågs inte såsom en i RB 17: 11 avsedd skriftlig berättelse av privat natur. HD 1981 II 158.

11 a §. (22.7.1991/1052) Om bevisupptagning utomlands stadgas särskilt.

Skriftliga bevis (22.7.1991/1052)

11 b §. (22.7.1991/1052) En handling som läggs fram som bevis skall lämnas till domstolen i original, om domstolen inte anser det tillräckligt att en kopia läggs fram.

Om handlingen innehåller en uppgift som en part enligt 12 § inte är skyldig att eller får lämna, eller om den annars innehåller en uppgift som inte får röjas, skall ett sådant utdrag av handlingen lämnas där denna uppgift inte ingår.

12 §. (29.7.1948/571) Innehar någon skriftlig handling, som kan antagas äga betydelse som bevis i saken, vare skyldig förete den inför rätten. Detta stadgande må likväl ej i brottmål tillämpas på den åtalade eller den, som till honom står i sådant förhållande, som avses i 20 §.

Part eller person, som står till honom i förhållande, varom nämnes i 20 §, vare ej skyldig att förete handling, som innehåller meddelande mellan part och sagda person eller mellan personer, som stå i nyssnämnda förhållande till varandra. Tjänsteman eller annan i 23 § avsedd person må ej förete handling, om dess innehåll kan antagas vara sådant, att han ej må höras såsom vittne därom; innehaves handlingen av part, till förmån för vilken tystnadsplikt är stadgad, vare denne ej skyldig att förete densamma. Vad i 24 § stadgas om vittnes rätt att vägra yppa omständighet eller att besvara fråga eller att yttra sig, äge motsvarande tillämpning med avseende å skyldigheten att förete handling, om dess innehåll är sådant, som avses i detta lagrum.

Skyldighet att förete sådan skriftlig minnesanteckning eller annan uppteckning, som är avsedd uteslutande för personligt bruk, må ej föreläggas, där ej synnerlig anledning förekommer att den förete.

13 §. (29.7.1948/571) Är innehavare av handling på grund av rättsförhållande mellan honom och part eller eljest enligt lag skyldig att utgiva handlingen eller låta annan taga del därav, vare det gällande även i fråga om handlingens företeende i rättegång.

14 §. (29.7.1948/571) Innan innehavare av handling förpliktats förete densamma, skall honom beredas tillfälle att avgiva förklaring. För utredande av spörsmål om skyldighet att förete handling kan innehavaren förhöras i enlighet med vad nedan angående förhör med vittne eller part stadgas, desslikes kunna andra bevis företes.

15 §. (22.7.1991/1052) I tvistemål kan domstolen besluta att en handling tas emot utom huvudförhandling, om den inte kan läggas fram vid denna eller det i förhållande till bevisets värde ger upphov till oskäliga kostnader eller oskäligt men att lägga fram handlingen där. Om det är synnerligen viktigt för utred-

ningen av målet, får detta då också behandlas till övriga delar.

Har domstolen ålagt någon att visa upp en handling, skall han lägga fram handlingen i original eller i bestyrkt kopia. Han är dock skyldig att visa upp handlingen i original, om rätten anser det vara nödvändigt. Bereder det särskilda svårigheter att ge in en handling i original, får den visas upp vid den underrätt där det lämpligast kan ske.

Rätten får också, om den finner det vara nödvändigt, vid vite förplikta den som skall lägga fram en handling att fullgöra sin skyldighet eller bestämma att den skall inges genom en utmätningsmans försorg.

16 §. (29.7.1948/571) Har annan än part ålagts att förete handling, äger han för besvär och kostnad, som honom därigenom tillskyndas, erhålla skälig ersättning, vilken, då enskild part yrkar företeende av handling eller åberopar denna, bör av honom erläggas, men annars av statsmedel bestridas.

Angående återbetalande till staten av ersättning, som erlagts av statsmedel, skall i tillämpliga delar gälla, vad om ersättande till statsverket av arvoden, som i brottmål ur sagda medel erlagts till vittne eller annars däri hörda personer, är stadgat.

Se L om bestridande av bevisningskostnader med statens medel, Pr 28.

17 §. (29.7.1948/571) Den, som förpliktats att förete handling och för underlåtenhet att förpliktelsen efterkomma fällts till vite, äge rätt att däröver särskilt anföra besvär.

Den, som är missnöjd med rättsens beslut angående ersättning för handlingens företeende inför rätta, kan likaså däri söka ändring genom besvär.

Besvär må icke utgöra hinder för verkställande av beslutet; därest icke den rätt, som avkunnat detsamma, prövar särskild anledning till uppskjutande av verkställigheten föreligga eller besvärdomstolen det förordnar.

Vittnen

Se SL kap. 17, St 1.

18 §. (29.7.1948/571) Envar, som icke är eller varit part i målet, må höras som vittne. I brottmål får dock målsäganden icke vittna, även om han ej för talan, ej heller den, som redan dömts till straff för samma brott.

I tvistemål må likväl icke den vittna, till vars förmån eller mot vilken döm, som varder avkunnad i saken, blir gällande, såsom om den hade givits i rättegång däri han varit part.

Ägaren av en bil hade yrkat ersättning av ett försäkringsbolag, som beviljat trafikförsäkring för den bil, som varit andra part i en trafikskada. Emedan rättskraften hos den dom som skulle avgis i målet icke skulle komma att sträcka sig till den person som framfört kärandens bil, ansågs, att underrätten icke bort vägra höra honom som vittne i målet. HD 1972 II 2.

I skadeståndsmål mot staten kan såsom vittne höras tjänsteman som inte har instämts såsom svarande i målet men som enligt 7 kap. 5 § skadeståndslagen skall beredas tillfälle att bli hörd i saken. HD 1982 II 26.

Ett aktiebolags verkställande direktör, som inte var medlem av styrelsen, var såsom laga företrädare för bolaget part i ett av bolaget drivet mål och kunde därför inte höras som vittne i målet. HD 1986 II 145.

En person, som varit medlem av ett bostadsaktiebolags styrelse, men som då ett mot bolaget drivet mål blivit anhängigt icke längre innehade denna syssla, var ej jävig att vittna i målet. HD 1978 II 64.

En sparbanks verkställande direktör, som inte hörde till bankens styrelse, var jävig att vittna i ett mål där sparbanken var part.

ne
ka
ha
ga
lys

vit
for

nå

ska
sor
ler

tan
s

s
s
r
2

vitt
sju
själ
står

I
står
son
3 a

S
2
icke

2
dras
1

att f
såda
ligh
2

dan
häll
3

biträ
och
säfra
dits,

4
huv
fall
vittr

o
U
gåer
än r

Sparbankens biträdande direktör, som också var fullmäktig i banken, var inte jävig att vittna i målet. HD 1987:9.

En suppleant i ett aktiebolags styrelse var jävig att vittna i ett mål där bolaget var part. HD 1991:149.

A hade, då han på B yrkat straff i ett mål angående misshandel, där allmänna åklagaren icke tagit sig talan, till vittne kallat C. Emedan C vid polisförhöret uppgivit att han komme att yrka straff på B för misshandel som vid samma tillfälle riktats mot honom, hade häradsrätten funnit, att C borde anses vara målsägande i målet, fastän han däri icke förde talan, och med stöd av RB 17: 18 vägrat höra C som vittne. Enär C icke kunde anses som part i det mål A förde mot B, ansågs häradsrätten icke ha bort vägra höra honom som vittne i målet. HD 1977 II 65, D 1977 s. 76.

19 §. (29.7.1948/571) Åberopas domare till vittne, pröve han på sin domared, om han vet något, som kan verka på saken. Finner han, att så förhåller sig, må han höras som vittne. Åberopas till vittne allmän åklagare, pröve rätten, huruvida detta till sanningens upplysning är nödigt, och äge han då träda från saken.

20 §. (29.7.1948/571) Vittne får ej undandraga sig vittnesmål. Dock må vittnesmål icke mot sin vilja avfordras:

- 1) den, som är eller varit gift eller är trolovad med någondera parten;
- 2) den, som står i rätt upp- eller nedstigande skyldskap till part, eller som är eller varit gift med person, som till part står i sådant släktskapsförhållande; ej heller
- 3) parts syskon eller deras makar eller parts adoptant eller adoptivbarn.

Se RB 17:25; TvångsmedelsL kap. 5a, St 2a.

Parts nära anhörig, som i ett tvistemål åberopats till vittne och som, utan att vilja utmytja den på RB 17:20 grundade rätten att vägra avge vittnesmål, på ed hade vittnat i målet, hade inte vid samma måls andra behandling, av motparten åberopad att vittna, rätt att undandra sig vittnesmål. HD 1985 II 53.

21 §. (29.7.1948/571) Har den, som åberopas till vittne, icke fyllt femton år eller lider han av sinnessjukdom eller sinnesslöhet eller annan rubbning av själsvärksamheten, pröve rätten med hänsyn till omständigheterna, om han må höras såsom vittne.

Lag samma vare, ifall den som åberopas till vittne står under allmänt åtal eller dömts till straff för brott, som avses i 17 kap. 1 § 1 eller 2 mom., 2 §, 3 § 1 mom., 3 a § 1 mom. eller 5 § 2 mom. (10.1.1969/5)

Se F ang. straffregister § 21 mom. 1 p. 5, St 41.

22 §. (29.7.1948/571) Republikens president må icke kallas att vittna.

23 §. (29.7.1948/571) Vittnesmål må icke avfordras:

- 1) tjänsteman eller den, som valts eller förordnats att förrätta offentligt uppdrag eller offentlig syssla, om sådant, som han i denna egenskap är pliktig att hemlighålla;
- 2) någon därom, vad för rikets trygghet eller skyddande av dess rättigheter eller intressen bör hemlighållas för främmande stat;
- 3) läkare, apotekare eller barmorska eller deras biträden om vad de på grund av sin ställning erfarit och vad till följd av sakens natur bör hemlighållas, såframt icke den, i vars intresse tystnadsplikten påbudits, samtycker till avgivande av vittnesmålet;
- 4) ombud eller rättegångsbiträde därom, vad huvudman honom anförtrott för målets utförande, i fall icke huvudmannen samtycker till avläggande av vittnesmålet.

Om tystnadsplikt för präst är särskilt stadgat.

Utän hinder av de i 1 mom. 3 och 4 punkterna ingående stadgandena kan annan i dem avsedd person än rättegångsbiträde för den anklagade förpliktas att

vittna i saken, då allmän åklagare utför åtal för brott, på vilket kan följa fängelse i sex år eller strängare straff, eller för försök till eller delaktighet i dylikt brott. (19.7.1974/622)

Vad i 1 mom. 1, 3 och 4 punkterna är stadgat, skall iakttagas, ehuru vittne ej längre befinner sig i den ställning, i vilken den omständighet, som skulle bevisas, kommit till hans kännedom.

Se SL 2:12, St 1, varav framgår vem är att anse såsom tjänsteman; SL 12:7 och 38:3; ang. personer, vilka åligger speciell tystnadsplikt, se de lagrum, som nämns vid SL 38:3; KL 5:2, E 3 (II); L om ortodoxa kyrkosamfundet § 43, E 22 (II); RB 17:12, 28 och 31 samt 34 mom. 1. Jfr TvångsmedelsL kap. 5a, St 2a.

Den i RB 17:23 mom. 1 p. 3 för läkare stadgade tystnadsplikten befriar icke vederbörande från skyldigheten att avlägga vittnesed eller att avge motsvarande försäkran. HD 1968 II 48.

Medicinsk utredning som företetts i syfte att säkerställa förverkligandet av testators sista vilja, kunde avse även sådana omständigheter som till följd av sakens natur annars borde hemlighållas. HD 1986 II 14.

24 §. (29.7.1948/571) Vittne får undandraga sig att yppa omständighet eller besvara fråga, varöver vittnet ej skulle kunna yttra sig utan att för åtal utsätta sig själv eller annan, som till vittnet står i sådant förhållande, som i 20 § är sagt. Vittne får även vägra att avgiva utsaga, varigenom affärs- eller yrkeshemlighet skulle uppenbaras, om ej synnerlig anledning förekommer, att vittnet höres därom.

Utgivare, förläggare eller boktryckare av eller huvudredaktör för periodisk tryckskrift får undandraga sig att besvara fråga om vem som är författare till i skriften ingående artikel eller meddelande eller vem som lämnat de uppgifter, på vilka artikeln eller meddelandet grundar sig, ävensom fråga, som ej kan besvaras utan att yppa författaren eller meddelaren. Det samma gäller i tillämpliga delar författare till i periodisk tryckskrift ingående artikel eller meddelande samt den, som fått kännedom om nämnda omständigheter i sin anställning hos vederbörande förläggare, redaktion eller boktryckare. (25.3.1966/176)

När det är fråga om meddelande som ingått i ett program vilket sänts i rundradioverksamhet som avses i radioansvarighetslagen (219/71), skall beträffande ansvarig programredaktör och annan som är anställd hos utövaren av rundradioverksamheten samt beträffande den som uppgjort meddelandet på motsvarande sätt tillämpas vad som stadgas i 2 mom. Det samma gäller ansvarig programredaktör som avses i kabelsändningslagen (307/87) och annan som är anställd hos en i lagen nämnd utövare av programverksamhet samt den som uppgjort meddelande som ingått i ett utsänt program. (13.3.1987/308)

Angår i 2 eller 3 mom. avsedd sak brott, på vilket kan följa fängelse i sex år eller strängare straff, eller försök till eller delaktighet i dylikt brott, eller uppgift, vilken lämnats av någon trots sådan tystnadsplikt, för vars brytande straff särskilt är stadgat, kan i sagda moment nämnd person dock förpliktas att besvara däri avsedd fråga. (19.7.1974/622)

Se RB 17:12, 28 och 31; TvångsmedelsL kap. 5a, St 2a; RadioansvarighetsL, B 24 b; KabelsändningsL § 17, P 57 (II); AlkohL § 88, Ek 83; ang. affärs- och yrkeshemlighet, se OtillbFörl §§ 4 och 10, Ha 17; om tystnadsplikt, se SL 38: 3, St 1 jämte hänv. Jfr BeskattningsL § 46 p. 4, Sk 18.

Person, som instämts att vittna, var icke på grund av att han var far till en i målet åtalad person berättigad att undandraga sig vittnesmål rörande omständigheter, som angick åtal mot en annan i samma mål tilltalad person. Målet återförvisades, oaktat dylikt yrkande ej framställdes. HD 1960 II 92.

25 §. (29.7.1948/571) Var, som undandragit sig vittnesmål eller besvarande av viss fråga, nämne tillika

grunden för sin vägran och styrke densamma med sannolika skäl.

26 §. (22.7.1991/1056) Om den som har åberopats som vittne är närvarande vid domstolen, är han skyldig att genast vittna.

Vill en part i ett brottmål att ett vittne skall förhöras, skall han be stämningssmannen eller någon annan som anges i 11 kap. 26 § att kalla vittnet till domstolen i så god tid att vittnet utan svårighet kan infinna sig där.

I tvistemål har domstolen hand om uppgiften att kalla vittnen, om denna inte har anförtrotts parterna på den grund som anges i 11 kap. 2 §. En kallelse skall delges vittnet personligen enligt 11 kap. 3 och 4 §§.

I kallelsen skall vittnet underrättas om vilken dag och vid vilket klockslag samt var sammanträdet hålls. Där skall också alla nödvändiga uppgifter om parterna och målet nämnas. Dessutom skall i kallelsen meddelas vad som stadgas i 36 och 39 §§ samt i 40 § 4 och 5 mom.

26a §. (4.7.1975/520) Skall vittneskallelse delgivas utom landet, utfärdas den av häradshövdingen eller rådstuvurättens ordförande. I kallelsen skall angivas den dag, då den senast skall delgivas.

Kallelse skall begäras genom en till tingsrättens kansli inlämnad ansökan. Kallelsen skall såsom särskilt stadgats eller överenskommit genom domarens försorg för delgivning sändas till myndigheten i det land där vittnet vistas. (5.1.1994/8)

På ett vittne som trots en kallelse som i en främmande stat delgivits honom enligt begäran om rättshjälp inte infinner sig i Finland, skall inte tillämpas vad 36 och 39 §§ i detta kapitel stadgar om påföljderna för förfallolös utelämnande, om inte den inkallade därefter på nytt frivilligt har kommit till Finland och inte iakttagit en här i landet delgiven kallelse att infinna sig för att höras vid domstol. Om vittnets skyldighet att från ett annat nordiskt land komma till Finland för att höras vid domstol stadgas i lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land (349/75). (5.1.1994/8)

Justitieministeriet utfärdar närmare föreskrifter om kallelsens innehåll.

Se F om ömsesidig rättshjälp vid delgivning av handlingar i mål och ärenden av privaträttslig natur §§ 12-14, Pr 65; F om bringande i kraft av överenskommelsen mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning, Pr 67c; F om inbördes rättshjälp mellan de nordiska länderna genom delgivning och bevisupptagning, Pr 67d.

27 §. (29.7.1948/571) Rätten har befogenhet att förelägga den, som skall höras i egenskap av vittne, att, innan han infinner sig för avgivande av vittnesmål, i syfte att i minnet återkalla vad vittnesförhöret gäller granska till hans förfogande stående räkenskapsböcker, anteckningar eller andra handlingar eller besiktiga plats eller föremål, såvida detta kan ske utan avsevärd olägenhet för vittnet.

Se RB 17:37.

28 §. (29.7.1948/571) Sedan vittne uppropats, skall rättens ordförande fråga vittnet om hans namn, ålder, befattning och hemvist samt, där skäl därtill föreligger, även göra sig underrättad om sådana omständigheter, vilka utgöra laga hinder för avläggande av vittnesed eller berättiga eller förplikta vittnet att undandra sig vittnesmål, så ock om sådant, som kan inverka på vittnets trovärdighet; och varde allt detta i protokollet antecknat.

Är vittne berättigat att vägra avgiva vittnesmål eller besvara fråga, skall ordföranden därom upplysa vittnet och tillika erinra, att vittnet, om det icke önskar tillgodonjuta denna förmån, vid enahanda äventyr som jämväl annat vittne är skyldigt att tala sanning och yppa, vad i saken är honom vederligt.

29 §. (29.7.1948/571) Vittnena skall var för sig enligt eget val antingen avlägga vittnesed eller avge vittnesförsäkran. Ett vittne som inte hör till något trossamfund skall dock avge en försäkran. (31.12.1986/1049)

Vittneseden avläggs enligt detta formulär (31.12.1986/1049): Jag N. N. lovar och svär vid Gud den allsmäktige och allvetande, att jag skall vittna och giva tillkänna allt, som jag i denna sak vet sant vara, utan att något därav förtiga eller något därtill tillägga eller däri ändra.

Vittnesförsäkran avges enligt detta formulär (31.12.1986/1049): Jag N. N. lovar och försäkrar på heder och samvete, att jag skall vittna och giva tillkänna allt, vad jag i denna sak vet sant vara, utan att något därav förtiga eller något därtill tillägga eller däri ändra.

Se F ang. medlems av [grekisk-katolska] kyrkosamfundet i Finland edgång 25.11.1932/310. I enlighet därmed avlägger medlem av ortodoxa kyrkosamfundet i Finland parts- och vittnesed utan biträde av präst, stående framför en uppslagen evangeliebok med högra handens tre första fingrar uppsträckta, genom uppläsning av edsformuläret antingen ur ett till honom överlämnat formulär eller efter förestävning av den, som tager eden.

Se L om tillämpning av stadgandena om ed 31.12.1986/1051.

30 §. (29.7.1948/571) Ej må vittnesed eller motsvarande försäkran avläggas av:

- 1) den, som icke fyllt femton år;
- 2) den, som till följd av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsförmögenheterna finnes sakna klar uppfattning om edens betydelse; ej heller
- 3) i brottmål den, som står i sådant förhållande till den åtalade, som avses i 20 §.

31 §. (29.7.1948/571) Innan vittne avgiver sin utsaga, skall rättens ordförande erinra vittnet om hans sanningsplikt, så ock, om ed eller försäkran avlagts, om vikten därav. Finnes anledning därtill, skall vittnet även uppmärksamgöras på innehållet i 23 och 24 §§.

32 §. (29.7.1948/571) Vittne skall avgiva sin utsaga muntligen. Skriftlig vittnesberättelse må ej åberopas; dock må det tillåtas vittnet att anlita skriftlig anteckning till stöd för minnet.

Utsaga, som vittnet tidigare avgivit inför rätta eller inför allmän åklagare eller polismyndighet, må uppläsas vid vittnesförhör endast, då han i sin vittnesutsaga avviker från vad han tidigare berättat, eller då vittnet vid förhöret förklarar sig icke kunna eller vilja yttra sig i saken.

33 §. (29.7.1948/571) Vittne förhöres av rättens ordförande. Rätten kan likväl, där den så finner lämpligt, överlämna förhörets verkställande åt parterna, varvid vittne först förhöres av den part, som åberopat vittne, och därefter av motparten.

Vittnet bör uppmannas att i ett sammanhang avgiva sin berättelse. Sedan vittnet avgivit sin berättelse, kunna rättens ordförande och dess övriga medlemmar samt parterna ställa frågor till vittnet.

Frågor, som genom sitt innehåll, sin form eller sättet för deras framställande inbjuda till visst svar, må ej ställas, med mindre särskilda skäl föranleda därtill. Ordföranden skall avvisa frågor, som uppenbarligen ej

höra
otill
Å
Åro
finn
ras r
D
hand
med
34
av v
gång
de. (Pr
eller
ken,
förvi
närv.
för p
net. :
Se
35
36
laga
böter
ta, be
stole
linge
lets b
träde
i tid;
len e
hämt
digas
ange:
nat t
(22.7
Då
böter
varit
Ko
das a
Se F
icke
ning
37
att av
att av
ler at
relägs
ne de
fullgö
las i f
re tid
net ti
ras h
ken s
läggn
Se F
38
i 30 §
och 3
rätter
Av:
detta

höra till saken eller som äro förvirrande eller eljest otillbörliga.

Äro i målet flere vittnen, skola de höras vart för sig. Äro vittnenas utsagor otydliga eller stridiga eller befinnes eljest särskilda skäl föreligga för att vittnena höras mot varandra, må det ske.

Den, som åberopats att vittna, må ej övervara förhandlingen i målet i större utsträckning än förhöret med honom i hans egenskap av vittne erfordrar.

34 §. (29.7.1948/571) Vittne kan med iakttagande av vad som stadgats i lagen om offentlighet vid rättegång (945/84) höras utan att allmänheten är närvarande. (21.12.1984/947)

Prövar rätten, att vittne i parts närvaro av fruktan eller annan orsak ej giver tillkänna, vad vittnet vet i saken, eller stor part vittne i dess berättelse eller söker förvilla honom, skall vittnet höras utan att parten är närvarande. Sedan skall vittnets berättelse uppläsas för parten, och äge denne rätt att ställa frågor till vittnet, såsom i 33 § 2 mom. är sagt.

Se L om offentlighet vid rättegång, Pr 24.

35 § har upphävts genom L 22.7.1991/1064.

36 §. (29.7.1948/571) Ett vittne som uteblir utan laga förfall eller avlägsnar sig utan lov skall dömas till böter. Domstolen kan också, om det finns skäl till detta, bestämma att vittnet genast skall hämtas till domstolen, såvida den inte beslutar att fortsätta behandlingen av målet senare. Om domstolen beslutar att målets behandling skall fortsättas vid ett senare sammanträde, skall den genom beslut, som skall delges vittnet i tid, ålägga honom att vid vite inställa sig vid domstolen eller, då det finns skäl, bestämma att han skall hämtas. Ett vittne som skall hämtas får tas i förvar tidigast dagen innan transporten börjar. Av skäl som anges i detta moment får frihetsberövandet, inberäknat transporttiden, inte räckta längre än tre dagar. (22.7.1991/1052)

Då vittne hämtats till rätten, må han ej dömas till böter eller vite på den grund, att han i annat fall hade varit frånvarande från rätten.

Kostnaden för inställandet inför rätten skall bestri- das av vittnet.

Se RB 17:39 och 42; SL 2:4 och 5, St 1.

Vid rätten närvarande vittne, från vars hörande då avståtts, kan icke åläggas att vid vite infinna sig till målets fortsatta handläggning. HD 1969 II 22.

37 §. (29.7.1948/571) Vagrar vittne utan laga skäl att avlägga vittnesed eller motsvarande försäkran eller att avgiva vittnesmål eller besvara framställd fråga eller att iakttaga honom med stöd av 27 § meddelat föreläggande, kan rätten medelst vite och, där icke vittne därav låter sig rätta, fängelse tillhålla honom att fullgöra sin plikt. Ej må någon av sådan anledning hållas i fängelse mera än sex månader och i intet fall längre tid än saken är anhängig vid sagda rätt. Avstår vittnet tidigare från sin tredande, skall anmälan därom göras hos rättens ordförande, som äger förordna, att saken snarast möjligt skall upptagas till fortsatt handläggning.

Se RB 17:42.

38 §. (29.7.1948/571) I fråga om vittne, som avses i 30 § 1 och 2 punkterna, må ej bestämmelserna i 36 och 37 § tillämpas. Sådant vittne må dock hämtas till rätten.

Avstår den, som åberopat vittne, från förhör med detta eller förfaller frågan därom eljest, må vittnet icke

med stöd av 36 och 37 §§ ådömas straff eller tvångsmedel användas mot honom.

Då målet avgjorts av rätten trots att ett instämt vittne uteblivit, ansågs frågan om vittnets hörande ha förfallit, varför vittnet icke jämlikt RB 17:38 mom. 2 bort dömas till straff för utevaro. HD 1954 II 40, Lm 1954 s. 684.

Vittne ådömda utevaroböter undanröja, då rätten, trots att vittnet uteblivit, upptagit målet till slutlig prövning. HD 1958 II 13, Lm 1958 s. 239 och D 1958 s. 86.

39 §. (29.7.1948/571) Har vittne genom förfallolös utevaro eller annan tredska tillskyndat part rättegångskostnad, kan rätten, även om yrkande därom ej framställs, förplikta vittne att i den omfattning, som finnes skäligt, ersätta kostnaden. Har även part av rätten förpliktats att ersätta motparten sådan kostnad och har parten utgivit ersättningen, äge han rätt att av vittnet utbekomma, vad vittnet förpliktats att erlægga.

Se RB 17:42.

40 §. (15.9.1972/667) Vittne äger rätt att utfå skälig ersättning för nödiga kostnader för resa och för uppehälle samt för ekonomisk förlust.

En enskild part skall betala ersättning till ett vittne som han har åberopat. Om domstolen självant har kallat ett vittne i ett tvistemål, skall parterna solidariskt betala ersättning till honom. (22.7.1991/1052)

Angående ersättning, som utgår till vittne av statens medel, är stadgat särskilt.

Ett vittne som en enskild part har åberopat har rätt att i förskott få ersättning för resekostnader och uppehälle. Förskottet skall betalas av den som enligt 2 mom. skall betala ersättningen till vittnet. I samband med kallelsen skall vittnet underrättas om rätten till förskott. Domstolen skall pröva om förskottet är tillräckligt. (22.7.1991/1052)

Underlåter part, som är skyldig att utgiva förskott, att på begäran erlægga sådant till vittne, är vittnet icke skyldigt att inställa sig vid domstolen. Part har ej heller därefter rätt att yrka att vittnet skall höras, om målet därigenom skulle fördröjas.

Ang. ersättning av statens medel åt vittne i brottmål stadgas i L om bestridande av bevisningskostnader med statens medel, Pr 28.

Vittnen och sakkunniga, som höras på åtgärd av länsrätt, tillkommer arvode av statens medel. Då ärendet avgöres, uttalar sig länsrätten om huruvida parterna eller någon av dem skall ersätta staten arvoden. LänsRL § 19, B 2.

41 §. (29.7.1948/571) Om ett vittne i ett tvistemål på grund av sjukdom eller av något annat skäl inte kan inställa sig vid huvudförhandlingen eller om kostnaderna för eller olägenheterna av att vittnet inställer sig är oskäliga i förhållande till vittnesmålets betydelse, kan domstolen bestämma att vittnet skall höras utom huvudförhandlingen. Kan vittnet på grund av sjukdom inte höras vid domstolen, får förhöret ske hos honom. Om det för att utreda saken är synnerligen viktigt, får målet då också behandlas i övrigt. (22.7.1991/1052)

Mom. 2 har upphävts genom L 22.7.1991/1052.

Är den, som i brottmål åberopats som vittne, häktad eller kan han av annan laga orsak ej infinna sig vid den domstol, där målet handlägges, må han i närvaro av parterna eller deras ombud höras inför den underrätt, vilken är närmast den ort, där han vistas, såframt icke hans närvaro prövas vara nödvändig för sakens utredning eller den anklagade är häktad. Är vittnet sjukt, skall stadgandet i 1 mom. tillämpas. Kan den anklagade för medellöshet icke ställa ombud, skall rätten eller dess ordförande eller, där det anses lämpligare, på begäran av någondera av dem den domstol, vid vilken förhöret skall ske, eller dess ordförande förordna ad-

vokat eller annan skicklig person att vid förhöret bevaka den åtalades rätt. Beträffande arvode eller ersättning, som skall erläggas till sådant ombud, gäller, vad i [6 §] lagen om fri rättegång är stadgat. (6.5.1955/213)

Mom. 4 har upphävts genom L 14.1.1972/21.

Se L om fri rättegång §§ 15–16, Pr 24 a; L om samverkan mellan finska och utländska myndigheter vid rättegång samt om verkställighet i vissa fall av utländsk domstols beslut, Pr 60 samt L om upptagande av bevisning i brottmål inför utländsk myndighet samt om handräckning åt utländsk myndighet i dylika mål, Pr 66; F om bringande i kraft av koventionen ang. civilprocessen, Pr 64; L om bevisning för bevakande av rätt i utlandet, Pr 67; L om handräckning, som i Finland bör meddelas vissa internationella organ, samt om sådana organs befogenhet, Pr 61; F om bringande i kraft av överenskommenheten mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning, Pr 67 c.

Försäkringsdomstolen må göra framställning om förhör av vittnen och sakkunniga vid den allmänna underdomstol, där detta lämpligast kan ske. L om försäkringsdomstolen § 9 mom. 2, Ar 58. – Fängvårdssavdelningen är berättigad att låta verkställa vittnesförhör inför domstol i ärende, vars handläggning ankommer på fängvårdssavdelningen eller direktionen. F om fängvårdsväsendet § 66, St 25. – Länsrätt må höra vittnen och sakkunniga på ed, eller anhålla om anställande av förhör vid länsrätt i annan länsstyrelse, så ock förordna om förhör vid den allmänna underrätt, där detta lämpligast kan ske. LänsRL §§ 16 och 17, B 2. – Folkpensionsanstalten kan förordna om hörande av vittnen och sakkunniga på ed vid allmän underrätt, se FolkpensL § 81, S 10. – Socialförsäkringskommissionen äger rätt att för utredande av ärende, som är under dess behandling, låta höra vittnen i allmän underrätt. SjukförsL § 68, S 13. – I L om pension för arbetstagare, Ar 29 a avsedd pensionsanstalt och den i lagen nämnda pensionskyddscentralen äger rätt att på eget initiativ eller på anhållan av vederbörande i och för utredande av föreliggande ärende låta förhöra vittnen vid allmän underrätt. Se 16 § sagda lag.

42 §. (29.7.1948/571) Den, som icke nöjes åt beslut, varigenom vittne för utevaro eller annan tredska ådömts böter, vite eller ersättningsskyldighet eller förordnats att hållas i fängelse eller inställas inför rätta, eller åt beslut angående vittnesarvode, äger däri söka ändring genom besvär.

Angående verkan av besvär på beslutets verkställighet gälle, vad i 17 § 3 mom. är stadgat.

43 §. (29.7.1948/571) Där enligt lag viss rättshandling skall avslutas i närvaro av ojäviga vittnen eller där ojävigt vittne skall vid viss förrättning närvara, vare, såvida annat ej särskilt stadgats, som sådant vittne jävig:

- 1) den, som enligt 30 § ej må avlägga vittnesed;
- 2) den, som själv är part vid förrättningen eller vars rätt densamma rör eller som själv är delaktig i rätts handlingen eller till vars förmån densamma företages;
- 3) den, som till person, vilken vid förrättningen är part eller vars rätt av densamma beröres eller som i rätts handlingen är delaktig eller till vars förmån den företages, står i sådant förhållande, som i 20 § avses; så ock
- 4) den, som till den, på vilken förrättningen ankommer, eller till notarie eller innehavare av tjänst eller befattning, som vid företagande av rätts handling anlitas, står i sådant förhållande, som i 20 § åsyftas.

Jfr AB 10:4, Ci 29.

Sakkunniga

Se SL kap. 17, St 1.

44 §. (29.7.1948/571) Finnes för prövning av fråga, vars bedömning kräver särskild fackkunskap, nödigt att anlita sakkunnig, äge rätten över frågan inhämta utlåtande av myndighet eller tjänsteman eller annan inom detta fack verksam person, eller ock upp-

draga åt en eller flere för redbarhet och skicklighet i ämnet kända personer att avgiva yttrande.

Där lag för visst fall påbjuder anlåtande av sakkunniga, lände till efterrättelse, vad för sådant fall särskilt är stadgat.

Se L om skifte §§ 300 och 331, Ek 1; SjöL 21:2, Ha 38; SjömansL § 88, Ar 9; SjöarbetstidsL § 28, Ar 24; L om arbetstiden på fartyg i inrikesfart § 30, Ar 24 a; SemesterL för sjömän § 35, Ar 28 a; MönstringsL § 18, Ar 10; PatentL §§ 66, 67 och 69, Ha 12; L om vissa blodundersökningar och andra undersökningar rörande ärftliga egenskaper, Pr 26 och F därom, Pr 27; L ang. elektriska anläggningar § 15, R 13; L om standardisering § 7, Ek 91.

Se även L och F om utredande av dödsorsak, Pr 22 och 22 a; Folkhälsol § 14, I 17; MentalvårdsL kap. 3, I 43.

45 §. (29.7.1948/571) Rätten må, där det anses vara av nöden, förordna, att sinnestillståndet hos den, som anklagats för brott, skall undersökas. Ej må anklagad dock mot sin vilja åläggas att undergå sådan undersökning, utan så är, att han hålles häktad, eller att på det brott, för vilket han åtalas, kan följa strängare straff än fängelse i ett år. (14.7.1969/494)

Angående undersökning av sinnestillstånd och in- tagande i sådant syfte i vårdanstalt för sinnessjuka skall i övrigt iakttagas, vad därom särskilt är stadgat.

Se MentalvårdsL kap. 3 och 4, I 43. §§ 16 och 21 i nämnda lag lyder som följer:

16 §. (27.11.1992/1086) *Sinnesundersökning.* När domstolen har beslutat om sinnesundersökning av en åtalad skall den utan dröjsmål sända handlingarna till rättsskyddscentralen för hälsovården. Denna bestämmer var undersökningen skall utföras och, om den utförs någon annanstans än på ett sjukhus, vem som skall utföra den.

Sinnesundersökningen skall utföras och utlåtandet om den åtalades sinnestillstånd tillställas rättsskyddscentralen senast två månader efter att undersökningen inleddes. Rättsskyddscentralen kan av grundad anledning förlänga undersökningstiden med högst två månader.

På basis av utlåtandet ger rättsskyddscentralen ett eget utlåtande till domstolen om den åtalades sinnestillstånd.

21 §. (27.11.1992/1086) *Utredning av behovet av psykiatrisk sjukvård när den åtalade inte döms till straff.* Om en domstol på grund av en åtalads sinnestillstånd inte dömer ut straff, kan den hänskjuta frågan om hans behov av psykiatrisk sjukvård till rättsskyddscentralen för hälsovården. Domstolen kan samtidigt bestämma att han skall hållas i fängelse tills rättsskyddscentralen har meddelat sitt beslut.

Är det för att klarlägga behovet av psykiatrisk sjukvård för någon som inte döms till straff nödvändigt, kan rättsskyddscentralen för hälsovården bestämma att han för högst 30 dagar skall tas in på sjukhus för undersökning.

Se MentalvårdsF kap. 2, I 44.

46 §. (29.7.1948/571) Innan sakkunnig utses, böra parterna höras i anledning därav. Ena sig parterna om sakkunnig, skall denne anlitas, om han prövas lämplig och hinder ej möter. Rätten äger dock rätt att jämte honom utse annan sakkunnig.

Ej må någon mot sin vilja förordnas till sakkunnig, såvida han icke såsom innehavare av offentlig tjänst eller befattning eller enligt särskilt stadgande är därtill skyldig.

47 §. (29.7.1948/571) Ej må den vara sakkunnig, som till saken eller till någondera parten står i sådant förhållande, att hans tillförlitlighet därigenom kan anses föringad.

Se RB 13:1. Jfr 17:7 i 1734 års lag.

48 §. (29.7.1948/571) Sakkunnig vare ej skyldig att yppa affärs- eller yrkeshemlighet, med mindre synnerlig anledning det påkallar.

Angående tvångsmedel, vilka kunna tillgripas mot tredska sakkunnig, samt om ersättande av de kostnader, vilka åsamkats part, vare gällande, vad angående vittne är stadgat. Sakkunnig må likväl icke i fall av tredska hämtas till rätten eller medelst fängelse tvingas mottaga uppdraget.

Se hänv. vid RB 17:24; RB 17:36–39.

48:
en ka
redni
en on
Om b
tas de
huvud
49
perso
en av
kunn
alltid
Sak
(31.1
den a
stånd
När
ret i ti
Der
säkra
han på
forme
Den s
tjänst
tas so
försäk
Se L
Se h
utövnin
50
en kla
dersöl
dar sig
Utlåta
ser att
Om n
inneha
saku
ken ut
En
skall n
kar oc
att har
värdig
kan en
51
och 3
delar ä
Har
samma
förord
52
otydlig
sägelse
förhör
nytt u
utlåt
ler be
överor
53
ligt ar
ning f
myndi
befattr
låtande

48a §. (22.7.1991/1052) Före huvudförhandlingen kan en part eller någon annan höras eller annan utredning tas upp, om det är nödvändigt för att reda ut en omständighet om vilken en sakkunnig skall höras. Om bevisning då upptas, skall i tillämpliga delar iaktas de stadganden som gäller bevisupptagning utom huvudförhandlingen.

49 §. (29.7.1948/571) En sakkunnig som hörs personligen vid domstolen skall enligt eget val antingen avlägga sakkunniged eller avge försäkran. En sakkunnig som inte hör till något trossamfund skall dock alltid avge försäkran. (22.7.1991/1052)

Sakkunnigeden avläggs enligt detta formulär (31.12.1986/1049): Jag N. N. lovar och svär vid Gud den allsmäktige och allvetande, att jag efter bästa förstånd skall fullgöra det mig anförtrodda uppdraget.

När en sakkunnigförsäkran avges skall edsformuläret i tillämpliga delar följas. (31.12.1986/1049)

Den sakkunnige skall avlägga eden eller avge försäkran innan han hörs muntligen i domstolen. Om han på förhand har avgivit ett skriftligt utlåtande, skall formen för eden eller försäkran anpassas efter detta. Den som på grund av att han innehar en offentlig tjänst eller befattning eller ett offentligt uppdrag anlitas som sakkunnig behöver inte avlägga ed eller avge försäkran. (22.7.1991/1052)

Se L om tillämpning av stadgandena om ed 31.12.1986/1051.

Se hänv. vid RB 17:29; RB 17:48 mom. 2 järd med 17:37; L om utövning av veterinäryrket § 9, O 86 (II).

50 §. (22.7.1991/1052) En sakkunnig skall lämna en klar redogörelse för vad han har fått fram vid undersökningen samt ett motiverat utlåtande som grundar sig på denna i den fråga som har förelagts honom. Utlåtandet skall vara skriftligt, om inte domstolen anser att det är skäl att tillåta att det avges muntligen. Om någon annan än den som på grund av att han innehar en offentlig tjänst eller befattning anlitas som sakkunnig, skall domstolen fastställa en tid inom vilken utlåtandet skall ges.

En sakkunnig som har givit ett skriftligt utlåtande skall muntligen höras av domstolen, om en part så yrkar och det är uppenbart att det inte saknar betydelse att han hörs, eller om domstolen anser det vara nödvändigt att han hörs. Om det inns flera sakkunniga, kan en eller flera av dem kallas att höras.

51 §. (29.7.1948/571) Vad som stadgas i 26a, 31 och 33 §§, 34 § 2 mom. samt 41 § gäller i tillämpliga delar även beträffande sakkunniga. (5.1.1994/8)

Har sakkunnig avgivit skriftligt utlåtande, bör detsamma, såframt rätten ej av särskilda skäl annorlunda förordnar, i sin helhet eller delvis uppläsa.

52 §. (29.7.1948/571) Är utlåtande av sakkunnig otydligt eller ofullständigt eller innehåller det motsägelser, och kan bristen ej avhjälpas genom muntligt förhör, må rätten kunna fordra ny undersökning eller nytt utlåtande av honom eller annan sakkunnig. Har utlåtande avgivits av innehavare av offentlig tjänst eller befattning, kan rätten begära nytt utlåtande av överordnad myndighet.

53 §. (29.7.1948/571) Sakkunnig äger rätt till skäligt arvode för arbete och tidsspillan samt till ersättning för nödiga kostnader. Har utlåtande angivits av myndighet eller av innehavare av offentlig tjänst eller befattning eller av någon som förordnats att avgiva utlåtanden på ifrågavarande område, utgår arvode och

ersättning endast såvitt därom är särskilt stadgat. (15.9.1972/667)

I tvistemål mellan enskilda parter skall ersättning betalas av parterna solidariskt eller, om sakkunnig blivit förordnad på anhållan av endast den ena parten, blott denna part. Detsamma gäller med avseende på målsägande och åtalad, då målsäganden yrkar straff eller utför privaträttslig talan i mål som angår målsägandebrott, för vilket ej är stadgat annat eller strängare straff än böter eller fängelse i högst fyra år. I övriga fall erlägges ersättning av statsmedel. (19.7.1974/622)

Rätten kan, då skäl därtill är, förordna, att ersättningen eller del av denna i förskott skall erläggas till sakkunnig. Förskott erlägges av den, som jämlikt 2 mom. bör betala ersättning till sakkunnig. I mål, där enskild part utför talan, må rätten likväl, då detsamma utan framställning av part sig till biträde förordnat sakkunnig, förordna, att denne tillkommande förskott skall erläggas ut statsmedel, därest part icke erlägger detsamma.

Om återbetalning till staten av ersättning som i förskott har betalats av statens medel stadgas i 21 kap. 13§. (26.11.1993/1013)

Se F om erläggande av i 252 och 254 §§ sjölagen avsedda och vissa andra arvoden och ersättningar av statsmedel 26.11.1971/807; F angående ersättning åt sakkunniga i patentärenden 3.10.1969/615.

54 §. (29.7.1948/571) I beslut, varigenom sakkunnig ådömts böter, vite eller ersättningsskyldighet eller som angår ersättning till sakkunnig, får ändring sökas genom besvär.

Angående den verkan på beslutets verkställighet anført besvär här gälle, vad i 17 § 3 mom. är stadgat.

55 §. (29.7.1948/571) Åberopar part sakkunnig, som ej är utsedd av rätten, gälle om denne, vad angående vittne är stadgat. Likväl kan på honom tillämpas, vad i 50 § och 51 § 2 mom. är stadgat.

Syn

56 §. (29.7.1948/571) Skall fastighet eller sådant föremål, som ej utan svårighet kan bringas inför rätten, besiktigas, må rätten förrätta syn på fastigheten eller där föremålet befinner sig. Finner rätten nödig att förrätta syn på plats, där något inträffat, beslute om dess föranstaltande.

Vid syn må ej affärs- eller yrkeshemlighet röjas, såvida ej synnerligen viktiga skäl det påkalla.

56a §. (22.7.1991/1052) Syn i tvistemål kan hållas utom huvudförhandlingen, om det inte är möjligt att förrätta syn vid denna eller om det i förhållande till dess värde ger upphov till oskäliga kostnader eller oskäligt men att hålla syn vid huvudförhandlingen. Om det är synnerligen viktigt för utredningen av målet, får målet då också behandlas till övriga delar.

57 §. (29.7.1948/571) Den, som innehar föremål, vilket utan svårighet kan bringas inför rätten och vilket kan antagas vara av betydelse såsom bevismedel i saken, vare skyldig tillhandahålla detsamma för besiktning. Detta stadgande må likväl icke i brottmål tillämpas på åtalad eller person, som till honom står i det förhållande, varom nämnes i 20 §. Part eller annan person må vägra att tillhandahålla föremål för besiktning i motsvarande fall under enahanda förutsättningar, som vittne jämlikt 24 § kan vägra att redogöra för omständighet eller besvara fråga eller avgiva yttrande.

Vad i 13–17 §§ är stadgat, äge motsvarande tillämpning, då föremål eller handling bör tillhandahållas för besiktning. Beträffande tillhandahållande av handling till besiktning vare dessutom gällande, vad i 12 § är stadgat.

58 §. (29.7.1948/571) Om anställande av syn eller besiktning skola parterna underrättas. Är för brott anklagad häktad och provas hans närvaro nödig, förordne rätten om hans inställande till förrättningen.

Fordras för sakens förtydligande ritning, planteckning eller annan bildlig framställning, bör den, såvitt möjligt, anskaffas.

59 §. (29.7.1948/571) Om kostnaden för syn gälle i tillämpliga delar, vad i 53 § är stadgat.

60 §. (29.7.1948/571) Vad om syn för visst fall är särskilt stadgat, lände till efterrättelse.

Se JB kap. 14, Ci 57; BB kap. 27, Ek 13; JordlegoL §§ 80–83, Ci 86; L om skifte §§ 324 och 337, Ek 1; SjöL 17:3 och 18:6, Ha 38.

Partsförhör (22.7.1991/1052)

61 §. (22.7.1991/1052) En part kan förhöras i bevisningssyfte. Vid ett sådant förhör skall i tillämpliga delar iaktas vad 33 § 1–4 mom. och 41 § stadgar om vittnesförhör.

I det syfte som anges i 1 mom. kan en part i ett tvistemål också förhöras under sanningsförsäkran om sådana omständigheter som har synnerlig betydelse för avgörandet av målet.

Likaså kan en målsägande höras under sanningsförsäkran om och i vilken mån han har lidit skada på grund av brottet.

Se SL 17:3a och 7, St 1; L om faderskap § 30, Ci 16.

62 §. (29.7.1948/571) Under sanningsförsäkran må ej förhöras den, som enligt 30 § 1 eller 2 punkten ej får avlägga vittnesed.

63 §. (29.7.1948/571) Innan part avgiver sin utsaga, skall han avgiva följande försäkran: Jag N lovar och försäkrar på heder och samvete, att jag i min utsaga skall redogöra för hela sanningen i denna sak, utan att något därav förtiga eller därtill något tillägga eller däri ändra.

Sedan part avgivit försäkran, skall rättens ordförande erinra honom om hans sanningsplikt och om vikten av försäkran.

Se hänv. vid RB 17:29.

64 §. (29.7.1948/571) Laga företrädare för part kan kallas till förhör enligt samma regler, som för part äro stadgade.

65 §. (22.7.1991/1052) När en part förhöras under sanningsförsäkran skall utöver 61 § iaktas vad 23, 24, 26, 32 och 34 §§ stadgar om vittnen.

18 kap. Om behandling av olika käromål i samma rättegång och om intervention i tvistemål (22.7.1991/1052)

1 §. (22.7.1991/1052) Olika käromål som en käreande samtidigt väcker mot en svarande skall behandlas i en och samma rättegång, om de stöder sig på väsentligen samma grund.

2 §. (22.7.1991/1052) Käromål som en käreande väcker mot olika svarande eller som flera käreande samtidigt väcker mot en eller flera svarande skall behandlas i en och samma rättegång, om de stöder sig på väsentligen samma grund.

3 §. (22.7.1991/1052) Om svaranden väcker talan mot käreanden och käromålet gäller samma sak eller en sak som har samband med huvudkäromålet eller en fordran som kan användas till kvittning (*genkäromål*), skall käromålen behandlas i en och samma rättegång.

4 §. (22.7.1991/1052) Väcker någon som inte är part i rättegången talan mot den ena eller båda parterna om det som tvistemålet gäller, skall käromålet på yrkande av honom behandlas i samma rättegång som huvudkäromålet.

5 §. (22.7.1991/1052) Vill en part, för den händelse att han förlorar målet, mot tredje man framställa återgångskrav eller anspråk på skadestånd eller något annat därmed jämförbart yrkande, får han väcka talan därom till gemensam behandling med huvudkäromålet.

Om någon med anledning av den utgång målet mellan parterna kan få vill väcka talan om ett anspråk som nämns i 1 mom. mot någondera eller båda, får han väcka denna talan till gemensam behandling med huvudkäromålet.

6 §. (22.7.1991/1052) Mål mellan samma eller olika parter kan också i andra fall än de ovan nämnda behandlas i samma rättegång, om det är till fördel för utredningen av målen.

Domstolen kan, när det finns skäl, skilja åt mål som avses i 1 mom. och behandla dem som olika mål.

7 §. (22.7.1991/1052) Käromål får behandlas i samma rättegång så som anges i 1–6 §§, om käromålen har väckts vid samma domstol, om domstolen är behörig att behandla de käromål som skall förenas och om samma rättegångsförfarande är tillämpligt på käromålen.

Väcks en talan som nämns i 3–5 §§ sedan förberedelsen enligt 5 kap. 28 § 1 mom. har konstaterats vara avslutad, kan domstolen behandla käromålen separat, om de inte utan olägenhet kan behandlas i samma rättegång. Detsamma gäller om en part väcker en talan som anges i 3 § eller 5 § 1 mom. efter att den tidsfrist som har satts ut för honom enligt 5 kap. 22 § har löpt ut.

8 §. (22.7.1991/1052) Om någon som inte är part i rättegången hävdar att saken gäller hans rätt och visar sannolika skäl för sitt påstående, får han som intervenient delta i rättegången på endera partens sida.

9 §. (22.7.1991/1052) Vill någon delta i rättegången som intervenient, skall han ansöka om detta hos domstolen. Parterna skall ges tillfälle att bli hörda med anledning av ansökan.

I ett beslut som har fattats under behandlingen av målet och genom vilket en ansökan om intervention har avslagits får ändring sökas särskilt.

10 §. (22.7.1991/1052) En intervenient har rätt att uppträda som part i rättegången. Han får dock inte ändra käromålet eller vidta andra åtgärder som strider mot en åtgärd som parten har vidtagit, och endast vid sidan av parten söka ändring i domen eller beslutet.

Om en dom är gällande för eller mot intervenienten som om den hade meddelats i en rättegång där han själv varit part, har han likväl ställning som part i rättegången.

Underrätten hade i en tvist mellan A och B fastställt att A hade panträtt i visst gods. C anmälde sig efter avkunnandet av underrättens utslag som huvudintervenient och sökte ändring i utslaget. Huvudintervention i hovrätten var inte möjlig då endast C sökte ändring i underrättens utslag och utslaget inte var bindande för honom. HD 1993:102.

1 :
Rätta
laga f
Unde
ej des
Se S
2 §
skiuta
tar sig
känna
ser än
är sag

1 §.
eller va
rättegå
liga, el
sig in.
den, i
Gifve c
skedt, t
tens de
the the

Se SL

Eft

motpa

ring i

inteck

vann d

koren

och lär

nat. H

2 §

3 §.

nones r

then tric

skattsky

eller sär

Se hänv

Vid

torätt i

heterna

vid förr

av avvitt

talan i r

parterna

gick de l

likninge

1974 II

4 §. I

[ther alm

lif, eller

sin rätt i

käre äntå

eller Stad

Se SL 8:e

5 §. V

huru förl

enthera, t

ning; söke

are Doma

drar.

Ang förk

15.

21 kap. C

Kap. 21 a

stadgande lyc

"Denna la

19 kap. Om then, som far ifrån Rätten utan lof

1 §. (27.4.1868) Reser någon bort, då hans sak för Rätta är, utan han hafver Domarens lof dertill, eller laga fullmäktig ställt, och Rätten det kungjort; böte i Underrätt [fem daler], i Hofrätt [tio daler], och gånge ej dess mindre dom i saken.

Se SL 2:4 och 5, St 1.

2 §. Nu hafver man så nödig resa, att han ej kan skiuta then up, och är saken af then vigt, at han ej dristar sig förtro then åt fullmäktig; gifve thet Rätten tillkänna, och afbide lof at resa. Gör han thet ej, och reser äntå bort, böte han, och gånge med saken, som förr är sagdt.

20 kap. Om förlikningar

1 §. (27.4.1868) Förlikas parter, sedan thet stemt, eller vädiadt är, til hvad Rätt thet vara må, och förr än rättegångstima faller in; kungjöre thet Rätten muntliga, eller skrifteliga, til then tid the eljest skulle ställa sig in. Göra de det ej, böte så svaranden som käranden, i Underrätt [tio daler], i Hofrätt [tjugu daler]. Gifve ock tillkänna, med hvad vilkor then förlikning skedt, ther saken af någon vigt är, och låte then i Rättens dombok skrivas, så ock af Domaren gillas, om the thet nödigt finna.

Se SL 2:4 och 5, St 1.

Efter att ha förlorat ett mål i häradsrätten hade A föreslagit sin motpart B, att A trots att han anmält missnöje icke skulle söka ändring i häradsrättens utslag, om B skulle gå med på att döda vissa inteckningar. B samtyckte, men det oaktat sökte A ändring och vann delvis målet i hovrätten. Då B uppfyllt de av A föreslagna villkoren för förlikning, upphävde Högsta domstolen hovrättens dom och lät målet bero vid det slut varvid häradsrätten i sitt utslag stannat. HD 1973 II 60.

2 § har upphävts genom L 22.7.1991/1052.

3 §. [Konungens] Ombudsman hafve ej våld, Kronones rätt genom förlikning minska: ej tvänne parter then tridies, eller annars rätt: [Ej bonde then jord, som skattskyldig är, ehvad therom, emellan grannar i by, eller särskilta bolbyter twist är.]

Se hänv. vid RB 15:5 och vid JB 4:9, Ci 57.

Vid avvitrning hade mannen ansetts ha på äldre lag baserad giftorätt i sin hustrus lägenheter, och i enlighet härmed hade lägenheterna delats på hälft mellan makarna, varefter mannen sålt sina vid förrättningen erhållna lägenhetsdelar. I mål angående klander av avvitrningen berättigades köparna av lägenhetsdelarna att föra talan i målet, och på yrkande av dem fastställdes icke en mellan parterna under rättegången träffad förlikning till den del den angick de lägenheter som utgjort föremål för förrättningen, enär förlikningen direkt inverkade på lägenhetsdelköparnas rätt. HD 1974 II 11.

4 §. I brottmål må Domare förlikning ej tillåta, [ther almän förargelse skedt, eller almän frid å kropp, lif, eller gods bruten är]. Vil målsägande förlikas om sin rätt i [böter och] skadestånd; hafve ther lof til, och kåre äntå then i saken, som å [Konungens], Häradets, eller Stadens vägnar kåra bör.

Se SL 8:6, St 1; SP §§ 16 och 19, St 2.

5 §. Varda parter, som förlikte äro, sedan stridige, huru förlikningen rätteliga förstås skal: eller säger enthera, thet han svikeliga förledd varit at ingå förlikning; söke han tå Domaren, som then gilladt, och förfäre Domaren ther med, som sakens beskaffenhet fordrar.

15. Ang. förklaring av förlikning, som underrätt fastställt, se HD 1946

21 kap. Om rättegångskostnader (26.11.1993/1013)

Kap. 21 ändrades genom L 26.11.1993/1013, vars tillämpningsregler lydande som följer:

Denna lag träder i kraft den 1.12.1993.

Denna lag tillämpas inte på tvistemål som är anhängiga då denna lag träder i kraft."

Tvistemål

1 §. (26.11.1993/1013) Den part som förlorar målet är skyldig att ersätta motpartens rättegångskostnader, om inte något annat stadgas.

2 §. (26.11.1993/1013) Om målet gäller ett rättsförhållande som enligt lag inte kan avgöras annat än genom domstolsbeslut, får parterna själva bära sina rättegångskostnader, om det inte finns särskilda skäl att ålägga den ena parten att helt eller delvis ersätta motpartens rättegångskostnader.

3 §. (26.11.1993/1013) Om det i samma mål har framställts flera yrkanden, av vilka en del avgörs till förmån för den ena och en del till förmån för den andra parten, får de själva bära sina rättegångskostnader, om det inte finns skäl att ålägga den ena parten att delvis ersätta motpartens kostnader. Om det som en part har förlorat endast är av ringa betydelse i målet, skall han få full ersättning för sina kostnader.

Vad som stadgas i 1 mom. skall på motsvarande sätt tillämpas när domstolen endast delvis bifaller en parts yrkande. Härvid kan en part dock ådömas full ersättning för sina kostnader även i det fall att den del av hans yrkande som inte har godkänts endast gäller en omständighet som är beroende av prövning och som inte har någon nämndvärd inverkan på parternas rättegångskostnader.

Konkursdomstolen hade hänskjutit frågan om den förmånsrätt som A yrkat för en bevakad fordran och som inte gjorts tvistig i konkursen att utredas i särskild rättegång. I denna hade konkursboet såsom svarande lämnat A:s yrkande på förmånsrätt till rättsens prövning varefter förmånsrätten hade fastställts i enlighet med A:s kärsmål. Konkursboet ansågs inte vara förlorande part och var således inte skyldigt att ersätta A för dennes rättegångskostnader. HD 1993:83.

4 §. (26.11.1993/1013) Om den vinnande parten har inlett rättegången utan att motparten har givit anledning därtill, eller annars uppsåtligen eller av oaktamhet har föranlett en onödig rättegång, är han skyldig att ersätta motpartens rättegångskostnader, om det inte med beaktande av de omständigheter som framkommit i målet finns skäl att bestämma att vardera parten själv får bära sina rättegångskostnader.

Om den omständighet av vilken utgången i målet berodde inte före rättegången var känd av den förlorande parten och han inte heller hade bort känna till den, kan domstolen bestämma att parterna själva skall bära sina rättegångskostnader.

5 §. (26.11.1993/1013) Om den ena parten uppsåtligen eller av oaktamhet åsamkar den andra parten kostnader genom att utebli från domstolen, genom att inte iaktta domstolens förordnanden, eller genom att lägga fram ett påstående som han har vetat eller hade bort veta vara obefogat, eller genom att annars förlänga rättegången genom ett förfarande som strider mot hans skyldighet, är han skyldig att ersätta dessa kostnader oberoende av hur rättegångskostnaderna i övrigt skall ersättas.

6 §. (26.11.1993/1013) Om den ena partens företrädare, ombud eller biträde så som avses i 4 eller 5 § uppsåtligen eller av oaktamhet har åsamkat den andra parten sådana rättegångskostnader som avses i detta kapitel, kan han efter att ha beretts tillfälle att bli hörd, åläggas att solidariskt med parten ersätta kostnaderna i fråga.

7 §. (26.11.1993/1013) En part vars talan avvisas anses ha förlorat målet.

Om behandlingen av målet avskrivs på den grund att den ena parten har återkallat sin talan eller inte inställt sig vid domstolen, skall han ersätta motpartens kostnader, om det inte finns särskilda skäl att bestämma ersättningsskyldigheten på något annat sätt.

8 §. (26.11.1993/1013) Ersättningen för rättegångskostnaderna skall till fullo motsvara kostnaderna för förberedande av rättegången och för utförande av talan vid domstolen samt för utförande av talan vid domstolen samt för ombudets eller biträdets arvode, om kostnaderna skäligen har varit befogade för bevakande av partens rätt. Ersättning skall också betalas för det arbete och den tidsförlost som rättegången har åsamkat parten. Till förberedande av rättegången räknas också förhandlingar som förts för biläggande av sådana tvistefrågor som har omedelbar betydelse för partens yrkande.

Om det har yrkats på dröjsmålsränta på rättegångskostnaderna, skall domstolen bestämma att en årlig dröjsmålsränta skall betalas enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen från det en månad förflutit från den dag då ersättningen dömdes ut. (3.3.1995/285)

Se RänTeL, Ci 43b

9 §. (26.11.1993/1013) Om flera än en part är ansvariga för samma rättegångskostnader, ansvarar de solidariskt för att de ersätts.

Till den del kostnaderna hänför sig till en del av målet som endast angår en av parterna, eller har orsakats av en part på ett sätt som avses i 5 §, skall denna part ersätta dem ensam.

10 §. (26.11.1993/1013) Den som enligt 12 kap. 5a § har övertagit käromålet svarar tillsammans med den ursprungliga käranden solidariskt för de rättegångskostnader som uppkommit innan han övertog käromålet. För därefter uppkomna kostnader svarar den nya käranden ensam.

Den som har trätt i svarandens ställe svarar ensam för rättegångskostnaderna.

11 §. (26.11.1993/1013) Domstolen skall, om någon av de solidariskt ersättningsskyldiga begär det, bestämma hur kostnaderna skall fördelas mellan dem eller om någon av dem skall ersätta alla kostnader.

12 §. (26.11.1993/1013) Beträffande skyldigheten för en intervenient som avses i 18 kap. 8 § att ersätta rättegångskostnaderna och hans rätt till ersättning för sådana kostnader gäller på motsvarande sätt vad som i detta kapitel stadgas om parter. Han skall dock endast svara för de särskilda kostnaderna för interventionen. Den part på vars sida intervenienten har deltagit får inte åläggas att ersätta de kostnader som avses i denna paragraf.

Beträffande skyldigheten för intervenientens företrädare, ombud eller biträde att ersätta rättegångskostnaderna gäller på motsvarande sätt vad som i detta kapitel stadgas om parternas företrädare, ombud eller biträde.

13 §. (26.11.1993/1013) Skall kostnaderna för bevisning eller andra åtgärder betalas av statens medel eller solidariskt ersättas av parterna, gäller beträffande skyldigheten att ersätta dessa kostnader vad som i detta kapitel stadgas om rättegångskostnader. Om parterna skall bära sina egna rättegångskostnader, kan det bestämmas att kostnaderna skall delas jämnt.

Domstolen kan bestämma att en av statens medel betald kostnad som avses i 1 mom. helt eller delvis skall bäras av staten.

14 §. (26.11.1993/1013) Yrkande på ersättning för rättegångskostnaderna skall framställas innan behandlingen av målet har slutförts. Dessutom skall det uppges vad kostnaderna består av.

Beslut om rättegångskostnaderna skall meddelas samtidigt som domstolen avgör målet.

När domstolen överför ett mål till en annan domstol skall frågan om ersättning för de rättegångskostnader som uppkommit vid den överförande domstolen avgöras i den domstol till vilken målet har överförts.

15 §. (26.11.1993/1013) Har yrkande på ersättning för rättegångskostnaderna framställts, skall domstolen när den avgör frågan om ersättningsskyldigheten beakta 1–10, 12 och 13 §§, om inte något annat följer av en parts yrkande eller medgivande.

16 §. (26.11.1993/1013) Om ändring söks i en lägre domstols avgörande, skall skyldigheten att ersätta rättegångskostnaderna i den högre domstolen bestämmas enligt vad som har skett vid fullföljdsförfarandet och beroende på om parten har vunnit eller förlorat besvären.

Om målet återförvisas, skall frågan om kostnaderna i den högre domstolen prövas i den lägre domstolen i samband med det återförvisade målet.

Brottmål

17 §. (26.11.1993/1013) I fråga om rättegångskostnaderna i ett brottmål där endast målsäganden för talan iakttas i tillämpliga delar vad som stadgas om tvistemål.

18 §. (26.11.1993/1013) Vad 8 § 2 mom., 12 och 13 §§, 14 § 2 mom. samt 15 och 16 §§ stadgas om tvistemål gäller i tillämpliga delar också i brottmål.

Kompletterande stadganden

19 §. (26.11.1993/1013) Allmänna åklagaren har rätt att på statens vägnar söka ändring i avgöranden som har fattats med stöd av 13 § i detta kapitel även då han inte verkat som åklagare.

20 §. (26.11.1993/1013) Om domstolen i samband med ett brottmål där allmänna åklagaren för talan behandlar en målsägandens talan mot en part för vilken det inte har yrkats straff eller andra straffrättsliga påföljder, eller om någon annan än en målsägande framställer privaträttsliga yrkanden mot den åtalade, skall i fråga om rättegångskostnaderna till dessa delar iakttas de stadganden som gäller för tvistemål.

22 kap. Om tingsrättens protokoll (22.7.1991/1064)

Protokollföring

1 §. (22.7.1991/1064) Vid tingsrätten förs protokoll över handläggningen av tvistemål och brottmål. Protokollet skall undertecknas av den som har satt upp det.

Protokoll i tvistemål

2 §. (22.7.1991/1064) Protokoll skall föras separat för varje tvistemål.

s medel
r delvis
sättning
s innan
om skall
meddelas
domstol
ostnader
olen av-
förts.
i ersätt-
all dom-
yldighe-
ot annat
oks i en
att ersät-
olen be-
jdsförfa-
nit eller
naderna
astolen i
tegångs-
nden för
dgs om
12 och
om tvis-
ål.
aren har
öranden
itel även
i i sam-
en för ta-
part för
raffratts-
lsägande
åtalade,
ssa delar
il.
1/1064)
rs proto-
brottmål.
har satt
ras sepa-

Om målet inte behandlas vid ett sammanträde, be-
höver protokoll dock inte föras.

Protokollet skall enligt ordförandens anvisningar
föras av en tjänsteman vid domstolen eller av särskilda
skäl av ordföranden eller en av denne förordnad lag-
faren medlem av domstolen. Är den som för protokol-
let tjänsteman vid domstolen, skall om jäv för honom
i tillämpliga delar gälla vad 13 kap. 1 § stadgar om do-
marjäv.

- 3 §. (22.7.1991/1064) I protokollet skall antecknas
  - 1) domstolens namn och handläggningsdagen,
  - 2) namnet på de av domstolens medlemmar som har deltagit i handläggningen av målet samt på proto-
kollföraren,
  - 3) parterna och de som har kallats att höras samt om de är närvarande,
  - 4) parternas ombud eller biträden samt tolkar,
  - 5) saken samt
  - 6) orsaken till att handläggning har skett inom stängda dörrar.

Om intagande av beslutet i protokollet stadgas i 24 kap. 24 §.

4 §. (22.7.1991/1064) Protokollet över den muntliga förberedelsen i ett tvistemål skall utöver vad som stadgas i 3 § ange

- 1) de yrkanden, invändningar, medgivanden och bestridanden som har framställts,
- 2) de omständigheter som parterna grundar sina yrkanden och bestridanden på samt motpartens yttranden om dem,
- 3) de bevis som har åberopats och vad som skall styrkas med varje bevis samt
- 4) övriga omständigheter som är väsentliga för att huvudförhandling skall kunna hållas.

Om det som med stöd av 1 mom. skall anges i protokollet framgår av stämningsansökan, svaromålet, någon annan handling som har lämnats till domstolen eller ett protokoll som tidigare har satts upp, räcker det med att i protokollet till denna del hänvisa till handlingen eller protokollet.

Vad 1 mom. stadgar skall i tillämpliga delar också iakttas när protokoll sätts upp över någon annan handläggning som sker utom huvudförhandlingen.

5 §. (22.7.1991/1064) Protokollet över huvudförhandlingen skall utöver vad som stadgas i 3 § innehålla de uppgifter som behövs för handläggningen av målet, och det skall ange

- 1) de yrkanden, invändningar, medgivanden och bestridanden som har framställts,
- 2) de omständigheter som en part grundar sitt yrkande och bestridande på och motpartens utsaga om dem, samt
- 3) vittnen, sakkunniga och övriga personer som har hörts i saken samt andra bevis som har lagts fram.

Om det som med stöd av 1 mom. skall anges i protokollet framgår av stämningsansökan, svaromålet, någon annan handling som har lämnats till domstolen eller ett protokoll som tidigare har satts upp, räcker det med att i protokollet till denna del hänvisa till handlingen eller protokollet.

6 §. (22.7.1991/1064) Förhör med ett vittne eller en sakkunnig samt med en part som hör i bevissyfte eller med någon annan skall tas upp på band. Om det inte är möjligt att banda förhöret, skall utsagan ordagrant tas in i protokollet.

Är det uppenbart onödigt att banda en utsaga på grund av att den är kort, skall i protokollet i stället noggrant antecknas vad som har berättats i saken. En protokollförd muntlig utsaga skall genast läsas upp, och i protokollet skall antecknas ett yttrande av avgivaren om att utsagan har blivit riktigt uppfattad.

7 §. (22.7.1991/1064) Protokollet skall ta upp vad domstolen har iakttagit vid syn.

8 §. (22.7.1991/1064) I protokollet får inte utan skäl tas in andra uppgifter än de som nämns i 3-7 §§.

9 §. (22.7.1991/1064) En bandad utsaga skall skrivas ut, om den domstol som har behandlat målet eller fullföljdsdomstolen anser att det behövs. Bandet får kopieras eller skrivas ut också om en part eller någon annan begär det.

10 §. (22.7.1991/1064) Bandet skall bevaras i minst sex månader från det målet avgjordes. Om ändring har sökts, skall bandet dock bevaras tills målet har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft.

11 §. (22.7.1991/1064) Protokollet och handlingarna skall sammanställas till en akt, till vilken skall fogas en kopia av domen och av ett beslut som har avfattats särskilt.

12 §. (22.7.1991/1064) Vid tingsrätten skall föras dagbok över tvistemål. Dagboken skall utvisa dagen då ett mål har kommit in, vilka åtgärder som har vidtagits och när målet har avgjorts samt innehålla behövliga uppgifter om ändringssökande.

23 kap. Om omröstning (27.3.1987/354)

1 §. (27.3.1987/354) När tingsrätten skall fatta beslut, skall dess ordförande för nämndemännen redogöra för de frågor som kommit fram i saken och de stadganden som är tillämpliga på dem.

1a-2 § har upphävts genom L 22.7.1991/1064.

3 §. Kunna Rättens Ledamöter i andra domstolar ej alle om slutet ense varda; gånge dom i saken efter thy, som the fleste säga. Ther rösterna skiljachtiga äro, och på hvarthera sidan lika många; gälle thet, som then främste i Rätten bifallit; men i brottmål, theras mening som fria, eller then lindrigast är.

4 §. Nu kan så hända, at i brottmål Rättens Ledamöter falla på flera skiljachtiga meningar; tå gälle theras röster, som kunna närmast til hvarandra jämnkas, och gå ut på thet, som lindrigast är. I andra saker stån-
de vid the flestas mening, som på en grund sig stödja, äntå at flera meningar äro, som af olika grund komma. Äro rösterna så skiljachtiga, at stridighet varder, hvilket för the flestas mening hållas kan; tå bör ock ther öfver omröstas.

Ang. röstberäkning vid upprättande av tjänsteförslag, se Brev 24.1.1821 och JM:s cirk. 30.5.1919, vari konstateras, att HD vid tillämpning av bestämmelserna i förenämnda brev ansett, att i HovR i första förslagsrummet uppförts den sökande, som flertalet av HovR:s ledamöter uppfört i sagda förslagsrum, i andra förslagsrummet den, som erhållit de flesta rösterna sammanlagt till första och andra förslagsrummet samt i tredje förslagsrummet den av de övriga sökandena, som till de olika förslagsrummen erhållit de flesta rösterna sammanlagt. (övers.)

Då flertalet av rättens medlemmar i ett brottmål var ense om slutresultatet, men de till majoriteten hörande medlemmarnas åsikter fördelade sig lika beträffande frågan om lagens tillämpning, skulle härvidlag jämväl den i avseende å slutresultatet skiljachtige medlemmens åsikt beaktas. HD 1961 II 156 a.

Se HD 1951 II 8, D 1952 s. 23, varav framgår att, då domstols avgörande i tvistemål motiveras, samtliga i avgörandet deltagande medlemmars åsikt bör beaktas, således jämväl de medlemmars, vilka med avseende å slutresultatet äro skiljachtiga.

5 §. (22.7.1991/1064) Röstning sker enligt tjänstear så att den yngsta medlemmen säger sin mening först och ordföranden sist. Vid tingsrätten uttalar sig likväl nämndemännen sist.

Om en medlem av domstolen föredrar målet, skall han dock yttra sig först.

Meningarna skall motiveras. En medlem som ansluter sig till en tidigare framförd åsikt skall motivera sin mening endast om motiveringen avviker från vad som har framförts tidigare.

5a §. (22.7.1991/1064) I rättegångsfrågor skall en särskild omröstning hållas.

Om flera yrkanden eller ett kvittningsanspråk har framställts i ett tvistemål, skall en särskild omröstning hållas om vart och ett av dem. Detsamma gäller om det i ett mål om ett och samma yrkande finns flera frågor som inverkar på domslutet.

När det röstatas om ett privaträttsligt yrkande i ett brottmål tillämpas vad 2 mom. stadgar om omröstning som gäller yrkanden i tvistemål.

Domstolens medlemmar skall uttala sig om varje fråga som skall avgöras.

6 §. Begiärar någor rådrum, at för sakens vigt sig nogare betäncka; hafve ther lof til, och varde tå med omröstning uppskof, högst fyra dagar. Vil någor, sedan ordentliga til slut är omröstadt, sin mening ändra, eller förklara, innan dom är afsagd; thet må ej vägras, när han goda skiäl och orsaker ther til företer.

24 kap. Om domstolens avgörande (22.7.1991/1064)

1 §. (22.7.1991/1064) Huvudsaken i tvistemål och brottmål avgörs genom dom. Övriga avgöranden av domstolen är beslut.

2 § har upphävts genom L 22.7.1991/1064.

3 §. (29.7.1948/573) All dom bör fästas på skäl och lag och ej på godtycke och skall däri tydliga ut-sättas de huvudskäl och det lagrum, därå slutet grundas. Domaren skall ej gå något mål förbi, som karan-den efter stämningen i saken föreställt eller svaranden i en eller annan måtto däremot invänt, utan utslag där-över giva, eftersom det beskaffat finnes. Ej må han föra i sitt slut något in, som till saken ej rätteligen hör, ej heller giva anledning till ny rättegång med den, som i samma sak ej stämd eller hörd är. Angående rät-tegångskostnad dömes tillika med huvudsaken, så ock om någondera parten sig så förgripit, som i 7 § 14 kap. sagt är.

Borde i något mål främmande stats lag tillämpas, men kan utredning om dess innehåll icke erhållas, skall finsk lag följas.

Dom i brottmål skall vara antingen fällande eller fri-kännande.

Se L om fastställande i vissa fall av innehållet i domstols dombok eller protokoll eller i handling, som till domstol ingivits 13.12.1940/722; L om fastställande av innehållet i domstols dombok eller protokoll eller till domstol ingiven handling, som förkommit till följd av kriget 20.11.1942/883; VäxelL §§ 79–87, Ha 20 och CheckL §§ 58–65, Ha 21; TvångsmedelsL 1: 18, St 2 a.

Har en part, muntligen eller skriftligen, emot den andre anfört nå-got, som är oanständigt, hånande eller förklenligt, må ej sådant i dom eller utslag inflyta. Brev. 8.6.1738, kungjort genom Åbo hovrätts Univ. 27.6.1738.

De lägre domstolarna hade, då de dömt den åtalade till straff för dråp, begånget i avsaknad av förståndets fulla bruk, icke motiverat tillräknandet. Utslaget kompletterades genom en uppräknig av de indicier som stödde åtalet. HD 1973 II 49.

I mål, vari påyrkats återgång av föravtal rörande fastighetsköp, kan högre rätt även på tjänstens vägnar beakta den omständighe-

ten, att föravtalet icke upprättats enligt formföreskrifterna i JB 1: 2. HD 1952 I 14, D 1953 s. 12.

4 §. Varder dom, tå vädjadt är, i högre Rätt god-känd; ther måge ej the förre skiälen införas, utan för-klare Rätten ther på samma dom för god och gild. Haf-va flere skiäl sig ther yppadt; the kunna thertil läggas.

4a §. (22.7.1991/1064) Vid tingsrätten avkunnas domen så snart behandlingen har avslutats. Har det röstats om domen, skall detta meddelas i samband med att den avkunnas. Om avkunnande och medde-lande av dom i tvistemål stadgas dessutom i 19 §.

Mom. 2 har upphävts genom L 28.6.1993/595.

För den som har anmält missnöje med tingsrättsens dom skall en kopia av domen eller ett utdrag ur pro-tokollet finnas tillgängliga i domstolens kansli senast tre veckor efter att domen har avkunnats eller medde-lats. Annars skall kopian eller utdraget, om möjligt, stå att få i kansliet senast 30 dagar efter att domen har avkunnats eller meddelats.

Se RB 25:4; L om offentlighet vid rättegång, Pr 24; F om verkstäl-lighet av fängelsestraff §§ 2, 14, 17, St 19; BötesVF, St 22; F ang. straffregister §§ 5–8, St 41; JMb om meddelanden som gäller de all-männa underrätternas och hovrätternas avgöranden, Pr 32; För-mynderskapsL § 21, Ci 6; F om meddelanden ang. vissa familje- och personrättsliga avgöranden av domstol, Pr 30 a; F om anmälningar som skall göras med anledning av vissa domstolsavgöranden, Pr 31.

Statsrådet har funnit gott förordna, att, då av myndighet uppgjord skrivelse, fattat beslut eller annan expedition icke jämte underskrift tryckes eller eljest mångfaldigas, skall undertecknarens namn, därest detta icke är nämnt i själva skriften, antingen maskinskrivet eller text antecknas under den egenhändiga namnteckningen. SRb ang. namnteckningar i officiella handlingar 12.11.1942/871.

Seidan internationella överenskommelsen angående förhindrande och beivrande av osedliga publikationers spridning, avslutad i Paris 4.5.1910, genom förordning av den 8 juni 1923 trätt i kraft i Finland, har Statsrådet i anledning av stadgandet i artikel III i sagda överens-kommelse förordnat, att rikets domstolar böra i mål rörande osedliga publikationer, till justitieministeriets byrå för tryckfrihetsangelägen-heter insända av dem givna utslag, försåvitt däri ådömts straff och brottet är av internationell karaktär. SRb ang. insändande till justi-tieministeriet av utslag i mål rörande osedliga publikationer 7.3.1924/78.

Har någon dömts till straff med stöd av 10 § lagen om auktorise-rade translatorer eller har en auktoriserad eller edsvuren translator dömts till straff för ett brott som han begått i sin verksamhet som translator, skall domstolen underrätta examensnämnden om sitt ut-slag. F om auktoriserade translatorer § 21, B 21.

L om ortodoxa kyrkosamfundet § 59, E 22 (II) stadgar att i fall, som nämnts i sagda paragraf, skall den allmänna domstolens proto-koll och utslag insändas till kyrkostyrelsen inom 30 dagar från det ut-slaget avkunnats eller avgivits.

Om domstol förvägrat advokat rätt att uppträda i mål eller såsom ombud eller biträde vid ifr.v. domstol, skall beslutet delgivas styrelsen för den allmänna advokatföreningen, se RB 15:10 a.

När en domstol beslutat om sinnesundersökning av en åtalad skall den utan dröjsmål sända handlingarna till rättsskyddscentralen för hälsovården. MentalvårdsL § 16, I 43 vid RB 17:45.

Ang. domstols skyldighet att meddela om beslut genom vilket straff dömts för brott mot kemikalielagen, se KemikalieL § 54, Ek 79.

Ang. domstols skyldighet att tillställa fängelse-domstolen avskrift av laga kraft vunnna dom, som gäller farliga återfallsförbrytare, samt vissa andra till grund för domen liggande handlingar, se F ang. verk-ställighet och tillämpning av lagen om internering av farliga åter-fallsförbrytare §§ 1 och 5, St 14.

Om utslag rörande trafikbrott skall anmälan göras till körkortsre-gistret. VägtrafikL § 106, Ek 92; KörkortsF § 54, Ek 94.

Har innehavare av certifikat för förare av luftfartyg gjort sig förfal-len till vissa brott, som avses i VägtrafikL, skall domstolen ofördröjli-gen anmäla därom till TrafM. Se LuftfartsF § 51 mom. 3, Ha 47.

Dömes innehavare av i L om tryckkäril avsett tillstånd till förver-kande av tillståndet eller att under viss tid vara oduglig till detta sitt värv, skall domstolen härom meddela vederbörande tillsynsmyndig-het. L om tryckkäril 2.2.1973/98, § 10 mom. 2.

Domstol skall om utslag, varigenom någon dömts till straff för överträdelse av stadgandena om ädelmetallarbeten, göra anmälan till tekniska inspektoratet. F om ädelmetallarbeten § 29, Ek 90 e.

Avskrift av dom i mål som gäller: 1) bättre rätt till patentsökt upp-finning; 2) patents ogiltighet eller överföring av patent; 3) meddelan-de av tvångslicens m.m.; 4) patentinfrång; 5) fastställelse enl. PatentL § 63 och 6) bestämmande av ersättning enligt sagda lag § 75, skall av

i JB 1: 2.

tt god-
an för-
d. Haf-
läggas.
kunnas
far det
mband
medde-
§.
95.
rättens
ur pro-
senast
medde-
nöjligt,
nen har

verkstäl-
2; F ang.
ler de all-
32; För-
nille- och
nålningar
en, Pr 31.
uppgjord
aderskrift
n, därest
eller tex-
SRb ang.

indrände
ad i Paris
i Finland,
överens-
osedliga
ngelägen-
straff och
till justi-
tioner 7.3.

uktorisere-
ranslator
nhet som
m sitt ut-

r att i fall,
ns proto-
ån det ut-

ller såsom
vas styrel-

talad skall
tralen för

om vilket
54, Ek 79.
n avskrift
tare, samt
ang. verk-
rliga åter-

örkortsre-

sig förfäl-
ofördröjli-
Ha 47.

till förver-
i detta sitt
nsmyndig-

straff för
umålan till
0 e.

tsökt upp-
meddelan-
nl. Patent
5, skall av

rätten sändas till patentmyndigheten med uppgift därom, huruvida domen vunnit laga kraft. PatentL § 70, Ha 12.

Avskrift av slutligt beslut i mål som avses i MönsterrättsL §§ 16, 30-32, 35-38 samt 41 skall av domstolen sändas till registermyndigheten. MönsterrättsL § 44, Ha 14b.

Domstolen skall underrätta registermyndigheten om en dom som meddelats i ett mål som gäller rätt till kretsmönster eller kränkning av en sådan rätt. L om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar § 44, Ha 14 d.

Domstolen skall till registermyndigheten sända en avskrift av sin dom i ett mål som avses i 43 § och samtidigt uppgive om domen har vunnit laga kraft. L om nyttighetsmodellrätt § 45, Ha 14 f.

Dom i mål om intrång i rätten till varukännetecken eller i mål, som avses i VarumärkesL §§ 10, 25, 26, 36 och 46, skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till patent- och registerstyrelsen. Se VarumärkesL § 49, Ha 15.

Domstol, domstols ordförande och häradsövding skall på tjänstens vägnar utan dröjsmål underrätta social- och hälsovårdsministeriet om försäkringsbolag rörande avgörande som avses i 16 kap. 3 § 1 mom. lagen om aktiebolag, L om försäkringsbolag 18:1, Ha 30.

Ang. dom i konkursmål stadgas i KS § 94, Pr 39.

Har försäkringsbolags egendom avträtt till konkurs, skall domstolen utan dröjsmål underrätta social- och hälsovårdsministeriet om detta samt även om inställeledagen. L om försäkringsbolag 15: 21, Ha 30.

Har i handelsregistret antecknad näringsidkares galdenärer meddelats offentlig stämning eller har näringsidkaren avträtt sin egendom till konkurs eller har beslut fattats om att näringsidkarens egendom skall avträdas till konkurs eller har domstol förordnat, att konkurs skall avskrivras på grund av galdenärens ringa tillgångar, eller har konkursbeslutet upphävts, skall domstolen eller dess ordförande utan dröjsmål tillstålla registermyndigheten meddelande härom för anteckning i registret. Då domstol förordnat att näringsidkares verksamhet skall upphöra, skall den likaså tillstålla registermyndigheten meddelande därom. HandelsregisterL §§ 18 och 19, Ha 1.

Försättes pensionsstiftelse i konkurs eller sökes offentlig stämning på dess borgenärer, skall meddelande om den offentliga stämningen på åtgärd av rätten ofördröjligen tillställas social- och hälsovårdsministeriet för anteckning i registret över pensionsstiftelser. L om pensionsstiftelser § 16 mom. 3, Ar 29e.

Då domstol dömer till förlust av i F 16.3.1984/250 om fartygsbemanning och fartygspersonalens behörighet avsett behörighetsbrev skall sjöfartsstyrelsen underrättas därom, se sagda F § 85.

Domstolen skall i vissa fall underrätta sjöfartsstyrelsen och teleförelvaltningscentralen om påföljder som dömts enligt sjölagen. SjöL 20:10, Ha 38.

Har domstol ådömt straff med stöd av LotsningsF skall domstolen ofördröjligen tillstålla sjöfartsstyrelsen avskrift av sitt utslag. LotsningsF § 49, R 21 (II).

Ang. expedition av jorddomstols utslag, se F om skifte §§ 195-199, Ek 2.

Ang. meddelande av domstols utslag i vissa fall, då innehavare av tjänst eller befattning åtalats för tjänstefel eller dömts till straff för brott, som icke innefattar tjänstefel, se F ang. meddelande av uppgifter över mål rörande åtal mot innehavare av tjänst eller befattning, Pr 30.

Vad domstol och andra myndigheter har att iakttaga ifråga om förpassning av fånge, stadgas i F om fångforsling, St 32.

Ang. anmälan av besvärinstans i mål som gäller företagsinteckning, se FöretagsinteckningsF § 8, Ci 84.

Ang. anmälan av domstols beslut rörande släktnamn, se NamnF § 9, Ci 2.

Ang. anmälan om mål om ogiltigförklaring eller rättelse av lagfart eller inteckning eller om äganderätten till en fastighet, se F om lagfarts- och inteckningsregister samt åtkomstregister § 41, Ci 75c.

5 §. (19.12.1921/274) Mom. 1 har upphävts genom L 22.7.1991/1064.

I hovrätt skall dom så snart ske kan utgivas å dag, vilken genom anslag, sist dagen förut bör kungöras.

Avskrift av Helsingfors hovrätts utslag i bilinteckningsärende skall insändas till bilregistercentralen. L om inteckning i bil § 20 mom. 2, Ek 112.

Ang. meddelande av utslag i militära rättegångsärenden, se Militär rättegångsF §§ 9, 10 och 10a, Pr 1d.

Domstol skall till näringsförbudsregistret sända uppgift om avgörande som föranleder anteckning eller ändring i registret, F om näringsförbudsregistret §§ 2 och 3, Pr 45b.

6 §. (27.4.1868) I de saker, som ej instämnda, eller lagvadda äro, så ock då Rättens slut fordras förut öfver någon partens invändning i rättegången, der afsåges ej Hofrättens utslag offentligen, utan gifve Hofrätten det ut efter anslag, om det ej muntligen kungjort är.

7 §. (19.12.1921/274) Alla hovrättens domar och utslag, som efter anslag avsågas eller utgivas, böra förut färdiga utskrivras utan fel, att delomännen må dem, med rättens underskrift och insegel, utan uppskov undfå, mot den lösen, som särskilt är stadgad; varde ock i hovrätt lika lydande förvarat, med deras underskrift som i saken dömt.

Om avgifter som skall uppbäras vid hovrätten stadgas särskilt. (26.7.1993/702)

Se SpråkL, B 18; L om lagfarts- och inteckningsregister § 9, Ci 75b.

8-9 § har upphävts genom L 22.7.1991/1064.

10 §. (22.7.1991/1064) Domstolen skall rätta skriv- eller räknepel i domen eller andra klara fel som kan jämföras med dem. Också domstolens ordförande eller, om han har förhinder, en lagfaren medlem får rätta ett fel. Innan detta sker skall parterna vid behov ges tillfälle att uttala sig om rättelsen.

Rättelsen skall antecknas i domen samt i den kopia eller det exemplar av domen som har getts parten. Om det inte är möjligt att rätta kopian eller exemplaret, skall en kopia av den rättade domen sändas till parten. Har ändring sökts i målet, skall ett meddelande om rättelsen tillställas fullföljdsdomstolen.

En part har rätt att anföra klagan över rättelsen inom 30 dagar från att han fick del av den.

Se SV 6:13, St 18; RB 31:1 p. 3 och 31:11; UL 3:19, Pr 47; L om lagfarts- och inteckningsregister § 11, Ci 75 b.

11 § har upphävts genom L 20.2.1960/109.

12 §. (25.4.1930/147) Hovrätten skall av sitt utslag i brottmål ofördröjligen i ämbetsväg tillstålla vederbörande allmänna åklagare och den, som för det målet hålles häktad, dem tillkommande exemplar.

Domstolens avgörande i tvistemål (22.7.1991/1064)

13 §. (22.7.1991/1064) I domen får endast beaktas rättegångsmaterial som har lagts fram vid huvudförhandlingen. Om en ny huvudförhandling har hållits, får i domen endast beaktas vad som då har lagts fram. I domen får dock det rättegångsmaterial beaktas som med stöd av 6 kap. 14 § har lagts fram vid en komplettering av huvudförhandlingen samt det som har skett vid den sista muntliga förberedelsen och som enligt 6 kap. 17 § beaktas som rättegångsmaterial vid en huvudförhandling i samband med förberedelsen.

När målet avgörs vid förberedelsen får i domen beaktas allt som har lagts fram i stämmningsansökan, det skriftliga svaromålet och utsagorna eller i övrigt.

14 §. (22.7.1991/1064) Domstolen får inte döma över annat eller mera än vad en part har yrkat.

I ett mål där förlikning är tillåten får domen inte grundas på någon omständighet som en part inte har åberopat som stöd för sitt yrkande eller bestridande.

15 §. (22.7.1991/1064) En dom skall motiveras. I domskälen skall anges de omständigheter och den rättstillämpning som avgörandet grundar sig på. I domskälen skall också anges på vilka grunder en tvistig omständighet har styrkts eller inte styrkts.

16 §. (22.7.1991/1064) Domstolen kan genom dom separat avgöra ett självständigt yrkande i ett mål där flera yrkanden har framställts (*deldom*). Domstolen får också särskilt avgöra den del av ett yrkande som har medgivits.

Ett fordringsanspråk och ett kvittningsanspråk mot det skall dock avgöras tillsammans, om inte det yrkan-

de som gäller huvudfordran med stöd av 5 kap. 14 § 2-mom. skall avgöras genom tredskodom.

17 §. (22.7.1991/1064) Om avgörandet av käromålet beror av att ett annat käromål som behandlas i samma rättegång avgörs, kan domstolen genom en särskild dom avgöra det sistnämnda käromålet (*mel-landom*). Domstolen får då besluta att behandlingen av målet i övrigt skall fortsätta först sedan mellandomen har vunnit laga kraft.

Domstolen kan på begäran av en part genom mellandom också avgöra en fråga som gäller ett yrkande och som måste klarläggas för att samma yrkande i övrigt skall kunna avgöras. Mellandom får då endast av särskilda skäl meddelas mot en parts vilja. Ändring i en mellandom som avses i detta moment får sökas särskilt endast om det är onödigt att behandla målet till övriga delar med anledning av att mellandomen har meddelats. I annat fall får ändring sökas i en mellandom som avses i momentet endast om ändring söks i det slutliga avgörandet.

18 §. (22.7.1991/1064) Tingsrättens dom skall utgöra en fristående handling. Där skall anges

- 1) domstolens namn och den dag då domen meddelas,
- 2) parternas namn,
- 3) en redogörelse för parternas yrkanden och svaromål samt de omständigheter på vilka de grundas,
- 4) domslutet,
- 5) domskälen,
- 6) de lagrum och rättsnormer som har tillämpats samt

7) namnet på de medlemmar som har tagit del i avgörandet av målet, och om omröstning har skett. Har domstolen röstat, skall till domen fogas avvikande åsikter.

Ett referat som ingår i domen får helt eller delvis ersättas genom att till domen fogas en kopia av stämningssökan eller svaromålet eller av någon annan handling, om inte domens klarhet därigenom äventyras.

Mom. 3 har upphävts genom L 28.6.1993/595.

19 §. (22.7.1991/1064) Beslutsöverläggningen skall hållas så snart huvudförhandlingen har avslutats eller senast följande dag. Sedan överläggningen har avslutats avkunnas domen så som 4 a § stadgar. När domen avkunnas skall endast domskälen och domslutet meddelas, om det inte är nödvändigt att domen avkunnas i sin helhet.

Om överläggningen mellan domstolens medlemmar eller avfattandet av domen i ett omfattande eller svårt mål kräver det, får domen meddelas i domstolens kansli inom 14 dagar från den dag då huvudförhandlingen avslutades. Kan domen av särskilda skäl inte meddelas inom denna tid, skall den meddelas så snart som möjligt. Då handläggningen avslutas skall de parter som är närvarande underrättas om när domen meddelas.

När ett mål avgörs utan att det hålls någon huvudförhandling eller något sammanträde för förberedelse, skall domen utan dröjsmål meddelas i domstolens kansli. Domstolen skall då i god tid skriftligen underrätta parterna om vilken dag domen kommer att meddelas. Om tredskodom meddelas, behöver parterna dock inte underrättas. Inte heller behöver den part underrättas om domen till vars förmån den har meddelats utan att han har yrkat det.

20 §. (22.7.1991/1064) Tingsrättens dom skall undertecknas av ordföranden.

Tingsrättens domar sammanställs till en särskild dombok i den ordning i vilken de har meddelats.

21 §. (22.7.1991/1064) Domstolen kan på begäran av en part komplettera domen, om något yrkande av parten inte har avgjorts i den. Har ingenting uttalats i domen om ett yrkande av en part om vilket förlikning inte är tillåten, kan domen också kompletteras på tjänstens vägnar.

Komplettering av dom skall begäras genom en skriftlig ansökan inom 14 dagar från att domen avkunnades eller meddelades. Domen kan kompletteras på tjänstens vägnar, om en part inom 14 dagar från avkunnandet eller meddelandet har kallats till en behandling som gäller komplettering av domen eller om han har ombetts att avge en skriftlig utsaga om kompletteringen.

Parterna skall kallas till den behandling som gäller kompletteringen vid äventyr att frånvaro inte hindrar att domen kompletteras. Om domstolen inte anser att en muntlig förhandling behövs, skall den av parterna begära en skriftlig utsaga om den fråga som skall behandlas och samtidigt meddela vilken dag avgörandet om kompletteringen meddelas.

22 §. (22.7.1991/1064) Domstolen skall när den kompletterar domen vara lika sammansatt som när den meddelade domen. Om någon av domstolens medlemmar har fått förhinder, skall domstolen vid kompletteringen vara så sammansatt att den hade varit behörig att behandla målet i denna sammansättning.

Avgörandet om komplettering av domen skall fogas till domen, och på den skall göras en anteckning om att den har kompletterats efteråt. Har ändring sökts i saken, skall fullföljdsdomstolen underrättas om kompletteringen.

Ändring i ett avgörande om komplettering av dom får sökas genom besvär.

23 §. (22.7.1991/1064) En kopia av tingsrättens dom skall bestyrkas av ordföranden, en lagfaren medlem eller en därtill förordnad tjänsteman.

24 §. (22.7.1991/1064) Tingsrättens beslut skall ingå i protokollet. Ett beslut genom vilket målet avvisas skall dock alltid utgöra en fristående handling.

Ett beslut skall motiveras, om ett yrkande eller en invändning i målet förkastats eller om en motivering annars behövs.

Om beslut skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad som stadgas om domar.

Delgivning av meddelanden och kallelser (22.7.1991/1064)

25 §. (22.7.1991/1064) Meddelanden och kallelser som nämns i detta kapitel får domstolen sända med posten, om inte något annat delgivningssätt anses nödvändigt.

25 kap. Fullföljd av talan från underrätt till hovrätt (31.8.1978/661)

Allmänna stadganden

1 §. Ändring i underrätts avgörande sökes hos hovrätten genom besvär.

Ar
E 3 (3)
Ar
Ha 38

av
HI

ni
de
slu
ha
an

str
de
so
me
tat
till
kär
öve
2

vilke
har f
besv.
skilt.

I u
ring
låtet.

Se
St 2 a
L om

An

L ang

19:22.

försäk

mom.

och 3;

Pr 24

gångsl

närings

§ 12,

skulds

åta

doc

de

had

bes

sva

kun

utsl

3 §

ändri

ning

iaktta

besvä

Nä

dets a

ka fr

skall

ning

lämn

Ang. ändringssökande i kyrkans disciplinära ärenden, se KL 24:3, E 3 (II).

Ang. ändringssökande i dom angående dispassch, se SjöL 21:14, Ha 38.

Parterna hade före avkunnandet av underrättens utslag träffat avtal om att inte söka ändring i utslaget. Avtalet ansågs ogiltigt. HD 1986 II 115.

Den åtalade hade i hovrätten yrkat på ändring av brottsbeskrivningen med avseende på de brott som hade tillräknats honom i underrätten. Då han inte hade yrkat på ändring i underrättens domslut utan endast på rättelse av domsmotiveringen och då han inte hade rättsligt intresse av den yrkade ändringen, upptogs ändringsansökan inte till prövning. HD 1989:115.

En underrätt hade dömt svaranden till ett villkorligt fängelsestraff för ett fortsatt brott, som innefattade osann utsaga vid förundersökning och under synnerligen förmildrande omständigheter som vittne inför domstol avgiven osann utsaga, som bekräftades med ed. Hovrätten, där svaranden hade anfört besvär, hade förkastat åtalet i övrigt och dömt henne endast för det sistnämnda brottet till samma villkorliga fängelsestraff. Hovrättens förfarande godkändes, eftersom det straff som hade utdömts för gärningen var i överensstämmelse med allmän straffpraxis. HD 1990:33.

2 §. I underrättens dom och i dess beslut genom vilket målet har avvisats samt i övriga avgöranden som har fattats i samband därmed får ändring sökas genom besvär, om inte ändringssökande har förbjudits särskilt. (22.7.1991/1064)

I underrätts avgöranden under rättegången får ändring sökas särskilt endast om detta är uttryckligen tillåtet.

Se RB 16:3, 18:2a och 25:3; TvångsmedelsL 1:27, 2:10 och 4:16, St 2 a; FörmynderskapsL § 74, Ci 6; L om andelslag § 132, Ha 8 och L om lagfart och tiden för klander av fastighetsfång § 19, Ci 70.

Ang. förbud mot ändringssökande, se L om faderskap § 29, Ci 16; L ang. vårdnad om barn och umgängesrätt §§ 17 och 18, Ci 20; ÅB 19:22, 20:12 och 23:13, Ci 29; PersonalfondsL § 43, Ha 9 b; L om försäkringsföreningar 16:3, Ha 32; VattenL 5:85, Ek 9; RB 10:8, mom. 2 och 10, mom. 2 och 22c, mom. 3, 14:9 och 16:3, mom. 1 och 3; OrdningsbotsL § 17 mom. 2, Pr 38 a; L om fri rättegång § 26, Pr 24 a; L om rättegången i hyresmål § 24, Ci 56; Militär rättegångsL § 9, Pr 1 a; L om offentlighet vid rättegång § 11, Pr 24; L om näringsförbud § 11, Pr 45 a; L om lagfarts- och inteckningsregister § 12, Ci 75 b; L om skiljeförfarande §§ 17 och 19, Pr 46; L om skuldsanering för privatpersoner §§ 28, 54 och 64, Pr 41.

Den åtalade hade rätt att söka ändring i ett utslag, genom vilket åtalet mot honom hade förkastats såsom preskriberat men i vilket dock hade förklarats, att han hade gjort sig skyldig till ifrågavarande brott. Högsta domstolen ansåg, att de lägre domstolarna inte hade bort utlåta sig om den åtalades skuld till det brott som han beskylldes för. HD 1985 II 3.

Rådstuvurätten hade under rättegången avvisat talan mot en av svarandena, men inte lämnat upplysning om att ändring i utslaget kunde sökas särskilt. Till följd härav fick kåranden söka ändring i utslaget i huvudsaken. HD 1991:44.

Meddelande av fullföljdsanvisningar

3 §. Då underrätt avkunnar avgörande i vilket ändring får sökas, skall den samtidigt lämna upplysning om rätten att söka ändring och vad som skall iakttas för bevarande av talan och för bemötande av besvär.

Närvarande parter skall omedelbart efter avgörandets avkunnande lämnas skriftliga anvisningar, av vilka framgår hur den som är missnöjd med utslaget skall förfara för att draga målet under hovrättens prövning och hur besvaren skall bemötas. Anvisningar lämnas likväl icke åt allmän åklagare, ej heller åt annan part, om detta befinnes vara uppenbart onödigt. Vid behov lämnas anvisningar åt vittne, sakkunnig och annan under rättegången hörd person.

4 §. Dömes svarande i brottmål till straff och är han frånvarande då utslaget avkunnas, skall domstolen omedelbart underrätta honom om dagen då målet avslutats och den ådömda straffpåföljden och samtidigt tillsända honom i 3 § 2 mom. nämnda anvisning-

ar. Underrättelse behöver likväl icke ske i fråga om böter eller förvandlingsstraff.

Missnöjesanmälan

5 §. Part som vill söka ändring i underrättens avgörande skall vid äventyr av talans förlust anmäla missnöje därmed. Har flera parter gemensam talan, är det till fyllest med en missnöjesanmälan.

Missnöje skall anmälas senast sjunde dagen efter den då underrättens avgörande avkunnades eller gavs.

Missnöjesanmälan kan göras antingen muntligen eller skriftligen hos den domstol som avgjort målet eller i dess kansli.

Se HandllnsL § 8, Pr 33 och HandllnsF, Pr 33a; Militär rättegångsL § 18, Pr 1 a.

6 §. Häktad eller person som avtjänar fängelse eller förvandlingsstraff får i brottmål anmäla missnöje hos fängelsedirektören. Utgår tiden för missnöjesanmälan medan sådan person till följd av rättegång eller fängstransport befinner sig utanför straffanstalten, får han anmäla missnöje dagen efter den då han anlant till fängelset.

Fängelsedirektören skall omedelbart efter utgången av den för missnöjesanmälan stadgade tiden tillstålla domstolens kansli uppgift om missnöjesanmälan.

7 §. Missnöjesanmälan får begränsas att gälla en del av underrättens avgörande. Begränsningen skall nämnas då missnöje anmäles.

Allmänna åklagaren skall, om svarandena är flera, då han anmäler missnöje uppge vem av dem missnöjesanmälningen gäller.

Allmänna åklagaren hade anmält missnöje med häradsrättens avgörande "beträffande straffmätningen". Begränsningen ansågs inte hindra hovrätten från att pröva åklagarens yrkande att straffet skulle ådömas ovillkorligt och att ett tidigare villkorligt straff skulle bestämmas att verkställas. HD 1994:79.

8 §. Missnöjesanmälan får återkallas inom den tid som är stadgad för anmälan av missnöje. På återkallelse skall tillämpas vad om missnöjesanmälan är stadgat.

9 §. Har missnöje icke anmälts i stadgad ordning eller anmäles missnöje med avgörande i vilket ändring ej får sökas, godkännes anmälningen icke.

Om godkännande av missnöjesanmälan beslutar underrättens ordförande. Är han förhindrad, avgörs frågan av en annan lagfaren medlem av underrätten. Har missnöjesanmälan inte godkänts, skall vederbörande omedelbart skriftligen underrättas om saken. (28.6.1993/595)

Har missnöjesanmälan icke godkänts, får klagan däröver anföras i hovrätten. Klagoskriften skall inom trettio dagar efter dagen för avkunnandet av underrättens avgörande tillställas underrättens kansli. Answer hovrätten att missnöjesanmälan skett i laga ordning, skall den vid behov utsätta ny tid för ändringssökande.

Sedan ändringssökandes missnöjesanmälan godkänts av underrättens ordförande på sätt som enligt RB 25:9 mom. 2 ankom på honom, skulle missnöjet anses ha anmälts i stadgad ordning. Hovrätten hade därför inte, då den ansett att missnöje anmälts för sent, bort avvisa ändringsansökningen utan prövning. HD 1983 II 70.

Underrättens ordförande hade inte godkänt en missnöjesanmälan eftersom anmälarna inte var parter i målet. På denna grund kunde en missnöjesanmälan inte enligt 25 kap. 9 § 1 mom. rättegångsbalken förvägras godkännande. HD 1991:17.

10 §. Om godkänd missnöjesanmälan skall anteckning göras i underrättens expedition och diarium samt i nödiga längder och meddelanden.

Besvärundervisning

11 §. Då godkänd missnöjesanmälan gjorts, skall i målet ges besvärundervisning, som kan fogas till den expedition som innehåller underrättens avgörande.

I besvärundervisningen skall anges fullföljdsdomstolen samt fristerna för inlämnande av besvär och bemötande därav. Dessutom skall däri redogöras för stadgandena om fullföljande av besvär och om bemötande därav samt besvärsskriftens och bemötandets innehåll och bilagor.

Är besvärundervisning oriktig och har felet icke funnits tydligt upptäckas, har besvär fullföljts riktigt och bemötande avgivits i rätt ordning, om parten aningen iakttagit undervisningen eller vad om saken är stadgat.

Fullföljande av besvär

12 §. Tiden för anförande av besvär är trettio dagar från den dag då underrättens avgörande avkunnades eller gavs.

Senast den dag då besvärstiden utgår skall part vid äventyr av talans förlust tillstålla underrättens kansli sin besvärsskrift.

Besvär återkallas skriftligt. Återkallelsekriften skall riktas till hovrätten och tillställas hovrättens registratörskontor eller underrättens kansli. (28.12.1979/1072)

12a §. (28.6.1993/595) Beslut om att besvär skall avvisas på grund av försening fattas i underrätten av en lagfaren medlem. Om motparten har yrkat ersättning för rättegångskostnaderna, skall i avgörandet också ingå en utsaga om detta yrkande.

Parterna skall i god tid innan avgörandet ges skriftligen meddelas vilken dag ett avgörande enligt 1 mom. kommer att ges.

13 §. (28.6.1993/595) Kan en part som anmält missnöje, på grund av laga förfall eller av något annat godtagbart skäl inte inom föreskriven tid söka ändring, utsätter underrätten på ansökan en ny tid för anförande av besvär.

Om ny tid skall innan besvärstiden gått ut ansökas skriftligen hos underrätten. Till ansökan skall fogas en utredning om det förfall som drabbat sökanden eller om annat skäl för ansökan.

Beslut om utsättande av ny tid fattas i underrätten av en lagfaren medlem. Om ansökan förkastas, skall sökanden i god tid innan avgörandet ges skriftligen meddelas vilken dag avgörandet kommer att ges.

Se RB 12:28.

Besvärsskriftens innehåll och bilagor

14 §. I besvärsskrift, som skall ställas till vederbörande hovrätt, skall uppges:

1) det underrättsavgörande i vilket ändring sökes,
2) i vilken del ändring sökes i underrättens avgörande,

3) de ändringar i underrättens avgörande som yrkas samt

4) grunderna för yrkandena och till vilka delar ändringssökanden anser motiveringen för underrättens avgörande vara felaktig. (28.6.1993/595)

I ett tvistemål får ändringssökanden inte i hovrätten åberopa andra omständigheter eller bevis än de som

har lagts fram i underrätten, utom då han gör sannolikt att han inte har kunnat åberopa omständigheten eller beviset i underrätten eller att han annars har haft giltiga skäl att inte göra det. Ett kvittningsanspråk som framställs först i hovrätten kan avvisas, om det inte kan prövas utan svårighet. (22.7.1991/1052)

I besvärsskriften skall ändringssökanden också uppge de bevis på vilka han önskar stöda sig och vad han vill styrka med vart och ett av dem. Om ett skriftligt bevis inte tidigare har lagts fram, skall det fogas till besvärsskriften. (28.6.1993/595)

15 §. I besvärsskrift skall antecknas ändringssökandens namn, yrke och boningsort samt den postadress för honom eller hans ombud, under vilken meddelanden i saken får sändas till honom. Ändras postadressen, skall den nya adressen skriftligen anmälas till hovrättens registratörskontor.

Besvärsskriften skall undertecknas av ändringssökanden eller, om han icke själv uppsatt den, av uppsättaren. Denne skall samtidigt uppge sitt yrke och sin boningsort.

16 §. Till besvärsskriften skall fogas

1) i brottmål utdrag eller officiellt bestyrkta kopior av de protokoll som har satts upp över behandlingen, och

2) i tvistemål och brottmål de handlingar som ändringssökanden åberopar. (22.7.1991/1064)

Av besvärsskriften och de i 1 mom. 2 punkten nämnda handlingarna skall även avskrift inges.

Bemötande av besvär

17 §. Ändringssökandens motpart har rätt att bevaka svarandetalan och skriftligen bemöta besvären.

Tiden för bevakning av svarandetalan och bemötande av besvären är fjorton dagar från dagen för besvärstidens utgång.

18 §. Bevakning av svarandetalan sker genom muntlig eller skriftlig anmälan i underrättens kansli. Motparten skall härvid tillställas avskrifter av besvärsskriften och därtill fogade handlingar samt vid behov även skriftliga anvisningar om hur besvären skall bemötas.

Se HandllnsL § 5, Pr 33 och HandllnsF, Pr 33a; Militär rättegångsL § 19, Pr 1a.

19 §. Motparten skall inom den tid som stadgats i 17 § 2 mom. till underrättens kansli inlämna ett till hovrätten ställt bemötande och de handlingar, vilka innehåller de omständigheter som han åberopar. Av bemötandet och de därtill fogade handlingarna skall även avskrift inges. Ändringssökanden erhåller på begäran avskrifterna från underrättens kansli.

Utredde motparten inom den tid som är stadgad för inlämnande av bemötande skriftligen, att han på grund av laga förfall eller av annat godtagbart skäl icke inom föreskriven tid kan bemöta besvären, och för den skull anhåller om ny tid för avgivande av bemötande, gäller om utsättande av ny tid i tillämpliga delar vad i 13 § är stadgat.

Se HandllnsL § 1, Pr 33 och HandllnsF, Pr 33a.

20 §. (28.6.1993/595) I sitt bemötande skall den som bemöter besvären uppge

1) den sak i vilken bemötandet avges,

2) om han medger eller bestrider ändringsyrkandet samt

3) sin åsikt om grunderna för ändringssökandens yrkanden och om de omständigheter på vilka han önskar stöda sig.

På bemötandet och den som avgivit det tillämpas vad 14§ 2 och 3 mom. stadgar om besvär och ändringssökanden. Vad 15§ stadgar om besvärsskrift gäller också bemötande.

Kompletterande stadganden

21 §. Har en besvärsskrift eller ett bemötande som skall sändas till underrättens kansli inkommit till hovrätten inom utsatt tid, förlorar parten inte sin talan på grund av detta. Skrivelsen skall ofördröjligen sändas från hovrätten till underrättens kansli. (28.6.1993/595)

Skrivelser och till dem fogade handlingar som har kommit till underrättens kansli och är riktade till hovrätten skall utan dröjsmål sändas från underrätten till hovrätten. I tvistemål skall dessutom samtidigt akten i målet och bandupptagningarna samt en kopia av underrättens dom eller dess beslut som utgör en fristående handling sändas till hovrätten. Dessa handlingar sänds dock först sedan fristen för ett bemötande har löpt ut, om inte något annat följer av att saken är brådskande. (22.7.1991/1064)

22 §. I detta kapitel avsedda underrättelser och meddelanden av underrätt till parterna får sändas med posten under den adress som part meddelat underrätten.

23 §. Har part icke inlämnat avskrift av besvärsskrift eller bemötande eller av därtill fogade handlingar, tages avskrifter vid behov i underrättens kansli. Kostnaderna härför kan indrivas hos den part som försummat att inlämna avskrift. Ersättning får indrivas i den ordning som är stadgad i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/61).

Se SkatteUL, Pr 54.

24 §. Justitieministeriet fastställer formulär för de skriftliga fullföljdsanvisningarna och besvärundersvisningarna samt för de diariet och längder som skall föras vid underrätts kansli och hovrätts registratörskontor ävensom för de intyg som skall utfärdas på grundval av dessa. Närmare bestämmelser om förande av diariet och längder utfärdas vid behov av justitieministeriet.

26 kap. Om handläggning av besvärsmål i hovrätt (31.8.1978/661)

Komplettering av besvär och bemötande

1 §. Har till besvärsskrift som inlämnats inom stadgad tid icke fogats underrättens avgörande eller annan för prövningen av besvaren erforderlig expedition och står handlingen icke eljest till hovrättens förfogande, skall hovrätten förelägga ändringssökanden inom en av hovrätten utsatt tid inlämna den felande handlingen.

Iaktas föreläggandet icke, skall ändringsansökningen avvisas.

Ändringssökanden hade inte till sin besvärsskrift till hovrätten fogat rådstuvurättens samtliga protokollsutdrag. Då i besvärsskriften endast antecknats postadressen för sökandens ombud hade hovrätten bort sända föreläggandet om komplettering av handlingarna under denna adress och inte under den ändringssökandens adress som framgick av rådstuvurättens protokoll. Då hovrätten,

sedan ändringssökanden underlåtit att inlämna de felande handlingarna, avvisat besvaren, återförvisades målet till hovrätten. HD 1983 II 22.

2 §. (28.6.1993/595) Om besvär som inlämnats inom stadgad tid är bristfälliga och en komplettering är nödvändig för att rättegången skall kunna föras vidare, skall ändringssökanden uppmanas att avhjälpa bristen inom en av hovrätten utsatt tid. Samtidigt skall påföljden för försummelse av uppmaningen meddelas.

Av särskilda skäl får en part vars besvär också efter komplettering är bristfälliga beredas ett nytt tillfälle att komplettera dem.

Om ändringssökanden inte iakttar uppmaningen och besvaren är så bristfälliga att de inte kan läggas till grund för rättegång i hovrätten, skall besvaren avvisas.

3 §. Hovrätt kan vid behov bereda motpart tillfälle att inom en av hovrätten utsatt tid komplettera sitt bemötande.

Skriftlig tilläggsutredning

4 §. I mål, där besvaren icke har bemötts eller där besvaren på uppmaning av hovrätten har kompletterats, skall hovrätten vid behov inbegära motpartens bemötande.

5 §. Hovrätt får på synnerligt skäl beakta skrift eller annan handling som part efter utsatt tid tillställt hovrätten.

Om inhämtande av utlåtanden och därmed jämförlik skriftlig utredning gäller vad därom är särskilt stadgat.

Se RB 17:44-55 jämte hänv.

6 §. Om hovrätt självmant införskaffar utredning eller beaktar i 5 § avsedd skrift eller annan handling och sagda utredning kan inverka på målets avgörande, skall hovrätten med anledning härav av parterna inbegära skriftlig förklaring, om sådan icke är uppenbart onödig.

Hovrätten får vid behov även i övriga fall av part inbegära skriftlig utredning.

Hovrätten hade i ett tvistemål som gällde ett arbetsavtal med beaktande av det utlåtande som den inbegärt av arbetsdomstolen ändrat häradsrättens utslag till A:s nackdel. Hovrätten borde inte ha avgjort saken utan att höra A med anledning av utlåtandet. HD 1994:26. Se HD 1994:7.

Muntlig förhandling

7 §. Hovrätten håller vid behov muntlig förhandling, vid vilken kan höras parter, vittnen och sakkunniga samt emottagas annan utredning. Muntlig förhandling får begränsas att gälla en del av det fullföljda målet.

Om förrättande av syn gäller vad därom är särskilt stadgat.

Se RB 17:56-60 och hänv. vid § 60.

8 §. Hovrätt får ej på grundval av ny bedömning av bevisningen ändra underrättens avgörande i fråga om straffyrkande utan att verkställa i 7 § avsedd muntlig förhandling, såvida fråga icke är om enbart böter eller såvida muntlig förhandling, med beaktande särskilt av rättsskyddet för svarande i brottmål, icke är uppenbart onödig.

HovR hade inte på grundval av ny bedömning av bevisningen fått ändra underrättens avgörande av straffyrkandet utan att verkställa muntlig förhandling, som i synnerhet på den grund, att svaranden hade bestritt åtalet, inte var uppenbart onödig med beaktande av svarandens rättsskydd. HD 1980 II 80.

Hovrätten fick inte utan muntlig förhandling på grund av en ny bedömning av bevisningen ändra häradsrättens avgörande i ett mål, vari målsäganden hade yrkat straff för grov misshandel, så att den åtalade i stället för ett villkorligt fängelsestraff för grov misshandel dömdes till ett bötesstraff för lindrig misshandel. HD 1991:110.

Hovrätten hade vid bevisvärdering jämfört målsägandens vid förundersökningen och inför häradsrätten personligen avgivna berättelser, vilka inte överensstämde med varandra, trots att förhör inte hållits med målsäganden i hovrätten. Vid bedömningen av berättelsernas tillförlitlighet hade hovrätten även stött sig på den berättelse målsägandens maka hade avgett vid förundersökningen, fastän denna vägrat att avlägga vittnesmål inför domstol. Då hovrätten vid bevisvärderingen förfarit på detta sätt hade den inte iakttagit den rättsregel som framgick av rättegångsbalken 26 kap. 8§. Målet återförvisades till hovrätten. HD 1993:101.

9 §. Parterna kallas till muntlig förhandling genom hovrättens försorg. De parter vilkas hörande är uppenbart onödigt behöver icke kallas till den muntliga förhandlingen.

Parterna får kallas till muntlig förhandling vid äventyr att utevaro inte hindrar att målet handläggs och avgörs. På en part, mot vilken ett straffyrkande som nämns i 8 § riktas eller som hovrätten annars anser det vara nödvändigt att höra, skall dock tillämpas vad 12 och 16 kap. stadgar om en parts skyldighet att infinna sig till den fortsatta behandlingen av målet. I kallelsen skall parten underrättas om att målet kan handläggas och avgöras trots att han uteblir. (22.7.1991/1052)

Uteblir part som vid vite förständigats att inställa sig inför rätta eller anträffas icke den som enligt förordnande skall hämtas eller kan underrättelse om muntlig förhandling icke delges part, kan målet, då skäl därtill föreligger, avgöras oaktat partens frånvaro. Förelagt vite utdömes härvid icke. (28.12.1979/1072)

Se RB 16:5-6 och 8.

A, som genom underrätts laga kraft vunna utslag hade dömts till straff i ett brottmål, kunde inte enligt stadgandena i 16 och 26 kap. RB åläggas att vid vite infinna sig för att höras som part vid sådan muntlig förhandling i hovrätten som verkställdes för utredande av ett mot B i samma mål väckt åtal. Det vite som hovrätten dömt A att betala undanröjdes. HD 1982 II 136.

10 §. Hovrätten får på synnerligt skäl förordna att hörande av part, vittne eller sakkunnig kan ske i underrätt. Samtidigt kan hovrätten utsätta en tid, inom vilken hovrätten skall tillställas utredning om upptagen bevisning, samt meddela föreskrifter om hur hörandet bör anordnas.

Om hörande av svarande i brottmål

11 §. I brottmål, där svaranden icke bemött besvaren eller där han icke blivit med anledning därav hörd, får hovrätten icke utan att inbegära bemötande ändra underrättens avgörande så, att

- 1) den som ådömts bötesstraff eller som meddelats eftergift från straff, dömes till fängelsestraff eller avsättning,
- 2) villkorligt fängelsestraff ändras till ovillkorligt eller
- 3) svaranden ådömes en väsentligt strängare straffpåföljd.

Hovrätten hade med anledning av målsägandens besvär höjt det straff på 1 års fängelse, som underrätten ådömt den åtalade, till fängelse i 2 år 3 månader. Emedan den åtalade, som även sökt ändring, inte hade bemött målsägandens besvär och han inte heller annars blivit hörd med anledning därav, hade hovrätten inte utan att inbegära bemötande av den åtalade fått ändra det av underrätten ådömda straffet så att det på anført sätt blev väsentligt strängare. HD 1982 II 100.

Prövningsskyldighet (28.6.1993/595)

11a §. (28.6.1993/595) Hovrätten prövar inte utan särskilda skäl riktigheten av underrättens avgörande till andra delar än de grunder och omständigheter som framlagts i besvaren och bemötandet.

Om ändring i underrättens dom i brottmål söks endast i fråga om straffpåföljden, får hovrätten inte utan särskilda skäl pröva om svaranden i brottmålet har gjort sig skyldig till den gärning som tillräknats honom.

Kompletterande stadganden

12 §. (22.7.1991/1052) Hovrätten får sända ett föreläggande, en begäran, en kallelse och ett meddelande som nämns i detta kapitel med posten till den adress som parten senast har uppgivit, om inte något annat delgivningssätt anses vara nödvändigt. Svaranden skall dock kallas till en muntlig förhandling som nämns i 8 § så som 11 kap 20 § 2 mom. stadgar.

13 §. Föredragande i hovrätt får, utan att målet föredrages, i enlighet med utfärdade anvisningar, till parterna sända föreläggande, begäran och meddelande som angår besvärsmålet.

14 §. Ändrar hovrätten underrättens avgörande på sätt i 8 eller 11 § avses eller ådömer den villkorligt straff, skall den dömda omedelbart underrättas om dagen för avgörandet och den ådömda straffpåföljden.

27 kap. Huru rättegångssaker böra fullföljas i Hofrätten

1-2 § har upphävts genom F 14.8.1901.

3 § har upphävts genom F 27.4.1868.

4 §. I the saker, som Hofrätten, såsom förste domstol, uptager, låte Hofrätten genom anslag dagen förut kungjöra, at parterne å then dag, som i stemning förelagd är, skola vid uprop vara; och gifve tå käranden sin inlaga fram: sedan gånge thermed, som förr sagdt är. Parterne måge i thessa mål gifva tvänne skrifter in hvarthera, ther the ej rättan tid ther til försumma. [I boskilnadsmål för skuld, eller ther gäldbunden söker, at få alt thes gods til sina borgenärer afstå, vare tid fiorton dagar emellan hvarthera upropet].

5 §. Kommer ej then, som stemma låtit, med thes inlaga in å dag föresattan: lægge Hofrätten honom annan tid före, äntå at then ursächt han förebär, ej pröfvas laglig: doch böte han, för thet han ute blef, [tijo daler], och gælde kostnaden åter til svaranden, som när varit. Kommer ej käranden andra gången, och viser ej laga förfall; tå dömes svaranden för hans talan fri.

Se SL 2:4 och 5, St 1.

6 §. Alla inlagor med bevis, som ther til höra, ehvad thet är i lagvadda eller instemda saker, skola tvefalt ingifvas; then ena at vara i Hofrätten qvar, then andra at gifvas til vederparten.

Se RB 25:16.

7 §. Tiltalar them, som å [Konungens] vägnar i Hofrätten kära bör, någon för embetes eller annat groft brott; varde hans inlaga offentliga upläst, så ock thes svar, som anklagad är.

Se I om offentlighet vid rättegång, Pr 24.

8 § har upphävts genom L 20.2.1960/109. Se RB 31:4 och 5.

9
sluta
tillde
städe
Vi
över
ning
skrif
som
An
till ho
lottas,
delas i
drages
17.9.1

1
Rätta
kraft
böte
[etth
[feml
Se s
I
upp
kan
saga
för
av l
2
Rätta
man
rätt i
saren
skall

1
gång,
drage
[tjuga
tegan
Se s
2 §
och g
Hofrä
ansva
till [e
som i
ej böt
Se s
3 §
Krona
skada
omstå

4 §

1 §
utslag
Rep
upphäv
Se F
Högsta
Ang

9 §. (19.12.1921/274) Så snart skriftväxlingen avslutats, skall till hovrätten inkommet mål eller ärende tilldelas någon ledamot av rätten eller tjänsteman därstädes att beredas och föredragas.

Vill part bliva i hovrätten muntligen hörd eller att få över viss omständighet förebringa åberopad bevisning, äge han rätt att, sålänge målet icke är föredraget, skriftligen därom anhålla, och uppgive tillika den tid som för ändamålet erfordras.

Ang. vilka tjänstemän vid hovrätt, som äger mottaga och diarieföra till hovrätten inkommande handlingar, huru vade- och tvistemål utlottas, underställda mål och besvärsmål samt mål ang. tjänsteåtal fördelas mellan divisionerna och i vilken ordning nämnda ärenden föredrages, stadgas i HdB innefattande arbetsordning för hovrätterna 17.9.1952/333.

28 kap. Om dombrott

1 §. (27.4.1868) Hvar som ånyo drager den sak för Rätta, deri dom eller utslag förr är, som vunnit laga kraft, eller tadlar sådan dom för Rätten eller utom; böte för Underrätts dom [tio daler;] för Hofrätts dom [ett hundra daler]. Är det [Kejsarens] dom; plikte med [fem hundra daler.]

Se SL 2:4 och 5, St 1.

En arbetstagar hade i ett mål angående arbetsförhållandets upphörande genom laga kraft vunnen dom i enlighet med sitt yrkande tilldömts lön för en månads uppsägningstid, trots att uppsägningstiden hade varit två månader. Domen utgjorde inte hinder för prövning av ett käromål, vari arbetstagar yrkade på betalning av lönen för den andra uppsägningstiden. HD 1990:111.

2 §. (27.4.1868) Qväljes Underrätts dom för Rätta; dömme deröfver den Rätt, der det sker. Tadlar man sådan dom utom Rätten; dömme deröfver Underrett i den ort, der brutet är. Qväljes Hofrätts eller [Kejsarens] dom, ehvad det är för Rätta, eller eljest; det skall i Hofrätt dömmas.

29 kap. Om rättegångs missbruk

1 §. (27.4.1868) Djerfves någon missbruka rättegång, och emot klara skäl och bättre vett, af arghet, drager någon för Rätta, böte i Underrätt ifrån [tio] till [tjugu daler, de fattiges ensak], och gälde dertill rättegångskostnad, hinder och skada.

Se SL 2:4, St 1; SP § 6 p. 1, St 2.

2 §. (27.4.1868) Hafver någon tappat i Underrätt, och gillar Hofrätten i allt Underrätts utslag, pröfve Hofrätten ock om han för ohemul klagan gjort sig till ansvar förfallen; finnes det, böte han då från [trettio] till [ett hundra daler]. I alla dessa fall plikte fullmäktig, som i [15 kapitlet 14 §] sagt är. Orkar den brottslige ej böta; plikte med fängelse, som särskilt stadgad är.

Se SL 2:4 och 5; 38:2, St 1; UL 10:13, Pr 47.

3 §. Missbrukar then, som å [Konungens och] Kronans vägnar talar, rättegång, til andras förfång och skada; stånde til laga ansvar, och varde dömd efter omständigheterna.

4 § har upphävt genom L 12.8.1960/362.

30 kap. Fullföljd av talan från hovrätt till högsta domstolen (2.2.1979/104)

Allmänna stadganden

1 §. (2.2.1979/104) Ändring i hovrätts dom och utslag sökes hos högsta domstolen genom besvär.

Republikens president kan i enskilda fall genom beviljande av nåd upphäva eller mildra straff. RF § 29, A 1.

Se RB 8:2 och 10:22 c; L om Högsta domstolen, Pr 2 och F om Högsta domstolen, Pr 3.

Ang. ändringssökande i förvaltningsärenden, se FörvBesvL, B 4;

LänsRL § 28, B 2. Brev 1.4.1790, infört vid UL 10:4, Pr 47.

Ang. besvärsubud, se RB 10:8, mom. 2 och 10, mom. 2, 14:9 samt 16:3, mom. 1 och 3; IntfamL § 13, Ci 24; AB 19:22, 20:12 och 23:13, Ci 29; InlösningsL § 91, Ci 65, L om marknadsdomstolen § 16 mom. 1, Ha 19 h; L om skifte § 332, Ek 1; L om sammanslagning av jordlägenheter § 15 mom. 4, Ek 3; L om ägoreglering i gränskommunerna 9.6.1960/283 § 14 mom. 6 och VattenL 17:4, mom. 2, Ek 9; Militär rättegångsL § 9, Pr 1 a.

Sedan allmän åklagare åtnöjts med HR:s utslag, varigenom åtalet förkastats, och HovR, vari målsäganden sökt ändring i utslaget, låtit bero vid detsamma, har besvär, som av justitiekanslern anförts över HovR:s utslag, lämnats utan avseende. HD 1932 I 69.

Offentliga åklagaren hade rätt att söka ändring till den åtalades förmån på den grund, att person, som dömts till straff på basen av målsägandens åtal, i själva verket icke gjort sig skyldig till något brott. HD 1968 II 11, Lm 1968 s. 893.

Enär en häktad person förklarar sig nöjas åt hovrätts utslag och begynt utstå det straff som däri ådömts honom, avvisades hans ansökan om fullföljdstillstånd. HD 1974 II 75.

Sedan RR förkastat av allmän åklagare utfört åtal och HovR, där endast målsäganden sökt ändring i RR:s utslag till den del detta angick skadeståndet, återförvisat målet till RR, hade målsäganden i RR mot den åtalade framställt straffanspråk i enlighet med det tidigare åtalet. Målsäganden ansågs icke ha rätt att framställa dylikt anspråk. HD 1958 II 3.

Då besväranden icke påyrkat ändring i det slut, vari försäkringsdomstolen i sitt utslag stannat, upptogs besvaren ej till prövning. HD 1944 II 19.

En av A ägd och av B framförd bil hade skadats vid sammanstötning med en av C framförd bil. Underrätten, där A yrkat på ersättning av såväl B som C för den skada sammanstötningen åsamkat honom, dömde C för trafikbrott och ålade honom att erlagga skadestånd åt A. HovR, där endast C besvärat sig, ansåg att B varit skyldig till sammanstötningen och uppkomsten av skadorna i lika hög grad som C och nedsatte den C ålagda skadeståndsskyldigheten till hälften av skadans belopp. Då A åtnöjts med underrätts utslag, medelst vilket hans ersättningsyrkande mot B förkastats, och utslaget sålunda till denna del vunnit laga kraft, avvisade HD A:s ansökan om fullföljdstillstånd till den del den angick ersättningsyrkande mot B. HD 1965 II 46.

Sedan RR förkastat en talan på grund av fordran hade borgenären i en konkurs som börjat därefter bevakat samma fordran, och den hade i en laga kraft vunnen konkursdom fastställts till betalning. Härefter lät HovR, där borgenären sökt ändring i RR:s utslag i fordringsmålet, bero vid RR:s utslag. Emedan frågan om fordringen redan hade blivit rättskraftigt avgjord i konkursdomen och detta avgörande var bindande för gäldenären även personligen, undanröjde HD, där borgenären sökt ändring i HovR:s dom i fordringsmålet, HovR:s utlåtande över käromålet. HD 1981 II 89.

HovR hade i ett mål, vari åtal utförts mot en bils förare bl.a. för framförande av motorfordon i berusat tillstånd och dödsvällande, med fastställande av det beslut, vari underrätten i sitt utslag stannat, ålagt föraren att till den avlidnes änka och barn utgiva vissa ersättningar och underhållsbidrag. I sistsagda del ändrade HovR dock i anledning av försäkringsbolagets besvär motiveringen i underrätts utslag sålunda att den avlidne, som befunnit sig i bilen, ansågs ha varit medveten om att föraren varit berusat. Den avlidnes änka hade rätt att söka ändring i HovR:s utslag beträffande motiveringen. HD 1961 II 151 (omr.). Se även HD 1969 II 56.

Då käranden i sin ändringsansökan förklarar sig avstå från käromålet, har HD, med upphävande av HovR:s dom och HR:s utslag, försatt saken i det läge den hade innan svaranden delgavs stämningen i målet. HD 1946 II 161.

2 §. (2.2.1979/104) Den som vill söka ändring i hovrätts dom eller utslag i ärende, som dit inkommit genom besvär eller klagan, skall därtill söka tillstånd (*besvärstillstånd*) hos högsta domstolen.

I ärende som hovrätt avgjort i första instans sökes ändring utan ansökan om besvärstillstånd.

L 2.2.1979/104 trädde i kraft 1.1.1980. Oavsett fullföljdsförbud som därförinnan har stadgats kan besvärstillstånd meddelas enligt denna lag.

Ang. meddelande av besvärstillstånd utan hinder av förbud mot ändringssökande, se FörmynderskapsL § 74, Ci 6; AB 19:22, 20:12 och 23:13, Ci 29; L om rättegången i hyresmål § 30, Ci 56; IntF § 33, Ci 76; L om marknadsdomstolen § 16 mom. 2, Ha 19 h; L om fartygsregister § 44, Ha 42; L om in-teckning i luftfartyg § 2, Ha 50; VattenL 17:4, mom. 1, Ek 9; L om enskilda vägar §§ 101 mom. 3 och 104 a, Ek 15; ÄgofrL § 45, Ek 19; L om in-teckning i bil § 20, Ek 112; SV 6:14, St 18; L om fri rättegång § 26, Pr 24 a; UL 10:15, Pr 47; L om militärinkvartering 30.6.1919/92, § 52.

HovR hade upphävt underrätts utslag, medelst vilket målet på grund av brist i processförutställningarna avvisats, och återför-

visat målet till samma underrätt. Ändring fick sökas i HovR:s utslag. Tillståndsansökan upptogs icke till prövning, då sökanden ej i besvären yrkat ändring i HovR:s utslag utan endast att utslaget måtte fastställas. HD 1981 I 2 (plenium).

3 §. (2.2.1979/104) Besvärstillstånd kan meddelas endast om det med avseende på lagens tillämpning i andra liknande fall eller med hänsyn till en enhetlig rättstillämpning är av vikt att ärendet prövas av högsta domstolen, eller om därtill finns särskild anledning till följd av sådant i saken inträffat rättegångs- eller annat fel, att domen eller utslaget på grund därav borde återbrytas eller undanröjas, eller om det eljest föreligger vägande skäl att meddela besvärstillstånd.

Besvärstillstånd kan meddelas att gälla endast en del av hovrättens avgörande. Fråga om meddelande av besvärstillstånd i annan del av ärendet kan därvid hänskjutas till avgörande i samband med handläggningen av besvären.

Se RB 31:1 och 7-9.

Fullföljd i ärende som hovrätt handlagt i andra instans

4 §. (2.2.1979/104) Till hovrätts avgörande skall fogas besvärsundervisning. I denna skall redogöras för de förutsättningar, under vilka besvärstillstånd enligt lag kan meddelas och hur den som anhåller om besvärstillstånd skall förfara för att draga sina besvär under högsta domstolens prövning.

5 §. (2.2.1979/104) Tiden för ansökan om besvärstillstånd och anförande av besvär är 60 dagar från den dag då hovrättens dom eller utslag gavs.

Senast den dag då fullföljdstiden utgår skall sökanden vid äventyr av talans förlust tillstålla hovrättens registratorskontor en till högsta domstolen ställd fullföljdsskrift, vilken skall innehålla tillståndsansökan och besvär.

Till fullföljdsskriften skall fogas handlingar, av vilka framgår de omständigheter sökanden åberopar.

Se UL 10:15, Pr 47; LagatidL, Pr 34; HandllnsL och -F, Pr 33 och 33 a.

6 §. (2.2.1979/104) I tillståndsansökan skall anföras den i 3 § stadgade grund på vilken besvärstillstånd sökes samt de skäl på vilka sökanden anser att ovan avsedd grund för meddelande av besvärstillstånd föreligger. Därjämte skall anges det avgörande av hovrätten vari sökanden vill söka ändring.

I besvären skall uppges:

- 1) i vilken del ändring sökes i hovrättens avgörande;
- 2) de ändringar i hovrättens avgörande som yrkas; samt
- 3) grunderna för yrkandena.

I fullföljdsskriften skall dessutom anges sökandens namn, yrke och boningsort samt den postadress för honom eller hans ombud, under vilken meddelanden i saken får sändas till honom. Ändras postadressen, skall den nya adressen skriftligen anmälas till högsta domstolens registratorskontor. Fullföljdsskriften skall undertecknas av sökanden eller, om han icke själv uppsatt den, av uppsättaren. Denne skall därjämte uppges sitt yrke och sin hemort.

7 §. (2.2.1979/104) Ändringssökanden får icke åberopa andra omständigheter och bevis än sådana som förebragts i underrätten eller hovrätten, förutom då sökanden gör sannolikt att han icke har kunnat åberopa omständigheten eller beviset vid lägre domstol eller att han eljest har haft giltig anledning att ej göra det.

Önskar sökanden till stöd för sin ändringsansökan framlägga nya bevis, skall han uppge dem och därjämte de omständigheter han önskar styrka samt anledningen till att beviset ej tidigare förebragts.

8 §. (2.2.1979/104) Har fullföljdsskrift, som skall tillställas hovrättens registratorskontor, inom utsatt tid inkommit till högsta domstolen och är det skäl att antaga, att den tillställts högsta domstolen av misstag, går part icke av denna anledning sin talan förlustig. Högsta domstolen skall ofördröjligen insända skriften till hovrättens registratorskontor.

Hovrätten skall insända fullföljdsskrift jämte bilagor till högsta domstolen. Akten i ärendet samt avskrift av hovrättens avgörande skall samtidigt över-sändas.

9 §. (2.2.1979/104) Har tillståndsansökan eller besvär, som inkommit inom utsatt tid, icke avfattats på stadgat sätt eller har till fullföljdsskrift icke bifogats av sökanden åberopade handlingar, skall högsta domstolen förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom en av domstolen utsatt tid, om icke kompletteringen saknar betydelse för sakens handläggning.

På synnerliga skäl får sökande, vars tillståndsansökan eller besvär även efter kompletteringen är bristfälliga enligt vad i 1 mom. sägs, beredas nytt tillfälle till komplettering.

Iaktas föreläggandet icke och är fullföljdsskriften så bristfällig att saken icke kan avgöras på grundval av den, skall ansökan avvisas.

10 §. (2.2.1979/104) Högsta domstolen skall vid behov av motparten begära skriftligt bemötande av ändringsansökningen. Har besvärstillstånd meddelats, skall bemötande alltid begäras av motparten, om detta icke redan skett då tillståndsansökningen hand-lades.

11 §. (2.2.1979/104) I bemötande av ändringsansökan skall:

- 1) uppges det ärende i vilket bemötandet avges;
- 2) framföras motpartens åsikt om sökandens yrkanden och grunderna för dem; samt
- 3) uppges de skäl och bevis på vilka motparten önskar stöda sig.

I bemötandet skall dessutom anges motpartens namn, yrke och boningsort samt den postadress för honom eller hans ombud under vilken meddelanden i saken får tillställas honom. Ändras postadressen, skall den nya adressen skriftligen anmälas till högsta domstolens registratorskontor. Bemötandet skall undertecknas av motparten eller, om han icke själv har uppsatt det, av uppsättaren. Denne skall därjämte uppges sitt yrke och sin hemort.

Av bemötandet och därtill fogade handlingar skall även inlämnas avskrifter. Dessa sändes från högsta domstolen med posten till ändringssökanden.

12 §. (2.2.1979/104) På den som avger bemötande tillämpas vad i 7 § är stadgat.

Högsta domstolen kan vid behov bereda den som har avgivit bemötande tillfälle att inom viss tid komplettera detta.

Fullföljd i ärende som hovrätt handlagt i första instans

13 §. (2.2.1979/104) Till hovrätts avgörande skall fogas besvärsundervisning, varav framgår hur den som är missnöjd med avgörandet skall förfara för att

draga sina besvär under högsta domstolens prövning och hur besvären skall bemötas.

Om anförande av besvär och om besvarens innehåll gäller på motsvarande sätt vad i 5 och 6 §§ är stadgat. Av besvärsskriften och de därtill fogade handlingarna skall likväl även inlämnas avskrift.

Se § 5 jämte hänv.

14 §. (2.2.1979/104) Ändringssökandens motpart har rätt att skriftligt bemöta besvären. Tiden för inlämnande av bemötande är 14 dagar från den dag då fullföljdstiden går till ända.

För avgivande av bemötande får motparten från hovrättens registratörskontor avskrifter av besvärsskriften och av de därtill fogade handlingarna.

Senast den dag då den i 1 mom. nämnda tiden går till ända skall motparten tillställa hovrättens registratörskontor ett till högsta domstolen ställt skriftligt bemötande. Om dess innehåll och om skyldighet att inlämna avskrifter gäller på motsvarande sätt vad i 11 § är stadgat. Ändringssökanden får avskrifterna från hovrättens registratörskontor.

Se Lagatidl, Pr 34; HandlinsL och -F, Pr 33 och 33 a; Militär rättegångsL § 19, Pr 1 a.

15 §. (2.2.1979/104) Om tillställande av besvärsskrift eller bemötande direkt till högsta domstolen gäller på motsvarande sätt vad i 8 § 1 mom. är stadgat.

Hovrätten skall sända besvärsskriften och bemötandet till högsta domstolen. Akten i ärendet och avskrift av hovrättens avgörande skall samtidigt översändas.

16 §. (2.2.1979/104) Om komplettering av besvär och bemötande gäller på motsvarande sätt vad i 9 och 12 §§ är stadgat.

17 §. (2.2.1979/104) Har besvär efter högsta domstolens föreläggande kompletterats och kan det som därvid har anförts påverka ärendets avgörande, skall högsta domstolen begära bemötande av motparten.

Handläggning av fullföljdsärende i högsta domstolen

18 §. (2.2.1979/104) Högsta domstolen får på synnerligt skäl beakta av part efter fatalitetidens utgång insänd tilläggsutredning, om dess framställande icke är förbjudet enligt 7 eller 12 §.

19 §. (2.2.1979/104) Beaktar högsta domstolen i 18 § avsedd tilläggsutredning eller har högsta domstolen självant anskaffat utredning, som kan påverka sakens avgörande, skall högsta domstolen av part begära skriftlig förklaring, såvida detta icke är uppenbart obehövt.

20 §. (2.2.1979/104) Högsta domstolen håller vid behov muntlig förhandling, vid vilken parter, vittnen och sakkunniga kan höras och annan utredning mottagas. Muntlig förhandling får begränsas att gälla en del av det fullföljda målet.

Högsta domstolen kan även förordna att hörande av part, vittne eller sakkunnig skall ske vid annan domstol.

21 §. (2.2.1979/104) Parterna får kallas till muntlig förhandling vid äventyr att utevaro inte hindrar att målet handläggs och avgörs. På en part som högsta domstolen anser det nödvändigt att höra skall dock tillämnas vad 12 och 16 kap. stadgar om åläggande av part att infinna sig till den fortsatta behandlingen av målet. I kallelsen skall parten underrättas om att målet kan handläggas och avgöras trots att han uteblir. (22.7.1991/1052)

Uteblir part, som vid vite förständigats att inställa sig inför rätta, eller anträffas icke den som enligt förordnande skall hämtas eller kan underrättelse om muntlig förhandling icke delges part, kan målet, då skäl därtill föreligger, avgöras oaktat partens utevaro. Förelagt vite ådömes härvid icke.

Kompletterande stadganden

22 §. (13.6.1986/472) Hovrätts avgörande i fråga om vilket för fullföljd krävs besvärstillstånd verkställs så som det stadgas i fråga om laga kraft vunnen dom. Om sökandens rätt att lyfta medel som influerat vid utsökning stadgas i 6 kap. 1 § 2 mom. utsökninglagen.

Se UL 3:13, Pr 47.

23 §. (2.2.1979/104) Högsta domstolen kan, då skäl föreligger, innan fullföljdsärende avgöres förordna, att hovrättens avgörande tills vidare ej skall gå i verkställighet eller att verkställigheten ej skall fortgå.

Se F om verkställighet av fängelsestraff § 3 mom. 4, St 19; BotesVF § 8, St 22.

24 §. (2.2.1979/104) En kallelse till muntlig förhandling skall tillställas mottagaren på det sätt som nämns i 11 kap. (22.7.1991/1052)

Begäran om inlämnande av bemötande eller skriftlig förklaring samt föreläggande att komplettera tillståndsansökan, besvär eller bemötande får sändas med posten under den adress parten senast har uppgivit, om icke annat delgivningssätt anses erforderligt.

Se RB 11:9-18.

25 § har upphävts genom L 26.7.1993/702.

26 §. (2.2.1979/104) Högsta domstolens avgörande får skrivas utan redogörande del och fogas till hovrättens avgörande.

27 §. (2.2.1979/104) Högsta domstolens dom eller utslag gives och dateras den dag från och med vilken domen eller utslaget hålles part till handa. Utslag, genom vilket ansökan om besvärstillstånd avslås eller avvisas, kan likväl dateras dagen för föredragningen i enlighet med vad i högsta domstolens arbetsordning föreskrives. I arbetsordningen kan bestämmas, att även annat utslag, som fogas till ansökningshandlingen, samt beslut, genom vilket ärendet icke avgöres slutligt eller som delges endast genom brev, skall dateras enligt dagen för föredragningen.

Se hänv. vid RB 24: 5; FöretagsinteckningsF § 8 Ci 84; NamnF § 9, Ci 2.

31 kap. Om extraordinärt ändringssökande (20.2.1960/109)

Jfr EoFörvBesvL, B 4 a.

Klagan

Se RB 16:4, 24:10 och 25:9, mom. 3; L om utlämning för brott §22, St 4.

1 §. (20.2.1960/109) Laga kraft vunnen dom må efter klagan på grund av domvilla undanröjas:

1) om rätten icke varit domför eller om ärendet upptagits till prövning, oaktat sådan omständighet förelegat, på grund varav rätten självant borde hava lämnat ärendet utan prövning;

2) om frånvarande, som icke blivit stämd, dömes eller om person, som ej blivit hörd, eljest lider men av domen;

3) om domen är så oklar eller ofullständig, att av densamma ej framgår, huru i saken blivit dömt; eller

4) om vid rättegång inträffat annat rättegångsfel, som finnes eller kan antagas hava väsentligt inverkat på målets utgång.

Se även RB 31:16.

2 §. (20.2.1960/109) Önskar någon klaga över domvilla, skall han ingiva klagoskrift till vederbörlig överrätt eller, då fråga är om överrätts eller högsta domstolens dom, till högsta domstolen.

Klagan skall, då den grundar sig på omständighet, varom förmåles i 1 § 1 eller 4 punkten, anföras inom sex månader från den dag, då domen vann laga kraft. I ovan i 1 § 2 punkten avsett fall skall sagda tid räknas från det klagande fick del av domen.

Se RB 8:2; L om arbetsdomstolen § 37, Ar 15; L om marknadsdomstolen § 16, Ha 19 h; HandlinsL och -F, Pr 33 och 33 a; L om betalningsorder § 9 mom. 4, Pr 35; L om strafforder § 14, Pr 37.

Riksdagens justitieombudsman ansågs icke behörig att i tvistemål klaga för enskild part. HD 1961 II 103.

Enligt bolagsordningen i ett bostadsaktiebolag hade Helsingfors stad ensamrätt att, så länge staden var aktieägare i bolaget, inlösa aktier som hade överlåtits till andra än överlåtarens närmaste anhöriga. På talan av några aktieägare förklarade rådstuvurätten bolagsordningens inlösningsklausul vara överksam. Staden hade inte instämt i målet. På klagan av staden undanröjdes rådstuvurättens utslag eftersom staden led sådant men av utslaget som avses i 31 kap. 1 § 2 punkten rättegångsbalken. HD 1989:26.

Underrätten hade genom laga kraft vunnit utslag ålagt A betalningsskyldighet. Den för A sedermera förordnade förmyndaren anhöll om återbrytande av utslaget på den grund, att A redan vid tiden för stämningens delgivning varit sinnessjuk. Ansökningen avvisades, när fråga var om sådan klagan rörande domvilla som skulle anföras i HovR. HD 1963 II 109.

Ansökan om återbrytande av strafforder, som gjorts av domsagas strafforderdomare på grund av att den åtalade för ett brott, som inträffat utanför domsagens domkrets, dömts medels strafforder, hänsköts för handläggning till vederbörande överrätt, emedan fråga icke var om ett fel i själva straffordern, utan om ett fel i rättegångsförfarandet, till följd varav domens undanröjande borde ske efter klagan. HD 1977 II 27, D 1977 s. 78.

Inteckningsutslag som givits vid arkivhandläggning utan att fastighetens ägare hörts kunde undanröjas efter klagan. HD 1977 II 79, D 1978 s. 8.

Ågodelningsrätten ansågs enligt RB 31 kap. 2 § 1 mom. och 16 § vara behörig att handlägga klagan över vägnämnds beslut i ett ärende rörande grundande av väglag i enlighet med lagen om enskilda vägar. HD 1965 I 2 (plenum).

En del nära fränder hade inte hörts vid förordnandet av god man fastän hörandet hade varit påkallat på grund av uppenbar intressekonflikt. Förordnandet undanröjdes med stöd av 31 kap. 1 § 2 punkten rättegångsbalken då den företedda utredningen visade att godemannens åtgärder förorsakat men. HD 1993:115.

3 §. (20.2.1960/109) I klagoskrift skola uppgivas grunderna för yrkandet samt de bevis, på vilka yrkandet stöder sig. Till skriften skola fogas domen, över vilken klagan anføres, och de skriftliga bevis, som åberopas.

4 §. (20.2.1960/109) Har den dom, över vilken klagan anføres, icke fogats till klagoskriften eller är klagoskriften så bristfällig, att saken icke kan avgöras på grundval därav, skall klaganden föreläggas att avhjälpa bristen inom utsatt tid, vid äventyr att, om han underlåter detta, klagan kommer att avvisas. Föreläggandet får sändas med posten under den adress klaganden uppgivit. (2.2.1979/104)

Såvida klagan icke avvisas eller förkastas såsom uppenbart ogrundad, skall med anledning av densamma motparten eller annan, vars rätt klagan berör, avfordras skriftligt bemötande, om detta ej är uppenbart obehövt. Vid behov skall även vederbörande domares utlåtande eller förklaring infordras. (2.2.1979/104)

Finns skäl därtill, må före sakens slutliga avgörande förordnas, att domen tillsvidare ej skall gå i verk-

ställighet eller att verkställigheten ej skall fortgå. (20.2.1960/109 och 2.2.1979/104).

Se UL 3:13, Pr 47

5 §. (2.2.1979/104) Finnes tilläggsutredning erforderlig innan ärendet kan avgöras, skall rätten vidtaga åtgärder för införskaffande av nödig utredning. Angående muntlig förhandling i ärenden rörande klagan gäller vad om anordnande av muntlig förhandling i hovrätt och i högsta domstolen eljest är stadgat.

6 §. (20.2.1960/109) Finnes domvilla hava inträffat, skall domen undanröjas i dess helhet eller till nödiga delar och målet, om det ånyo bör handläggas, hänvisas till den rätt, där domvillan inträffat. Härvid bör även bestämmas, inom vilken tid och på vilket sätt målet skall bringas till förnyad handläggning.

Om återbrytande av laga kraft vunnen dom

7 §. (20.2.1960/109) Laga kraft vunnen dom i tvistemål må återbrytas:

1) om medlem av eller tjänsteman vid rätten eller parts företrädare eller biträde i samband med målet gjort sig skyldig till brottsligt förfarande, som kan antagas hava inverkat på målets utgång;

2) om skriftlig handling, som använts såsom bevis, varit falsk eller med den persons vetskap, som utgivit handlingen, till sitt innehåll från sanningen avvikande eller om part, som hörts under sanningförsäkran, eller vittne eller sakkunnig uppsåtligt avgivit osann utsaga, och handlingen eller utsagan kan antagas hava inverkat på utgången;

3) om omständighet eller bevis åberopas, som ej tidigare framlagts, och dess framläggande sannolikt hade medfört annat slut i saken; eller

4) om domen grundar sig på uppenbart oriktig tillämpning av lag.

Dom må ej återbrytas av orsak, som nämnes i 1 mom. 3 punkten, såvida ej part gör sannolikt, att han ej kunnat åberopa ifrågavarande omständighet eller bevis i den rätt, som givit domen, eller genom att söka ändring i domen eller att han eljest haft giltigt skäl att underlåta åberopandet.

Se L om lagfarts- och teckningsregister § 10, Ci 75 b.

Barn hade icke rätt att söka återbrytande av dom, genom vilken dömts till äktenskapsskillnad mellan deras framlidna föräldrar och givits förordnande om moderns släktnamn. HD 1972 II 107.

Utslag, varigenom talan om barns förklarande för barn utom äktenskap förkastats, har återbrutits, då utlåtande om faderskapsundersökning, som grundade sig på senare slutförd blodgruppsundersökning, sannolikt hade lett till annat slutresultat, såframt utlåtandet företetts som stöd för talan. HD 1961 II 145, D 1962 s. 34.

I [L 30.12.1963 om vissa blod- och andra undersökningar rörande ärftliga egenskaper] åsyftad undersökning kan icke förordnas att åga rum i ärende rörande återbrytande av dom. HD 1964 II 110.

Styckningsförrättning återbruten. HD 1964 II 57.

Jämte det underrätts utslag, genom vilket ett arv förklarats tillhöra staten såsom danaarv, på ansökan av arvingar, som sedermera fått vetskap om sin arvsrätt, återbröts samt statens i målet utförda talan i anseende till innehållet i det svar som avgivits på återbrytningens ansökan omedelbart ogillades, återbröts även av domhavanden vid arkivhandläggning givet utslag, genom vilket staten beviljats lagfart på vissa till boet hörande lägenhetsdelar. HD 1969 II 16.

Underdomare eller underrätt ansågs ha befogenhet att, sedan sakägarna hörts, själv rätta sådant fel i teckningsutslag, som föranletts av att den in-tecknade lägenheten vid felaktigt förrättad och sedermera återbruten styckningsförrättning erhållit fel registernummer. HD 1968 II 36, Lm 1968 s. 898.

En hustru hade beviljats lagfart på en fastighet, vilken hon enligt lagfartsutslaget medelst gåvobrev fått av sin make. Då gåvan makarna emellan såsom stående i strid med det i ÅL § 45 stadgade

31

tgå.

er-
vid-
ing.
kla-
ling

räf-
nös-
gas,
rvid
sätt

m i

eller
målet
kan

bevis,
givit
unde
ran,
sann
nava

n ej
olikt

till-

i l
han
eller
söka
il att

vilken
ar och

utom
skaps-
upps-
iframt
962 s.

ar rö-
brord-
964 II

ts till-
rmera
utförda
erbryt-
navan-
bevil-
969 II

sedan
m för-
ad och
gister-

on en-
gåvan
adgade

förbudet var ogiltig, återbröts lagfartsutslaget på ansökan av den tingsdomare som beviljat lagfarten. HD 1985 II 100.

Domare som hade utfärdat betalningsorder hade inte rätt att söka återbrytande av betalningsordern. HD 1986 II 10.

Rådstuvurätten hade i ett brottmål medelst slutligt utslag förpliktat den åtalade, som beviljats fri rättegång och för vilken förordnats rättegångsbiträde, att ersätta staten det arvode och den ersättning som av statsmedel betalats till rättegångsbiträdet, ehuru förordnande icke givits om upphörande av den fria rättegången. Då rådstuvurättens laga kraft vunna utslag återbröts i avseende å nämnda ersättningskyldighet, tillämpades 31 kap. 7 § 1 mom. 4 punkten rättegångsbalken rörande återbrytande av dom i tvistemål. HD 1973 II 34, D 1973 s. 95.

8 §. (20.2.1960/109) Laga kraft vunnen dom i brottmål må till förmån för den åtalade återbrytas:

1) om medlem av eller tjänsteman vid rätten, åklagare eller parts företrädare eller biträde i samband med målet gjort sig skyldig till brottsligt förfarande, som kan antagas hava inverkat på målets utgång;

2) om skriftlig handling, som använts såsom bevis, varit falsk eller med den persons vetenskap, som utgivit handlingen, till sitt innehåll från sanningen avvikande eller om part, som hörts under sanningsförsäkran, eller vittne eller sakkunnig uppsåtligen avgivit osann utsaga, och handlingen eller utsagan kan antagas hava inverkat på utgången;

3) om omständighet eller bevis åberopas, som ej tidigare framlagts, och dess framläggande sannolikt hade lett till den åtalades frikännande eller till att på brottet hade bort tillämpas lindrigare straffbestämmelser, eller om synnerligen vägande skäl, med hänsyn till vad sålunda åberopas och vad i övrigt framgår, föreligga att till ny prövning upptaga frågan, huruvida den åtalade begått den brottsliga handling, som tillräknats honom; eller

4) om domen grundar sig på uppenbart oriktig tillämpning av lag.

Se SV 6:13, St 18.

RR hade genom beslut som vunnit laga kraft, jämte det den uppsköt handläggningen av målet till ett annat rättegångstillfälle, dömt den som svarande i ett brottmål instämde till böter för förfallolös utevaror från rätten. När den dömde vid nämnda tid varit i rannsaktionshäkte, om vilket laga hinder RR saknat vetenskap, återbröts bötesbeslutet. HD 1976 II 46 (plenium).

Den dömde hade förklarats ha förverkat villkorlig frihet, vari han vid brottsens begående ej längre befunnit sig. Yttrandet undanröjdes. HD 1960 II 108.

En häradshövding hade, under förmålan att han dömt en åtalad genom strafforder för brott, beträffande vilket saken icke hade fått avgöras på sagda sätt, anhållit om att HD måtte återbryta den meddelade straffordern. När fråga ej var om fel i straffdomen utan om ett i rättegångsförfarande inträffat fel, på grund varav undanröjande av dom skulle sökas medelst klagan, ansåg HD, att saken icke föranledde åtgärd från dess sida. HD 1961 II 109, Lm 1962 s. 318 och D 1962 s. 19.

Allmänna åklagarens ansökan om återbrytande av strafforder på den grund, att den åtalade dömts medelst strafforder trots att åtal för samma brott redan anhängiggjorts i HR, överfördes till vederbörande överrätt, när fråga icke var om fel i själva straffordern utan i rättegångsförfarandet, på grund varav undanröjande av dom skulle ske genom klagan. HD 1965 II 5 (omr. 3-2).

Straffdom, vari på grund av nytt brott förordnats om verkställighet av villkorligt straff, fastän domen ang. sagda straff icke vunnit laga kraft, har rätats med stöd av RB 31:8 p. 4 genom att undanröja utlåtandet om verkställighet av sagda straff. HD 1962 II 102. På samma ståndpunkt HD 1977 II 4.

9 §. (20.2.1960/109) Laga kraft vunnen dom i brottmål kan till men för den åtalade återbrytas:

1) om i 8 § 1 eller 2 punkten nämnd omständighet förelegat och den kan antagas hava inverkat därhän, att den åtalade frikännts eller att han dömts enligt väsentligt lindrigare straffbestämmelser än de, vilka borde hava tillämpats; eller

2) om, då fråga är om brott, på vilket jämlikt den regelmässiga straffskalan kan följa strängare straff än

fängelse i två år eller på vilket kan följa avsättning, åberopas omständighet eller bevis, som ej tidigare framlagts, och dess framläggande sannolikt hade lett till att den åtalade dömts för brottet eller till att på brottet bort tillämpas väsenligt strängare straffstadganden. (19.7.1974/622)

Dom må icke återbrytas av orsak, som nämnes i 1 mom. 2 punkten, såvida det ej göres sannolikt, att part ej kunnat åberopa ifrågavarande omständighet eller bevis vid den domstol som givit domen, eller genom att söka ändring i domen eller att han eljest haft giltigt skäl att underlåta åberopandet.

9a §. (19.4.1991/708) En lagakraftvunnen dom i ett brottmål kan återbrytas också om det, då straff bestämdes enligt 7 kap. 6 § strafflagen, har beaktats ett annat straff och om detta senare har undanröjts eller i väsentlig mån ändrats.

10 §. (20.2.1960/109) Ansökan om återbrytande av dom i tvistemål samt till men för den åtalade i brottmål skall göras inom ett år från den dag, då sökanden fick del av den till grund för ansökan liggande omständigheten, eller, om ansökan grundar sig på annans brottsliga förfarande, från den dag, då domen därom vann laga kraft. Ovannämnd tid skall dock icke räknas från tidigare datum än den dag, då den dom, vars återbrytande sökes, vann laga kraft. Då ansökan i tvistemål stöder sig på omständighet, som nämnes i 7 § 1 mom. 4 punkten, räknas tiden från den dag, då domen vann laga kraft.

Återbrytande av dom i tvistemål må icke sökas efter det fem år förflutit från det domen vann laga kraft, såvida icke till stöd för ansökan synnerligen vägande skäl framläggas.

Rättegångsbalken 31 kap. 10§ 2 mom. gäller inte en ansökan om återbrytande av dom som grundar sig på 7§ 1 mom. 4 p. i samma kapitel. En sådan ansökan skall enligt 10§ 1 mom. i samma kapitel göras inom ett år från den dag domen vann laga kraft. HD 1994:111.

11 §. (20.2.1960/109) Har någon vid rättegång behandlats såsom annan person eller under oriktigt namn, må laga kraft vunnen dom för rättande av det begångna misstaget återbrytas oberoende av viss tid. Härvid må i brottmål given dom utan hinder av stadgandena i 9 § återbrytas och även omedelbart rättas jämväl till men för den åtalade, då han bär skuld till misstaget.

A, som i strafforderförfarande mottagit meddelande om åklagarens straffanspråk, hade i syfte att vilseleda myndigheterna uppgivit sig vara B. Straffordern, som utfärdats såsom gällande B, rättades med stöd av RB 31: 11 att gälla A, trots att åtalsrätten då redan preskriberats. HD 1964 II 6, Lm 1964 s. 630.

Befullmäktigade ombudet X hade, då han i domsagens kansli anhöll om lagfart för sin huvudman A, av misstag fogat till handlingarna ett ämbetsbetyg rörande B, som var hemmahörande i samma by som A och vars namn var nästan enslydande med A:s. Till följd härav hade häradshövdingen beviljat den sökta lagfarten i B:s namn. På ansökan av A återbröts lagfartsutslaget med stöd av RB 31: 11 och 16. HD 1963 II 59, D 1963 s. 92.

På grund av misstag hade B i stället för A, som delgivits straffanspråket, blivit dömd till straff medelst strafforder. HD återbröt och undanröjde med stöd av RB 31: 11 den på B utfärdade straffordern och lät därvid bero, när A icke burit skuld till det inträffade misstaget. HD 1968 II 59.

Tredskodom genom vilken en person i stället för en annan av misstag hade ådömts betalningskyldighet återbröts med stöd av RB 31: 11. HD 1979 II 26.

12 §. (20.2.1960/109) Återbrytande av dom sökes i högsta domstolen.

Ansökan skall göras skriftligen och i densamma skola uppgivas grunderna för yrkandet samt de bevis, på vilka yrkandet grundar sig. Vid ansökan skola fogas

domen, vars återbrytande sökes, och de skriftliga bevis, till vilka däri hänvisas.

Stöder sig ansökan på grund, som avses i 7 § 1 mom. 3 punkten eller 9 § 1 mom. 2 punkten, skall sökanden uppgiva, varför ifrågavarande omständighet eller bevis ej återopats vid rättegången.

Se L om Högsta domstolen § 3 mom. 1 p. 5, Pr 2; HandlinsL och F, Pr 33 och 33 a; L om skifte § 349, Ek 1.

Häradsrättens ordförande hade inte rätt att söka återbrytande av en konkursdom. HD 1990:146.

Underrätt, som hade under handläggning ett mål om bestämmande av förvandlingsstraff, hade inte rätt att söka återbrytande av den domstols utslag, som ädömt de böter vilka skulle förvandlas. HD 1983 II 42.

Domsagas kanslinotarie hade inte rätt att söka återbrytande av strafforder som fastställdes av en annan person, vilken i samma domsaga tjänstgjort som strafforderdomare. HD 1984 II 164.

På framställning av en fängelsedirektör hade HovR rätt att underrätt medelst laga kraft vunnet utslag verkställt straffsammanläggning. HovR:s åtgärd undanröjdes, enär den icke ankom på HovR. HD 1962 II 29, Lm 1962 s. 321.

13 §. (20.2.1960/109) Vid ansökningens handläggning skall i tillämpliga delar iakttagas, vad i 4 och 5 §§ är stadgat om klagan.

14 §. (20.2.1960/109) Bifalles ansökan om återbrytande av dom och finnes ny handläggning av målet erforderlig, skall högsta domstolen bestämma, inom vilken tid och vid vilken domstol samt på vilket sätt målet skall upptagas till förnyad behandling. Högsta domstolen äger likväl befogenhet att omedelbart rätta domen, då saken befinnes klar och ansökan icke gäller återbrytande av dom i brottmål till men för den åtalade.

Skall mål på åtgärd av part upptagas till förnyad handläggning och underlåter denna, vad honom i sådant syfte förelagts, eller inställer han sig icke till det rättegångstillfälle, där första handläggningen av målet enligt förordnande skall äga rum, förfaller återbrytningen.

15 §. (20.2.1960/109) Har i brottmål framställts skadestånd- eller annat privaträttsligt yrkande, skola i ärendet rörande återbrytande av i målet givna dom till denna del tillämpas stadgandena rörande återbrytande av dom i tvistemål. Återbrytes dom till den del densamma angår straffyrkande, må domen, utan hinder av vad ovan sagts, samtidigt återbrytas även till övriga delar.

16 §. (20.2.1960/109) Vad ovan i detta kapitel stadgats om laga kraft vunnen dom, skall äga motsvarande tillämpning, då fråga är om med laga kraft vunnen dom jämställbart rättsligt avgörande.

Intagande av äktenskapsförord i protokollet innefattar icke ett sådant avgörande som kan återbrytas. HD 1975 II 6.

Avtal om underhåll för barn utom äktenskap och barnskyddsnämndens beslut, medels vilket avtalet blivit fastställt, utgjorde icke ett avgörande som enligt stadgandena i RB kap. 31 kunde återbrytas. Ansökan om återbrytande avvisades. HD 1978 II 147.

Återbrytande av en uppgörelse enligt lagen om avbetalningsköp ansågs underlyda Högsta domstolens behörighet. HD 1987:117.

Olycksfallsverkets beslut i ärende som angick arbetstagares (tjänsteinnehavares) olycksfallsersättning var icke ett sådant avgörande som kunde återbrytas. HD 1979 II 129. Se även HD 1986 II 12.

Försäkringsbolags utslag utgör icke ett sådant avgörande, som av HD kan återbrytas. HD 1960 II 29.

Av skiftesman, som förordnats av rätten, förrättad avvittring utgjorde icke sådant med laga kraft vunnen dom jämställbart rättsligt avgörande, som kunde återbrytas. HD 1976 II 54.

Återbrytande av prövningsnämndens beslut i ärende som angick ersättning enligt sjukförsäkringslagen ankom icke, med beaktande av 56 § 2 mom. sagda lag, på högsta domstolen. HD 1973 II 48 a.

Beslut av statens olycksfallsbyrå i ett ärende, vari anhållits om skadestånd ur statens medel på grund av kroppsskada, som uppgivits vara ådragen i kriget, har ansetts utgöra ett sådant med laga kraft vunnen dom i tvistemål jämställbart, i RB 31:16 i dess lydelse

i L 20.2.1960 avsett rättsligt avgörande, på vars återbrytningsförfarande de i RB 31:10 och i stadgandet angående sagda L:s ikraftträdande föreskrivna fatalietetiderna skulle tillämpas. HD 1964 I 2 (plenium).

Återbrytande av försäkringsdomstolens utslag i ärende angående invalidpension enligt L om pension för arbetstagare underlydde, med beaktande av stadgandena i § 21 a mom. 1 sagda lag, icke HD:s behörighet. HD 1969 II 92.

Återbrytande av försäkringsdomstolens utslag rörande folkpensionens understödsdel underlydde icke HD:s kompetens. HD 1966 II 67, D 1966 s. 48.

Skiljedom ansågs icke vara ett sådant avgörande, som enligt RB 31:7 och 16 kunde återbrytas. HD 1964 II 78, Lm 1965 s. 509.

Genom laga kraft vunnet utslag hade underrätten förordnat att ett köpebrev som gällde en hel lägenhet skulle rättas sålunda, att köparen endast borde anses ha köpt ett visst område av lägenheten, men ansett att återbrytande av ett laga kraft vunnet utslag icke ankom på underrätt och därför avvisat säljarnas yrkande på att den köparen beviljades lagfarten skulle förklaras ogiltig, emedan underrätten icke var behörig i saken. Högsta domstolen, som visserligen ansåg att underrätten på anförd grund icke bort undandraga sig prövningen av yrkandet, återbröt på säljarnas ansökan lagfartslaget. HD 1973 II 93.

Se även HD 1968 II 36, som införts vid RB 24:10. Jfr rättsfall vid EoFörvBesvL § 7, B 4 a.

Återställande av försutten fatalietetid

17 §. (20.2.1960/109) Åt den, som på grund av laga förfall icke inom utsatt tid kunnat anföra missnöje eller söka ändring eller återvinning eller företaga annan åtgärd vid rättegång eller som annars till stöd för sin ansökan framlägger synnerligen vägande skäl, må på ansökan sådan försutten tid återställas.

Se RB 12:19.

Tiden för bevakning av fordran i konkurs kan icke återställas med stöd av RB 31:17. HD 1965 II 40, Lm 1965 s. 1058.

Den i 24 § lagen om skiljemannaförfarande stadgade fatalietetiden för anhängiggörande av rättegång angående skiljemans arvode kunde återställas enligt RB 31:17. HD 1990:123.

Tiden för anhängiggörande av rättegång om fastställelse av fordran som gjorts stridig i konkurs kunde återställas med stöd av RB 31:17. HD 1979 II 39.

Den i L om statens ansvarighet för skada, förorsakad av tjänstemän § 7 mom. 2 för framställande av ersättningsanspråk stadgade tiden kan icke återställas med stöd av RB 31:17. HD 1968 II 70.

Den tid som stadgades i 7 § 2 mom. lagen angående införande av lagen om faderskap för anhängiggörande av talan om faderskap kunde icke återställas. HD 1982 II 165.

Då person, som till följd av imbecillitet förklarats omyndig, icke hörts vid målets handläggning i HR, ehuru det kunnat ske utan olägenhet, beviljades honom ny tid för anmälan av missnöje mot och sökande av ändring i HR:s utslag. HD 1961 II 44, Lm 1961 s. 206.

Advokats försummelse att i tid söka ändring ansågs icke utgöra grund för återställande av försutten fatalietetid. HD 1971 II 96. Samma ståndpunkt har intagits även betr. biträde, som förordnats med stöd av L om fri rättegång, samt allmänt rättsbiträde. HD 1979 I 3 och 4, Lm 1980 s. 34.

Part hade gått förlustig sin talan, då den advokat som biträtt honom sånt ändringsansökan till fel domstol. I RB 31:17 avsedda synnerligen vägande skäl att återställa försutten fatalietetid ansågs icke föreligga. HD 1979 I 2, Lm 1980 s. 35.

Sedan HD återställt försutten fatalietetid men sökanden ånyo gått förlustig sin talan, emedan det icke varit möjligt för honom att tillstålla motparten, som befunnit sig till sjöss, underrättelse om den nya fatalietetiden, har HD på nytt återställt den försuttna fatalietetiden. HD 1961 II 66.

I ett civilt mål har part berättigats att inom utsatt ny tid anmäla missnöje mot underrätts utslag. HD 1961 II 162.

HovR hade medelst laga kraft vunnet utslag avvisat besvär, som anförts av i underrätten till straff dömd person, på den grund att besvären ankommit för sent. Den dömde anhöll om återställande av försutten fatalietetid. HD ansåg, att HovR hade bort pröva besvären, enär förseningen berott på poststrejk. HovR:s utslag återbröts och undanröjdes och HovR, där allm. åklagaren skulle beredas tillfälle att svara på sagda besvär, berättigades att i målet utlåta sig ånyo. HD 1968 II 72.

Fatalietetider, som avsågs i 12 § lagen om arbetsförhållandena inom handelsrörelser och kontor och 19 § arbetstidslagen samt i 9 § huvudavtalet av 12.10.1970 angående förfarandet vid förhandlingar om ingående av kommunala tjänstekollektivavtal, kunde

icke återställas med stöd av 31 kap. 17 § rättegångsbalken. HD 1975 II 23.

Ett bolag hade anhållit om att till bolaget måtte återställas försutten tid att hos överexekutor besvara sig över uppgörelse som av utmätningsman förrättats med stöd av L om avbetalningsköp. Emedan bolaget enligt sagda lag hade rätt att inom viss tid, som ännu icke utgått, vid underrätten söka återvinning på grund av uppgörelsen och bolaget sålunda icke var i behov av rättsskydd i fråga om återställande av fatalietid, avvisades ansöknings. HD 1977 II 50.

Återställande av försutten fatalietid begärdes på den grund att under den tid, då missnöje med hovrättsens dom hade bort anmälas, en busstrejk varit rådande och parten icke, med beaktande även av hans sjuklighet och medellöshet, förmått besöka rätts-hjälpsbyrån, som var belägen på ca 13 km:s avstånd, för att överlämna skötselns av ärendet angående missnöjesanmälan. Ansökningen avslogs. HD 1977 II 77.

Åt part, som på grund av att hovrätten i sin dom meddelat oriktigt tillkännagivande rörande fullföljdstillstånd icke inom stadgad tid anmält missnöje och sökt ändring i hovrättsens dom, återställdes den försuttna fatalietiden i avseende å missnöjesanmälan och ändringssökande. HD 1977 II 82, D 1978 s. 13.

Svaranden hade inte avgett svaromål inom utsatt tid och målet hade avgjorts utan fortsatt förberedelse. Kärnabolagets yrkande på ersättning för rättegångskostnaderna hade till en del förkastats genom tredsakod, trots att avgörandet hade bort vara en dom till den del yrkandet hade förkastats. Underrättelse om när avgörandet skulle fattas hade inte heller lämnats på förhand. Bolagets försum-melse att i tid anmäla missnöje med avgörandet ansågs ha berott på tingsrättens felaktiga förfarande och tiden för missnöjesanmälan och ändringssökande återställdes. HD 1994:134.

18 §. (20.2.1960/109) Återställande av försutten fatalietid skall skriftligen ansökas hos högsta domstolen inom 30 dagar efter de i 17 § avsett hinder upphört och senast inom ett år från den dag, då fatalietiden utgick.

Angående ansökan och dess handläggning är i till-lämpliga delar gällande, vad i 3, 4 och 5 §§ är stadgat beträffande klagan.

Se Handlins L och -F, Pr 33 och 33a.

A, vars missnöjesanmälan inte hade kommit fram till doms-gans kansli på grund av störning i postgången, hade med åberopande av detta synnerligen vägande skäl ansökt om återställande av försutten fatalietid för anmälan av missnöje och sökande av ändring i häradsrättens utslag. A hade fått kännedom om förlusten av talan senast den sista dagen av besvärstiden, då det i 31 kap. 17 och 18 § rättegångsbalken avsedda hindret sålunda även hade upphört. Då A inte hade sänt in sin ansökan till högsta domstolen inom 30 dagar efter det att hindret hade upphört, avvisades hans ansökan. HD 1987:38.

32 kap. [Huru penningar och böter efter thenna Lag räknas, gäldas, och skiftas skola]

1 §. Med alla penningar och böter i Lagbok thenna förstås daler, marck, och öre silfvermynt. [Ther ej finnes utsatt, hvilken böterna niuta skal; gången the til triskiftes: tage en lott Konungen, annan Häradet eller Staden, tridie målsäganden. Hafver målsägande ej kärat; tage hans lott then, som kärade, och ägde rätt att kärat].

Se SL 2:5, St 1; SP § 6 p. 1, St 2.

2 §. (20.1.1779) Böterne i denna Rättegångs Balk, [der ej annorledes stadgadt finnes, samt alle andre böter och viten, hvilka, efter Allmänna Lagen och ser-skilta Författningar, Domare och Embetsmän, såsom deras ensak tilhöra, gånge til Konungen; och den ej orkar böta, plikte, som i 10 Cap. 1 § Utsöknings Bal-ken sagt är.]

Se SV kap. 6, St 18; SP § 4 p. 9, St 2; SL 2:5, St 1; BötesVL och BötesVF, St 21 och 22.

3 §. (27.4.1868) [Af Häradets lott i sakören behål-le en tredjedel Häradshöfding, annan Nämnden, tred-je Häradet. I Rådstuvurätt tage Borgmästare dubbel lott emot Rådman.]

Se SP § 6 p. 1, St 2 och F ang. städernas och häraderas ersättan-de för dem frångångna andelar i böter, viten och förbrutet dömt gods 8.9.1899.

Militär rättegång

Pr 1a Militär rättegångslag 25.3.1983/326

RP:86/1981; L 23.12.1988/1126 - RP:158/1988; L 29.12.1988/1260 - RP:186/1986; L 8.9.1989/801 - RP:58/1988; L 27.4.1990/375 - RP:100/1989; L 24.8.1990/773 - RP:66/1988; L 19.4.1991/709 - RP:40/1990; L 11.12.1992/1263 - RP:133/1992; L 18.6.1993/523 - RP:370/1992; L 16.5.1994/359 - RP:302/1993; L 3.3.1995/269 - RP:231/1994; L 21.4.1995/592 - RP:94/1993

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Militära rättegångsärenden handläggs vid all-männa domstolar i den ordning som är stadgad för brottmål samt med iakttagande ytterligare av vad som stadgas i denna lag. Om krigsrätter stadgas i 6 kap.

Genom lag stadgas särskilt om de allmänna underrät-ter på vilka det ankommer att handlägga militära rätte-gångsärenden. Fullföljdsdomstol är Helsingfors hovrätt.

Se L om de allmänna underrätter som handlägger militära rätte-gångsärenden, Pr 1c.

1a §. (27.4.1990/375) Vad denna lag stadgar om militära rättegångsärenden gäller även behandlingen av besvär som har anförts över disciplinstraff.

2 §. Militära rättegångsärenden är de mål som gäl-ler militära brott.

Såsom militärt rättegångsärende handläggs även åtal mot krigsman för en gärning, för vilken straff stadgas i 21 kap. 1-3 eller 5-14 §§, 25 kap. 7 eller 8 §, 28, 31-33 eller 35 kap., 36 kap. 1-3 §§, 37 kap. 8-10 §§, 38 kap. 1-8 §§ eller 40 kap. 1-3, 5 eller 6 § strafflagen, förutsatt att gärningen har riktat sig mot försvarsmakten eller mot någon annan krigsman eller att för gärningen stadgas straff i 39 § värnpliktslagen. (21.4.1995/592)

Under krigstid handläggs såsom militärt rättegång-särende dessutom åtal för gärning som avses i 1 och 2 mom. mot person som nämns i 45 kap. 2 § strafflagen, om gärningen riktat sig mot annan under de militära straffstadgandena lydande person, mot försvarsmak-ten eller mot en i nämnda paragraf avsedd inrättning.

Vad 2 och 3 mom. stadgar om försvarsmakten gäller i tillämpliga delar även gränsväpningsväsendet och en sådan fredsbevarande organisation som avses i la-gen om Finlands deltagande i fredsbevarande verk-samhet som utövas av Förenta Nationerna och Konfe-rensen om säkerhet och samarbete i Europa (514/84): (18.6.1993/523)

L 21.4.1995/592 träder i kraft 1.9.1995.

3 §. Då en underrätt som avses i 1 § 2 mom. be-handlar ett militärt rättegångsärende skall rätten bestå av en ordförande och två militära ledamöter. Ordfö-rande är i en rådstuvurätt borgmästaren eller en justi-tierådman och i en häradsrätt härads höfdingen eller en tingsdomare enligt vad som bestäms i domstolens arbetsordning. När en domstol behandlar ärenden som gäller disciplinbesvär är den beslutför även då den består av ordföranden ensam. (27.4.1990/375)